

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Bindesbøll, S. C. W.; af S.C.W. Bindesbøll.

Prædikener over Søn- og Festdags-
Evangelierne

Kjøbenhavn : C. A. Reitzel, 1846

[8], 207 s.

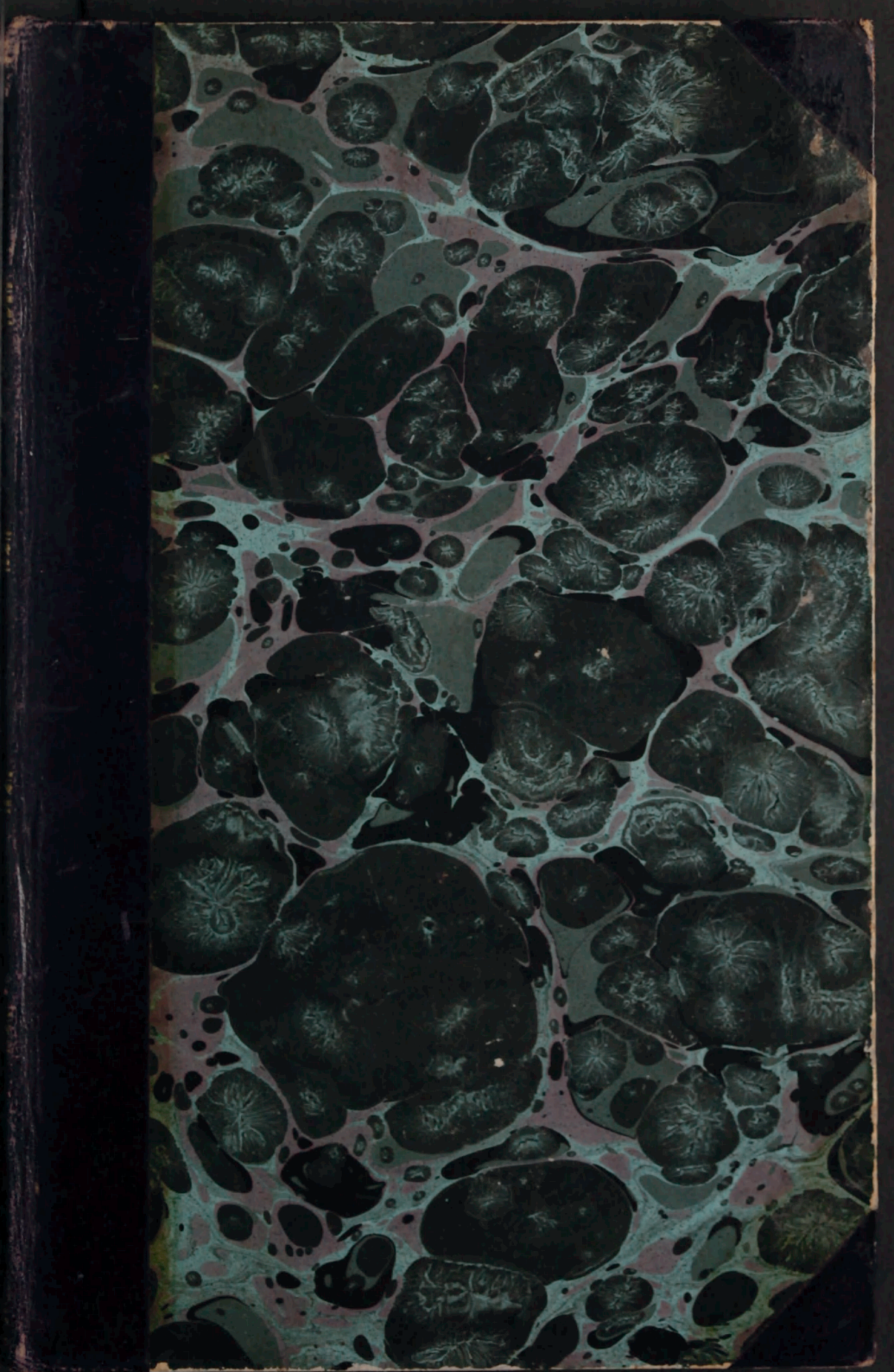
DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

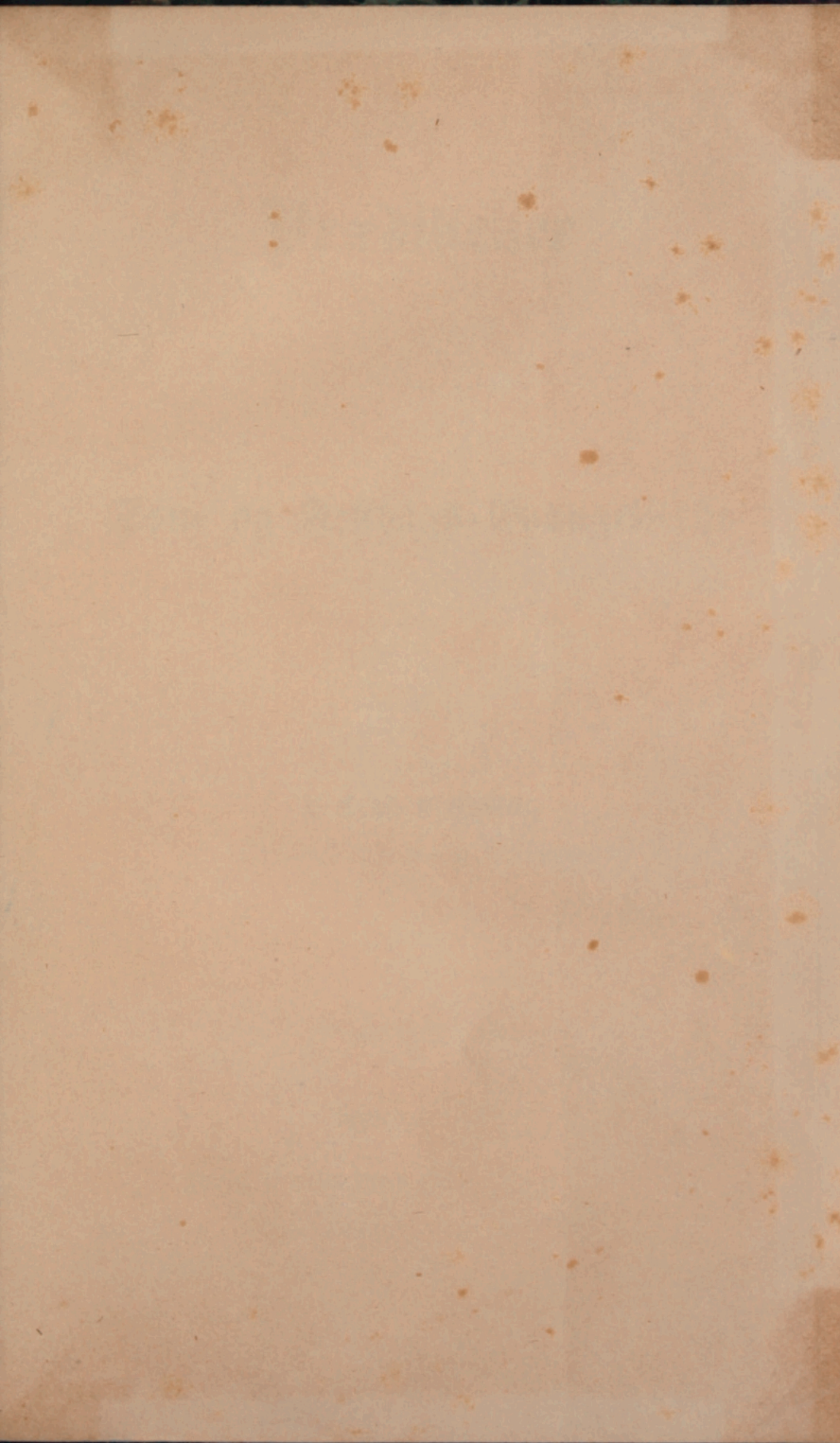
64-64
DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 6 8°

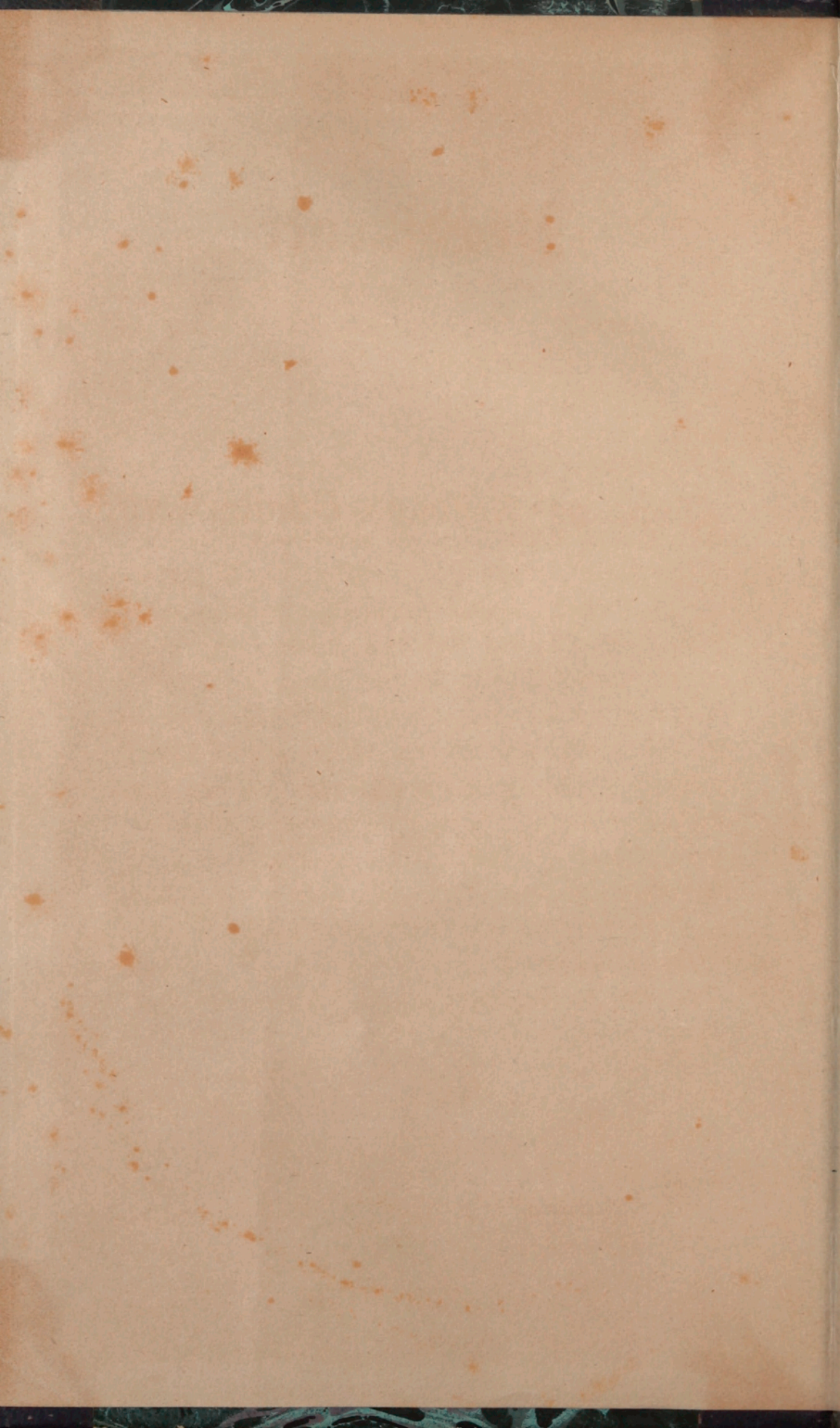

1 1 06 0 8 00603 3

+REX

Prædikener

over

Son- og Festsdags-Evangelierne

af

S. C. W. Bindsbøll,

Segnepræst til Raskov og Branderløv.

Kjøbenhavn.

Forlagt af Universitetsboghandler C. A. Reitzel.

Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1846.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Den Samling af Prædikener, som herved overgives Publikum, omfatter, med Undtagelse af anden Juledag, og de Søndage, som undertiden eller almindeligviis bortfalde: Søndagen mellem Juul og Nytaar og efter Nytaar samt fjerde og femte Søndag efter Helligtrekonger, iøvrigt den første Trediedeel af Kirkeaaaret, fra Advent til den stille Uge. Det er min Hensigt, forsaavidt Embedsforretninger levne Tid dertil, at lade følge tvende Hefter af lignende Omfang, saa den hele Samling, efter hvad jeg nu er i Stand til at beregne, kommer til at indbefatte 54 Prædikener. Jeg har undladt at gjøre Samlingen ganske fuldstændig. Jeg vilde ikke til Søndage, hvor jeg paa Grund af den indskrænkede Forberedelsestid manglede udarbejdede Prædikener, skrive nye til at gives i Trykken. Jeg ønskede ikke heller, at Samlingen skulde faae Udseende af et affluttet Hele. Af en fuldstændig Mængde af Prædikener, en Postil kan man fordre større Eenhed i Plan og Behandling end af et blot Udvalg af Prædikener og en muligst fuldstændig Samling af Prøver paa saadanne. Alle her trykte Taler have været holdte, men vistnok ikke alle i den Stikelse, i hvilken de her fremtræde. Ved at bearbejde dem til Udgivelse i Trykken har jeg ikke kunnet undgaae at have det læsende Publikum for Die og at tænke mig det for

en Deel forskjelligt fra den Kreds af Tilhørere, i hvis Midte de ere holdte. Tonen er ogsaa under Pennen blevet mere boglig. Dog troer jeg, Læseren vil kunne finde Spor af, at Forfatteren veed, hvad og hvorledes der skal tales, hvor der ikke skal hvistles i Dreene men prædikes fra Tagene.

Jeg har i Prædikenen paa tredie Søndag efter Helligtrekonger, ved at omtale Tyendets Ustadihed, paaberaabt min egen Erfaring. Et saadant Vidnesbyrd kan for Dieblicket og efter Omstændighederne tages for gyldigt. Her, hvor det fremføres i en større Kreds, og kan vente at blive Gjenstand for strengere Prøvelse, maa det være mig tilladt at understøtte det ved nogle Oplysninger. I Gjennemsnit kan jeg regne, at jeg aarlig har 400 Skudsmaal at paategne til Af- og Tilgang, 300 fra Hovedsognet, 100 fra Annersognet. Tyendets Antal i Nakkov udgjorde ifølge Tælling af 1ste Febr. 1845 364. Deles Skudsmaalspaategningerne lige mellem Af- og Tilgang, saa sees, at henved Halvdelen af Tyendet i Nakkov aarligt afløses, og at et Tyende i Reglen opholder sig kun lidet over to Aar her i Byen. Antages, hvad snarere er for lidet end for meget, at det under sit Ophold i Byen har havt tvende Tjenester, saa vil Varigheden af Tyendets Tjenestetid i Gjennemsnit kun kunne anslaaes til omtrent et Aar. Et lignende Resultat fremkommer for Annersognet, hvor Tyendets Antal den 1ste Febr. 1845 beløb sig til 117.

Nakkov den 6te Febr. 1846.

S. C. W. Bindesbøll.

Indhold.

1. Første Søndag i Advent. (1841.) Hvad det er, vi glæde os over paa Kirkeaarets første Dag	pag. 1.
2. Anden Søndag i Advent. (1841.) Deelagtighed i Andres Synd	— 16.
3. Tredie Søndag i Advent. (1842.) Hvad ere I udgangne at see?	— 26.
4. Fjerde Søndag i Advent (1844.) Vinteren	— 39.
5. Første Juledag. (1842.) Hvad Christne have for Die, naar de paa Jule- festen prise Gud, at dem er en Frelser født	— 49.
6. Nytaarsdag. (1842.) Hvad det vil sige, at vi begynde Aaret i Jesu Navn	— 64.
7. Første Søndag efter Helligtrekonger. (1842.) Den Deel, Forældre skulle tage i deres Børns christelige Opdragelse	— 71.
8. Anden Søndag efter Helligtrekonger. (1844.) Hvad Christendommen har med Egteffabet at gjøre, eller: Hvorledes det gaaer til, at Mand og Qvinde, jo længere de leve tilfammen i Egteffab, des mere faae Anledning til at prise Gud for deres Samlivs Lykke	— 85.
9. Tredie Søndag efter Helligtrekonger. (1843.) Skal der hjælpes paa Lyndet, er det fra Her- rerne Hjælpen skal komme	— 96.
10. Søndag Septuagesima. (1843.) Erhvervelysten	— 110.

11. Søndag Sexagesima. (1844.)
 Hvad vi af Parablen om Sædemanden kunne
 lære om de himmelske Ting pag. 123.
12. Fastelavns Søndag. (1842.)
 Anden i Dueffikkelsen — 135.
13. Første Søndag i Faste. (1841.)
 Betragtninger over Fristelseshistorien . . . — 147.
14. Anden Søndag i Faste. (1842.)
 Hvorledes en Christen har det i sin Magt at
 beskjæmme dem, som ubillig søge at tilføie
 ham Beskjæmmelse — 162.
15. Tredie Søndag i Faste. (1843.)
 Hvorfor vi nodig indromme, at det er en Par-
 tisag at være en Christen — 172.
16. Midfaste Søndag. (1842.)
 Christus i sin Kirke som Folkenes Lærer . . — 183.
17. Mariæ Bebudelsesdag. (1843.)
 Hvad der er født af Dig, skal kaldes et Guds
 Barn — 197.
-

Rettelser.

Side	4	Linie	19	fra	oven:	tale	læs:	tale,
—	4	—	24	—	—	—	—	—
—	13	—	2	—	—	Sjeleus	I.:	Sjælens
—	13	—	28	—	—	frem	ad	I.:
—	15	—	25	—	—	Anden	I.:	Anden,
—	17	—	10	—	—	er	I.:	ere
—	19	—	7	—	—	Slægter.	I.:	Slægter?
—	20	—	11	—	—	Anstrængelser	I.:	Anstrængelser
—	22	—	4	—	—	de	I.:	dem
—	22	—	19	—	—	Anstrængelser	I.:	Anstrængelser
—	23	—	1	—	—	Kræfter	I.:	Kræfter,
—	23	—	16	—	—	rige	I.:	rig,
—	25	—	15	—	—	Synd	I.:	Synd,
—	25	—	22	—	—	faae	I.:	faa
—	29	—	17	—	—	hans	I.:	fit
—	30	—	8	—	—	Riget	I.:	Riget.
—	33	—	2	—	—	ned,	Du	I.:
—	43	—	27	—	—	skænke	I.:	skænke
—	47	—	22	—	—	forbære	I.:	forbære.
—	49	—	6	—	—	Landesherre	I.:	Landesherre
—	52	—	1	—	—	Apostler	I.:	Apostler,
—	58	—	29	—	—	første	I.:	første,
—	66	—	11	—	—	Sjelen	I.:	Sjelen
—	76	—	1	—	—	tilmøde	I.:	tilmøde
—	78	—	13	—	—	vi	dagligdags	I.:
—	79	—	16	—	—	Lærdomme,	I.:	Lærdomme
—	80	—	4	—	—	Begivenhederne	I.:	Begivenheder
—	82	—	3	—	—	for	I.:	for,
—	86	—	15	—	—	Kjærlighed	I.:	Kjærlighed
—	88	—	23	—	—	der	Zungen	I.:
—	92	—	3	—	—	Bandsfar	I.:	Bandsfar,
—	93	—	20	—	—	Rige;	—	herved
—	94	—	26	—	—	mærkning:	Matth. 26,	29.
—	94	—	27	—	—	Mirakel	I.:	Mirakel,
—	113	—	6	—	—	Eksempel	I.:	Eksempel,
—	115	—	14	—	—	kunde	I.:	kunne
—	116	—	14	—	—	ufornuftige	I.:	ufornuftige
—	118	—	10	—	—	ellers	enten	I.:
—	129	—	25	—	—	ufjendte	I.:	ufjendte,
—	131	—	4	—	—	Menneskesbarn	I.:	Menneskesbarn,
—	132	—	22	—	—	paa	I.:	paa
—	—	—	25	—	—	faae	I.:	faa
—	133	—	23	—	—	tro	I.:	troe
—	—	—	24	—	—	Tro	I.:	Troe
—	—	—	25	—	—	Sæd	I.:	Sæd,
—	134	—	1	—	—	Jord	I.:	Jord,
—	142	—	14	—	—	blive	I.:	blev
—	—	—	—	—	—	Raaar	I.:	Raar

Side	144	Linie	5	fra oven:	derved l.: derved,
—	147	—	8	—	iffe udelades
—	151	—	26	—	vg l.: og
—	152	—	13	—	bekjendte l.: bekjendt
—	—	—	27	—	vaa Templets l.: Templets
—	155	—	27	—	Billie, min l.: Billie, men min

Forste Sondag i Advent.

Evang. Matth. 21 C. 1:10 B.

Dg der de kom nær til Jerusalem, og vare komne til Betphage, ved Oliebjerget, da sendte Jesus tvende Disciple, og sagde til dem: Gaaer hen i den By, som ligger for Eder; og strax skulle I finde en Aseninde bunden, og et Føl hos hende; løser dem, og fører dem til mig. Dg dersom Noget taler Eder Noget til, da siger, at Herren haver dem behov, saa skal han strax fremsende dem. Men dette skete altsammen, at det skulde fuldkommes, som er talet ved Propheten, som siger: Forkynder Zions Datter: See, din Konge kommer til dig sagtmodig, og ridende paa et Asen, og paa Asenindens Føl. Men Disciplene gif hen og gjorde, som Jesus befoel dem; og de hentede Aseninden og Føllet, og lagde deres Klæder paa dem; og han satte sig derpaa. Men de fleste af Folket bredte deres Klæder paa Veien; Andre huggede Grene af Træerne, og strøede dem paa Veien. Men Folket, som gif foran, og

fulgte, raabte og sagde: Hosanna den Davids Søn!
 velsignet være den, som kommer i Herrens Navn!
 Hosanna i det Høieste!

Vi ere endnu ikke traadte ind i Aarets sidste Maaned. Endnu i nogle Uger gaaer det tilbage, vedblive Dagen at fortes og mørknes. Da kommer Vendepunktet. Naar Solen, det store Lys, som blev sat til at herske om Dagen, først vender om og begynder at stige, følger snart Alting efter i Naturen. Da behøve vi ikke at see efter de Stjernekyndiges Beregninger og Angivelser for at erfare, hvad der er i Vente; da kan et Blik paa, hvad der foregaaer for vore Dine, hver Dag sige os: der kommer et nyt Aar med Lys og Varme, med Foraar og Sommer, med Blomster og Frugter, med Alt, hvad der hører til for at oplive og smykke den kolde og nøgne Jord.

Vi ere endnu ikke traadte ind i Aarets sidste Maaned. Men her, i Guds Huus, komme vi Tidens og Aarets Gang i Forkjøbet og holde allerede i Dag vor kirkelige Nytaarsfest.

Hvorfor saadan Hast paa et helligt Sted? Hvortil saadan Afvigelse fra Naturens Orden? Hvo drister sig til at stille Viseren, der paa Aarets Kreds peger hen paa de tolv Himmeltegn og Maaneder, som paa tolv store Ziffre og Timer, en Time fremad, eller at forvanske Ziffrene og kalde Forst, hvad der er Sidst?

Vi tælle vore Aar efter vor Frelseres Fødsel. Da han blev født i Betlehem, begyndte et nyt Lys at gaae op for Verden, og efter som det gjennem Aarhundrederne udbredte

sig over den Verdensdeel, hvor vi boe, hvor Folkene dengang omkring i Landene sade i Hedenstabet's Mærke, skeete det, at Glæden derover blev saa magtig i deres Sjæle, at de glemte Sol, Maane og Stjerner, og hvad Godt de bebude og i Aarets Gang bringe med sig, og, prisende Gud for deres Sjæle-Frelse, udbrode, som i eenstemmigt Chor: Nu er vor Sol oppe, Retfærdighedens Sol af Faderens Rige fra det Høie; Hellig, hellig, hellig er Du vor Gud!

Frelserens Fødsel er den af Gud bestemte Grændse mellem det Gamle og det Nye, som ikke flyttes og med hvert Aar bliver en anden, som staaer evig fast, hvorefter Alt i Verden aandeligviis ordner sig og bestemmes, saa hvad der ligger paa hiin Side, er og bliver gammelt, og hører under en Pagt, som er affsaffet; hvad der ligger paa denne Side, er og bliver nyt, og hører til en Pagt, som gjælder for alle Tider, i hvilken, Gud være lovet, ikke en Loddel skal udslættes eller forandres. — Frelserens Fødselsfest er den christelige Nytaarsdag. Adventstiden er Dæmringen, som bebuder Dagens Komme, og den Andagt, hvortil vi her i Dag ere samlede, er Aarets tidligste Morgengudstjeneste.

Det er jo ogsaa passende, at vi her, i Kirken, hvor Aanden samler os, ere aarvaagne, saa vi, naar Naturen vender sin Gang, ere beredte derpaa og forud færdige. Det Aandelige gaaer forud for det Legemlige. Tanken gaaer foran for Gjærningen, og naaer Maalet, førend den skyndsomste Udførelse. Din Hu vender sig, inden dit Legeme gjør Bevægelsen efter. Saaledes vender her, i Guds Huus, Tanken sig, inden Naturen, den store Legemverden,

faaer gjort sit Omsving udenfor; og naar omsider Solen fører det nye Aar frem paa den østlige Himmel, da ere vi alt bekendte med det, have i Stilhed fremstillet det i Templet og indviet det ved Bøn og Paakaldelse.

Begynde vi nu, opslaaende Evangeliebogen, forfra, da lyder der fra det første Evangelium, vi læse, et Hosiannaraab os imøde. Det er Christi første Tilhængere, som juble af Glæde over at see ham komme i sit Rige. — Saaledes skal Kirke-Aaret begyndes; i saadan Stemning skulle vi træde ind i det; derpaa skulle vi tænke; derom skulle vi tale. Men at tale derom er at tale om vor egen Lovsang og Gudsdyrkelse; thi den christelige Gudstjeneste er ikke Andet end det store Hosiannaraab, som fra hiin Dag har forplantet sig gjennem Tider og Slægter, hvormed den stille Konge hilses af alle dem, som høre hans Røst, som leve og døe i Troen paa hans Riges Komme og hans Herligheds Aabenbarelse; hvori det bliver klart, hvad hiint første, noget usikkert Hosiannaraab egentlig havde at betyde, med hvad Ret det lod sig høre, med hvad Sandhed der kunde siges om det: „før skulle Stenene tale end disse skulle tie.“

Dengang vidste Mængden af Christi Tilhængere endnu ikke ret, hvad de sagde og gjorde. Det var af Umyndiges Mund Herren beredte sig Lovsang. Nu vide vi, baade hvad de gjorde og hvad vi gjøre, naar vi slutte os til dem; vi troe, at vi som Christne kunne gjøre os Rede for,

hvad det er, vi glæde os over paa Kirkeaarets
første Dag.

Harde det været en verdslig Konge, en Kriger, der

kom at holde Indtog i Jerusalem, om der end ikke lod sig vente stor Betsignelse af hans Komme og Nærværelse, Mængden var vel alligevel strømmet ud, Hosiannaraabene vare vel ikke udeblevne, hans Indtog var vel og blevet forherliget; thi hvad der er nyt og usædvanligt, hvad der vækker og til en Tid tilfredsstiller Nysgjerrigheden, er kjærkomment.

Det var intet Usædvanligt, at Jesus kom til Jerusalem. Han kom der almindeligviis til de store Fester, i Begyndelsen ubemærket, senere ventet og, naar han tovede, savnet; og da han sidste Paaskefest nærmede sig Byen, var Længselen saa stor, at Mængden af sig selv ilede ham imøde. Ikke fordi det var noget Nyt at see Jesus i Jerusalem, eller fordi der var noget Usædvanligt i den Maade, hvorpaa han kom dertil, gif man ham imøde, men fordi man glædede sig til igjen at see i sin Midte den gamle, kjendte Lærer og Hjælper.

Naar om soie Tid det nye Aar nærmer sig, bliver det af Mange hilset paa en Maade, der har Lighed med den meningsløse Jubel, som undertiden kan falde i en verdslig Herfers Lod. Man veed ikke, hvad man tor vente sig af Aaret, den nye Herfer; man har, naar man seer paa det alene, ikke mere Grund til at haabe end til at frygte; kun veed man, at, hvad Aaret end bringer, Sørgeligt eller Glædeligt, Undergang eller Dpreiøning, for Enkelte eller for et heelt Land og Folk, saa bliver det Noget, som tilforn ikke vidstes, spurgtes eller hørtet, hvorom der til en Tid vil kunne tales, som kan tjene til Underholdning, og — Hosiannaraabene udeblive ikke.

Naar Kirkeaaaret gaaer ind, kommer det som den „stille

Konge." Det bringer ingen Nyheder. Om det bringer nogen, det er ikke af dem, hvis Ankomst de Nysgjerrige med Begierlighed see imøde. Kirkenyt esterspørges ikke. Hvad det bringer, er Alle og Enhver bekjendt. Men det kommer i den gamle, bekjendte Lærers og Hjælpers Navn, som ikke udeblev ved nogen Fest, som vendte hvert Aar tilbage, og som, jo tiere han kom, blev des hellere seet, des hjærligere modtaget; — og det skal modtages saaledes, at det maa kunne sees, at ophyste Christne nuomstunder i Paaskjønnelse af, hvad godt og guddommeligt er, ikke staae tilbage for den Tids vankundige Jøder.

Kirkeaaet bringer ikke Andet end det Gamle og Bekjendte. Det Første, det bringer, er de sædvanlige Søndags- og Festdags-Evangelier. Vi have hørt det første; vi kjende de øvrige; de staae der, som de stode de foregaaende Aar, uforandrede, i sluttet Række; vi kunne angive, i hvilken Orden, til hvilken Dag hvert især kommer frem, indtil Aarets sidste Søndag.

Var der ingen anden Grund, alene dette, at Kirkeaaet bringer Menigheden sit gamle Evangelium i sædvanlig Kredsgang tilbage, er Grund nok til at hilse Aaret med Lov- og Takkepsalmer.

Eller skulde vi ønske os et andet og bedre Evangelium? Eller skulde vi mene, det kunde være nok, at der saa længe var prædiket derom, at det var Tid til Afløsning? Skulde vi, for at finde Anledning til Glæde, maatte vende os mod det Kommende, og hvad det skal bringe?

Vi vende os ikke bort fra det, som skal komme, fordi vi holde fast ved det, der i Christendommen er os givet. Hvo som har, ham skal gives. See til, o Christi Menig-

hed, hvad du har, om du har Noget. Har du Intet, saa har du Intet at vente; da skal Tiden ikke give, men tage; da skal det, som kommer, kun tjene til end mere at vise din Fattigdom. Hvo som har, ham skal gives, ham skal Tiden nødes til at bringe som et Tilgodehavende og Tilbehør, hvad fremdeles maatte gjøres behov.

Christi Evangelium hører vistnok til de gamle, be- kjendte Ting. Det nægtes ei heller, at det Ord „gammel“ er tvetydigt. Det er mere end tvetydigt. Gammelt er gjerne forældet, udueligt, ubrugeligt, brostfældigt. Det Mindste bestaaer Proven. Det Meeeste falder af sig selv, naar dets Tid er omme; en Deel endog før Tiden. Men, Gud være lovet, der gives Undtagelser. Og hvor vi stode paa saadanne, hvor vi mødes med Noget, som bestod den haarde Prove, der holder Hjertet en Jubelfest, der skifter det ellers tvetydige, ja mere end tvetydige Ord Natur og kommer til Værelse, der trænger alt, hvad Godt vi kunne nævne, sig sammen i det, saa vi ikke kunne sige noget os selv Trosteligere, holde nogen skjønnere Lovtale over, hvad os hjært er, end ved at sige: det er „det Gamle“.

„Det gamle Evangelium“, det er en Titel, som har meget at betyde for dem, som have faaet det hjært; det vil sige, ikke blot det ærværdige Evangelium, som Aarhundreder have omgivet med Aldens Anseelse; — nei, ikke, at Tiden har skjenket Evangeliet Noget, som havde det Noget behov; ikke at den har kunnet lægge en Allen, eller en Fingersbred til dets Anseelses Værd; — men, at den ikke har kunnet tage bort, ikke udslutte, ikke forringe, øve sit forstyrrende Værk. „Det gamle Evangelium“, det vil sige: det uforgængelige Evangelium, som, fordi det har det evige Livs

Ord, ogsaa har det evige Livs Kraft til at opholde sig selv og bevare sig mod Tiden og Døden.

„Det gamle Evangelium“ det vil sige: det uforanderlige Evangelium, som bliver altid det samme, lige ungt og frisk, lige udtømmeligt, evigt rindende, som Kilden, der vælder op uden at standse eller svækkes; i hvilket der ikke er Gjentakelse, men bestandig Fornyelse, — men som, skjøndt det evigt rinder, dog aldrig rinder udaf sig selv, fjerner sig fra sin Begyndelse, bliver sig selv utro; som, skjøndt det ideligt fornyes, dog ikke forandres, bliver sig selv fremmed, uligt, men i sin Fornyelse bliver altid det samme.

„Det gamle Evangelium“ det vil sige: det bekjendte Evangelium, som er hørt saa tidt og ofte, at der har været Tid til Befindelse, saa vi kunne være sikre paa os selv, at vi ikke henrives af vore Følelser eller henfalde til Overdrivelse i vore Domme; til hvilket vi staae i et Forhold som til prøvede Benner, at vi ikke, hver Gang det høres, behøve at begynde forfra, men med Forbigaaelse af alt Indledende og Forberedende kunne strax gaae over til det, der er Hovedsagen, og for hver især meest magtpaaliggiggende; som er os saa vel bekjendt, at vi vel ikke kunne forudsige, hvad det end maatte have at aabenbare, men dog være visse paa, det er ikke Andet, end hvad godt og glædeligt er; som taler til os om Ting, som kun den, der er indviet i Menneskelivets alvorligste og dybeste Hemmeligheder, kan vide og tør tale om; taler derom saaledes, at vi maae tilstaae, det først er ved at agte paa dets Tale, vort eget Væsen bliver os klart.

„Det gamle Evangelium“ det vil sige: det kjære Ewan-

gelium, hvis Røst vi ikke kunne fornemme uden at blive vel tilmode. Som et Menneſke i fremmed Land, naar han hører ſit Modersmaal tales, frydes i Hjertet, hvad det end er, der tales deri, ſaaledes kan en Chriſten ikke høre ſig tiltalt af Evangelieſ Røst, uden at lignende hjemlige og glædelige Følelſer vækkes i hans Sjæl.

Hvad man vinder ved ſlittig Hørelſe af Guds Ord, er ikke blot Kundſkab om de Sandheder, ſom deri indeholdes; man lærer tillige det Sprog, i hvilket Gud har talt til Menneſkene, et Sprog, ſom, ſjøndt det ſaa inderligt har forenet ſig med de mange Sprog, Menneſker lære af deres Modre, at det har vundet Indfødsret overalt, dog tilhører den ene Herre, af hvem al Faderlighed kaldes i Himlen og paa Jorden; ſom taler om de guddommelige Ting, men ſaa menneſkeligt, at Alle, ſom kjende det, maae udbryde ſom hine, der paa Pinteſeſten forſt hørte Apoſtlerne tale det: hvorledes høre vi diſſe Galilæere forkynde Guds ſtore Gjerninger med vore Tungemaal?

Naar Guds Ord i vore Sammenkomſter, førend noget andet Ord høres fra dette Sted, ſkal forelæſes, da er det ikke blot, fordi der ſkal være givet Noget, hvorom der kan tales. Det er ei heller en blot Hyldeſt. Det ſkal gjøre os en Tjenefte. Det ſkal gaae foran at berede Vej; det ſkal ſætte Tilhørerne i den velvillige Stemning, ſom aabner Sindet og ſtaffer Talen Udgang til Hjerterne, i hvilken der kun er god Forſtaaelfe. Var der ikke et Ord iblandt os, ſom blev gjerne hørt af Alle, hvor turde da den Enſelte træde frem og vente, at, naar han talede, ſkulde Alle tie? Guds Ord er Talsmanden; hvor det er hørt, bliver der tyſt i Forſamlingen, rører ſig ikke en forſtyrende Tanke.

Et godt Ord bereder god Modtagelse ikke for sig selv alene, men ogsaa for de Ord, det har i Følge med sig, om de end ere mindre gode. I Følge med Guds Ord, naar de blot have trofast sluttet sig dertil, have saa mange mennekelige Ord, deres Skrøbelighed uagtet, fundet en Modtagelse, de ikke selv havde kunnet berede sig, frembragt Virkninger, man ellers ikke vilde kunne forklare sig.

Christendommens Forkyndelse blev fra først af kaldet Evangelium, et glad Budskab, fordi det var ukjendt, glædelige Ting, den havde at berette; saaledes skal den, efterat disse Ting forlængst ere kjendte, kaldes endnu, fordi vi stemmes til Glæde, saa ofte vi høre den bekjendte Røst. — Dg paa denne Dag, hvor vi første Gang i Aaret høre det igjen, hvor Diet ikke kan falde paa det første Evangelium, uden at blive den hele Række vaer, for hvilken det er sat i Spidsen, bliver Glæden til Lovsang, slutte vi os til de jublende Skarer ved Jerusalems Porte og sige: Betsignet være det Ord, som kommer til os i Herrens Navn og i Herrens Sted, ikke som Menneskers, men som Guds Ord, som vender aarlig tilbage, som kommer til os paa alle vore Hoitider og Helligdage, som ikke udebliver nogensteds, hvor der er beredt det Modtagelse; Hosianna i det Heie! —

Det Andet, Kirkeaaaret bringer, er Gjentagelsen af de hellige Handlinger, som høre til Gudstjenesten, især de tvende, Kirkens Herre har indstiftet, Daabens og Nadverens Sacramenter.

Hvad Evangeliet er, behøver ikke at forklares. Det er sin egen Forklaring. Det taler, saa ofte det høres, selv sin Sag. Men de hellige Handlinger ere ikke talende. Bed dem maa Forklaring træde til.

Frelseren gav sine Disciple, som efter hans Bortgang skulde indtage hans Sted, Magt til at løse og binde¹⁾. I de tvende Sacramenter see vi, at Magten til at løse og binde endnu er levende og virksom i hans Menighed.

Daaben er Bindemagtens Sacrament. Daaben staaer ved Livets første og yderste Grændse, at, ved den første Opvaagnen af et fornuftigt Liv, Aanden maae være rede, af hvilken det skal gribes, helliges og befæstes. Men synligt træder dens Virkninger først senere frem.

Naar et Menneſte bekræfter sit Daabsløfte, da er det ikke dette Løfte, det Ja, som da bliver sagt, hvorved han skal bindes, gjøres fast og stærk. Det er et høitideligt Ord, men et Ord, som andre, der faaer sin Kraft fra den, som siger det. For at et Menneſte skal kunne stedes til Løstes Afslæggelse, maa det være baade ham og Andre vitterligt, at han allerede er bundet, at Aanden har ham i sin Magt, at han er grebet af sin Tro, saa han ikke efter Lykke kan antage og forkaste, at han er fastholdt af sine Forpligtelser, saa han ikke, uden at synde, kan fritage sig derfor. Det hører til, at hver især spørges, om han vil love og holde, hvad Andre paa hans Begne lovede; men han tør ikke spørges derom, før han ikke kan ville svare anderledes, end der af Andre blev svaret og maatte svares. Saalænge vi ikke tage i Betænkning af vore Born, i det Dieblif de træde ind i Ungdomsalderen, at forlange et høitideligt, frit Løfte, kan der ikke herske Tvivl om, at allerede i Barndommen den bindende Magt maa have væ-

¹⁾ Matth. 18, 18.

ret virksom, ved hvilken de først blive i Stand til at fatte en fornuftig, fri og fast Beslutning om deres eget Liv.

Daaben tager, efter den udvortes Skikkelse, sit Udspring i det gamle Testamente med Johannes den Døber. Den har, skjøndt kristelig, dog Lighed med den gamle Pagt; den er „en god Samvittigheds Pagt med Gud“; men den gode Samvittigheds Pagt er ikke Andet end den gamle, oprindelige Pagt, af Aanden indskrevet paa Hjertets Tavler.

Nadveren er det løsende Sacrament. Den løser ikke, hvad Daaben bandt. Men vi løse selv vor Daabspagt, ikke paa een Gang, eller ganske, ikke efter Overlæg og Plan, men efterhaanden, deelviis, som Leiligheden fører det med sig, ved hver selvtagen Frihed, ved Bakken i vor Troe, Halvhed i vort Væsen, Ubestemthed i vor Virken. Men i det et Menneffe gjør sig fri fra Lydighed mod Gud, bliver han fra den modsatte Side bundet med Baand, hvorved hans Frihed gjøres til Intet. Har du syndet, er du bundet. Baandet hedder Brode og Skyld. Det er saa meget strammere og stærkere, som Synden er større og det var Dig bedre, at Du var fri derfor. — At et Menneffe løser, hvad Gud bandt, er hans egen Gjerning; men at han, i det han gjorde sig fri, blev bundet med Baand, han selv ikke mere kan løse, er ikke hans eget Paasund eller Gjerning, men skal minde ham om, at den Magt, som faaer Deel i et Menneffe og hans Gjerning, naar han synder, er større end han.

Alterens Sacrament er Forløsningens Sacrament, i hvilket Gud kommer os til Hjælp med Hensyn til begangne Synder, lader os fornemme, at hvad der er umuligt for

Mennesker, er muligt for Gud: at tilgive Synd; gjør os deelagtige i sin Naade, som Sjælens rette Dphold og Føde. Det har Intet tilfældes med Loven. Det er af den nye Pagts Bøger Sjælen saa meget inderligere længes efter at drikke, som det bedre føles, at den gamle Pagt, fra Menneskets Side, ikke kom til at staae ved Magt. Staaer Daaben ved Livets Begyndelse, da har Alterens Sacrament sin Plads overalt, indtil Livets sidste Dieblit, at, naar Støvet vender tilbage til Jord igjen, Aanden, løst fra Syndens Baand, maatte komme til Gud, som gav den.

Svare Kirkens Gjæringer til dens Ord? Er det værd at istemme Lovsange, naar vi see imøde, hvad Aaret, vi i Dag begynde, hos os skal fremme og udrette?

Det er en truende Spaadom, naar Frelseren ¹⁾ siger „Fra nu af skulle Fem i et Huus være splidagtige; Tre imod To og To imod Tre; Solnen skal være splidagtig mod Faderen; Datteren imod Moderen og Sønnens Hustru imod sin Mands Moder.“ Spaadommen er vel forlængst gaaet i Dpsyldelse. Det var Christendommen, som lærte Børn at sætte sig op mod Forældres Myndighed, en opvørende christelig Slægt at reise sig imod en ældre hedensk, at løse, hvad den havde bundet, nedbryde, hvad den havde opbyggt. Men kan denne Trudsel ikke endnu gaae i Dpsyldelse? Hvo sikker os, at ikke en yngre Slægt over Gjengæld mod os og vor christelige Tro?

Kunde vi kun stole paa egen Magt, var vor Sikkerhed ringe. Magten tilhører dem, som gaae frem ad, ikke

¹⁾ Luc. 22, 23.

dem, som med hvert Skridt, hvert Aar gaae tilbage. Men det er vor Troe, at som den Daab, hvormed vi døbtes, vedblev at være virksom i vore Sjæle, uagtet de, som optog os i Samsfund med sig, gif bort, saaledes skal ogsaa den Daab, ved hvilken de Yngre indlemmedes i vort Samsfund, hvis vi omgaaes med den rettelig, som med et Sacrament, være stærk nok til, naar vi vige Bladsen, fremdeles at gjøre vist og fast Alt, hvad der for os var helligt og ubrødeligt. Dersom den bedste Deel af vor Glæde over Fremtiden, er den, som Udfigten til, hvad der fremspirer i de opvoksende Slægter, lover og yder, da bæres Livets bedste Glæde af Troen paa den guddommelige Bindemagt, som Herren, da han gif bort, lod som et Sacrament blive i Disciplenes Hænder. Det er jo ikke blot unge Mennesker, som see Fremtiden imøde; det er jo ikke blot Forældre, hvis Hu og Blik er vendt sammesteds hen som Børnenes; for alle Mennesker, indtil det sidste Dieblik, vedbliver Fremtiden at ligge som et Forjættelses Land, hvor der er evigt Foraar, ved hvis Syn Diet væges og styrkes, fra hvis Bestuelse et Menneske henter Lyst og Kraft til at virke for denne Verden.

Var der intet Forløsningens Sacrament, hvad Udfigt aabnede sig da for os i Evigheden? Et Blik ind i Evigheden maa nærmest vise et Menneske det Samme, som han ved et Tilbageblik gennem de svundne Dage bliver vaer, hans eget Liv, kun tydeligere, fuldstændigere, mere sammenhængende. Var der ingen Forsoning; havde Menneskens Søn ikke havt „Magt til at tilgive Synder paa Jorden;“¹⁾

1) Matth. 9, 6.

skulde alt det, hvori vi syndede, i Evigheden staae lige skarpt i Strid med sig selv indbyrdes og med det Hele: da maatte vi prise den Deel af os salig, vi lode tilbage paa Jorden, i Benner's Forvaring, Skyggen af os, vort Minde, Eftermæle, — thi Benner tale kun vel om de Døde; de sørge for, at endog vort Støv kommer til at hvile i Fred, — men den Deel, vi i det afgjørende Dieblik befalede i Guds Haand, det egentlige Væsen, vor Sjæl indgik ikke til den evige Hvile.

Dog Aanden lærer¹⁾ at sige: „salige de Døde, som døe herefter i Herren“; og saalænge Kjærligheden knytter os til de Hedengangne, tillader den os ikke at glemme, hvad Aanden lærte at sige. Naar den Herre, i Troen paa hvem det er saligt at døe, sagde: „kommer hid, I som lide og ere besværede“, — da vidste han vel, hvilke Lidelser der ere de dybeste, hvad der besværer meest, hvilke Byrder den Samvittighedsfuldeste mindst af Alle tør kaste bort; og han kaldte til sig, ikke for at tage de letteste Byrder paa sig, og lade de tungeste tilbage, som den Deel, de Døende selv maatte bære. —

„Alt spirer, modnes og forgaaer“; det er Aarets Værk i Naturen; det er det Billede, som bestandig paany føres os for Die gjennem de skiftende Maaneder. Lovet være det Aar, som kommer i Herrens Navn! Det fornyer Livets Glæde; det borttager Dødens Frygt. Hvad der saaes i Aanden skal spire frem til Liv for Aanden. Hvad der synker i Døden, skal løses fra Synden, og føres til Hvile i et evigt Liv.

¹⁾ Aabenb. 11, 13.

Anden Søndag i Advent.

Evang. Luc. 21 C. 25:37 B.

Dg der skal skee Tegn i Sol og Maane og Stjerner; og paa Jorden skulle Folkene ængstes i Fortvivlelse, naar Havet og Bølgerne bruse; naar Menneskene forsmægte af Frygt og de Tings Forventelse, som skulle komme over Jorderige; thi Himmels Kræfter skulle røres. Dg da skulle de see Menneskens Søn komme i Skyen med megen Kraft og Herlighed. Men naar disse Ting begynde at skee, da seer op, og opløfter Eders Hoveder, efterdi Eders Forløsning stunder til. Dg han sagde dem en Lignelse: Seer Figentræet og alle Træer; naar de springe ud, da skjønne I af Eder selv, at Sommeren nu er nær. Ligesaa og I, naar I see disse Ting at skee, da kjende I, at Guds Rige er nær. Sandelig siger jeg Eder, at denne Slægt skal ikke forgaae, førend det skeer altsammen. Himmelen og Jorden skal forgaae, men mine Ord skulle ingenlunde forgaae. Men vogter Eder, at Eders Hjerter ikke nogen Tid besværes med Fraadseri og Drukkenskab, og med Sorrig for Næring, og denne Dag skal komme pludselig over Eder. Thi den skal komme som en Snare over alle dem, som boe paa den

ganske Jord. Derfor vaager og beder til enhver Tid, at I kunne agtes værdige til at undsløye alle disse Ting, som slemme skulde, og til at bestaae for Menneskens Søn.

Der er den Haandhævelse af Retfærdighed, som er Mennesker betroet; der er den, som hviler i Guds Haand. Naar det Onde fra Tanke og Begjering, i hvilke det har sit Udspring, gaaer over til Tanke og Gjerning, og i enkelte Ytringer bliver forstyrrende for Menneskenes Fred, da er det deres Pligt, som bleve satte til at regjere, ved Lov og Dom at tvinge det tilbage; da er dets Veie, skjøndt hemmelighedsfulde, dog ikke saa skjulte, at de jo af Mennesker kunne efterspores, den Skyldige udfindes og drages til Ansvar. Er det derimod ikke nogen enkelt Overtrædelse, som skal straffes; bliver det Onde staaende i det Indre; bliver det alligevel ikke mindre farligt, fordi det som en hemmelig Smitte udbreder sig til Mange, fordærver Tankemaaden, forvirrer Begreberne og løsner Samfundsbaandene; da lammes Magten ofte i deres Haand, som bleve satte til at regjere, da maa det overlades Gud, som gav Lyvne, at lede Alt saa, at de, som foragte dem, ikke undgaae for tjent Straf.

Hvad der gjør det trygt at boe og bygge, hvor Retfærdighedens Haandhævelse er betroet Mennesker, naaget de i mange Henseender ere udsatte for at fælle, er fornemmelig den Visshed, der gives os for, at Ingen, uden den Skyldige kan blive straffet. Ingen tør domfældes, uden ifølge Beviser, som utvetydigt lægge hans Brode for Dagen. Om det end saaledes ikke kan undgaaes, at mangan Skyldig,

der har Driftighed og Forstand nok til at fralægge sig, hvad han anklages for, unddrager sig den fortjente Straf: heller Muligheden af, at en Skyldig gaaer fri, end at en Uskyldig skulde kunne fældes ved de Love, i hvilke han skulde have sit Forsvar.

Det er ikke Tryghedens Følelse, som bemægtiger sig os, hvor vi blive Bidne til, at Gud selv overtager sine Loves Haandhævelse blandt Mennesker. „Folkene skulde blive bange til Mistrøstelse, naar Havet og Bølgerne bruse; Menneskene skulde forsmægte af Frygt, og de Tings Forventelse, som skulde komme over Jorderige.“ Saaledes skildrer Jesus i vor Text den Stemning, der, som et varslende Forbud, skulde blive almindelig, naar Menneskenes Søn kom igjen, i Himmelens Skyer, med stor Kraft og Herlighed, som Gjengjælder og Dommer. — Det var ikke blot den Slægt, hvem Herrens Trudsel nærmest gjaldt, som boede i Jerusalem, da Spaadommen begyndte at gaae i Opfyldelse, der maatte mistrøstes og ængstes; Mistrøstelse er den Følelse, som maa gribe Enhver, der læser, hvorledes et heelt, udvalgt Folk af Gud blev forkastet, fordi det ikke kiendte sin Frelsens Tid. Det Overordentlige i det jødiske Folks Undergang er ikke saa meget at søge i Antallet af dem, som omkom, Nødens Langvarighed, det Fortvivlede i de Forsvarendes Anstrengelser, eller i Scierherrernes Grusomheder, — skjøndt disse Ting alene vare store nok til, at man derover maatte forfærdes. Hvad der gjør Billederne i Herrens prophetiske Tale, hvor driftige de end ere, til Sandhed, er, at vi, i hvad der skeete, see en Guds Retfærdigheds Aabenbarelse; det er den Erkjendelse, der paanøder sig os ved Betragtninger deraf, at hvor den M-

mægtige og Alvidende kræver til Regnskab, kan ingen Skyldig undgaae, maae Alle bøde. Hvo kan troe dette, hvo kan, i hvad der tildrager sig, see en Stadfæstelse af hvad han troer, uden paa Andres og egne Begne at mistrostes, uden at føle, det er for Syndere ikke Tid og Sted at være trygge, hvor Guds Retfærdighed holder Dom over Folk og Slægter.

Vi mistrostes og ængstes, hvor vi see Gud kalde hele Slægter til Dom. Men vor Frygt er ikke overtroist; den grunder sig paa en meer eller mindre tydelig Følelse af vor Deelagtighed i de Synder, hvorfor Andre, os til Advarsel, blive straffede. Medfølelse for fremmed Nød bliver da til Følelse af egen Medskyldighed. Det er denne Følelse, som vi, for at blive i Stand til at fatte Guds Domme, ville søge at bringe til større Klarhed, i det vi gjøre vor

Deelagtighed i Andres Synd

til Gjenstand for vore Betragtninger.

Intet Menneſte ſtaaer ganſke affondret fra Andre, alene i Verden. Paa ſine legemlige Fornødenheders Begne, for at faae Føde, Klæder, Huuſly, nødes han idelig til at tye til Andre, ſlutte ſig til Samfundet. Hvad der udfordres til Livsophold for eet Menneſte, om hans Fornødenheder end kun ere faae, indbefatter en Mængde af Ting, ſom kun ved utallige Menneſkers fælleds Samvirken bringes tilveie. Men er det alt vanſkeligt i det Enkelte at forfølge Forbindelſen mellem Menneſter, hvor den indſtrænker ſig til Omſætning af, hvad der udfordres til vort legemlige Ophold, hvo er da i Stand til at angive de ſkulde Veie, ad hvilke Omſætningen af Tanker og Meninger daglig iværkſættes,

at opdage de usynlige Traade, hvoraf det aandelige Samqvem mellem Menneſker væves og virkes, hvorved et Menneſte idelig bliver bragt i Berøring med Menneſker, tilſtedeværende og fraværende, nulevende og forlængſt heden-gangne, med Menneſker, hvis Aſyn han aldrig ſaae, hvis Navn aldrig kom ham for Dre?

Det er igjennem diſſe ſkjulte Tankegange, at den Meddelelſe finder Sted, hvorved det aandelige Liv vedlige-holdes i ſin Sundhed og Friſkhed, hvorved den Enkelte i ſin affondrede Stilling ſaaer ſin Andeel i det, der ſom et aandeligt Fælledsgods, ſom et ved forenede Anſtrængelſer vundet Udbytte, hører Alle til, ligesom og, at hvad Godt den Enkelte fortrinsviis er i Beſiddelſe af, efterhaanden tilſtyder Alle; men det er ogſaa derigjemmen at en ſlet Aand hurtig udbreder ſig og bliver herſkende, at Wildfarelſer, falſke Anſkuelſer, efter længe ſkjult at have udbredt ſig, pludſeligt, paa Steder og Maader, man ikke ventede, kunne viſe ſig i deres fordærvelige Virkninger.

Hvad et Menneſte kalder ſin Tænkemaade, ſine Grundſætninger, om de end ere forſkjellige fra dem, Andre beſkjende ſig til, ja maaskee lige i Strid med dem, er dog Noget, han ved Andre er kommet til og efterhaanden ved Omgang har tilegnet ſig, Noget, ſom er ſamlet mangſteds fra, ſom har dannet ſig under Paavirkning af de forſkjelligſte Menneſker, i de forſkjelligſte Forhold.

Udvortesfra betragtet, hører en Gjerning den til, af hvem den blev beſluttet og fuldbyrdet; men indvortesfra betragtet, med Henſyn til den Maade, hvorpaa Beſlutningen blev til, kan den henføres til Mange. Foran Beſlutningen gaaer et Overlæg, i hvilket mange Henſyn kunne

komme med i Betragtning og gjøre sig gjældende, og den, som ifølge eget frie Valg og Villie i et Dieblif fatter Beslutningen, var, før det skeete, længe paavirket af Andre saaledes, at hans Liv, hans Tanker allerede havde antaget en bestemt Retning. Lader os betænke, hvor Meget der horer til, inden det kommer dertil med et Menneſke, at han beslutter sig til Noget, der er saa afvigende fra det Almindelige, at Naturen synes at sætte sig derimod. I den Hurtighed, hvormed en syndig Beslutning fattes, den Kraft, hvormed den fastholdes, maae vi ofte kun see en Virkning af mange Menneſkers forenede, længe vedvarende fordærvelige Indflydelse.

Har Synderen tilstaaet sin Brøde, havde han hverken Medhjælper eller Medvidere, da kjende vi den Skyldige. Men skulde der dog ikke være Medskyldige? Hvo nævner alle de Misgreb, hvori Opdragere kunne gjøre sig skyldige, om de end tage vare paa deres Gjerning? Hvo beregner Virkningerne af en aldeles forsemt Opdragelse? Hvo kan angive de flette Exemplers Tal og Styrke? Hvor mange vare de, som ved Tale og Udsærd bidroge til at fremkalde Uviſhed om det, der bør være ethvert Menneſke fast og sikkert, Ligeegyldighed for, hvad der bør være ham helligt?

Som der i et Menneſkes Liv er Sammenhæng ikke blot mellem hans Feil indbyrdes, mellem den Synd, hvormed han begyndte og den, hvormed han endte, men ogsaa mellem hans gode og hans flette Sider, mellem det, der udgjorde hans Styrke, og det, hvori hans Svaghed kom for Dagen, saaledes vil man i de flettere Menneſkers Feil og Synder ofte opdage Spor af, at de næredes af dem, som gjøre Fordring paa at kaldes de Bedre.

Hvis er Skylden, naar den udvortes Tugt bliver slap, naar Sands for det Sømmelige ikke længer er tilstrækkeligt Bærn om Sædernes Reenhed, naar Hensyn til Menneskers Dom ikke holder Andre tilbage, end de, som ikke behøve det, fordi de ikke ere i nogen Fristelse?

Det er maaskee ikke vanskeligt at nævne de Skyldige. Det var nogle Faæe, som gif foran, fra hvem Forargelsen kom. Men er der ingen Medskyldige? Driftighed til at sætte sig ud over Menneskers Dom findes hos Faæe; men Frygt for at gaae for vidt, at afvige fra det Sædvanlige, Billighed til, for Samdrægtigheds Skyld, at finde sig i, hvad der ikke bør taales, hvad der maa gjøre Enighed umulig, findes ikke sjelden. Der var ikke hos Nogle en Driftighed, som grændser til Frækhed, naar der ikke hos Andre var en Røslighed, som grændser til Feighed. Hvad der paa den ene Side er for meget er ikke Andet, end hvad der paa den anden er for lidet. Det Mod, som gjør Syndere driftige, tilhører ikke dem selv; det er tilsnaget. Naar vi hos dem, som staae i deres Nærhed, opdage Mangel paa Mod og Behjertethed, da vide vi, hvorfra de toge det, og tillige, hvo der deler deres Skyld.

Det er lovligt og ikke Andet, end hvad der kan forsvares, at Mennesker, naar deres Gyne er dertil, og de iøvrigt Ingen fornærme eller forfordele, omgive sig med en Pragt, som, om den end er forsængelig, dog maaskee kan give en Anseelse, de ellers maatte savne. Men naar der ved Andre, hvis Gyne ikke strækker saa vidt, men som paa Grund af Forhold, ikke troe at turde blive tilbage, forledes til Anstrængelser, som blive af skadelig Indflydelse paa deres timelige Belfærd; naar en forsængelig Bæddestrid op-

væktes og Flere og Flere tage Deel deri; naar derved Kræfter for hvilke der var bedre Anvendelse, gaae tabt og Livet gives en falsk Retning; naar Uforstandige og Ubesæftede lade sig forlede til ikke blot at tilsætte, hvad der var deres eget, men forgribe sig paa, hvad der tilhørte Andre: da er det vel nærmest saadanne enkelte Ulykkelige, man fastholder, som de Brødefulde, i hvis Gjerning det Fordærlige kommer frem paa en saadan Maade, at Ingen kan tvivle paa, hvad Navn det skal gives. — Men maa det nødvendigviis komme saa vidt, for at vi skulle finde det rette Navn? Var der Ingen, som havde Synd, om end mindre, af hvad de gjorde, førend en Forbrydelse kom i Stand? Hvo begyndte, hvo udfordrede? hvo gav et Exempel, som vel ikke var beregnet paa at forføre noget Menneske, men som dog ledte i Bilsfarelse?

„De, som ville vorde rige falde i mange daarlige og skadelige Begjeringer, som nedsænke Menneskene i Udelæggelse og Fordærvelse“; ¹⁾ men om de end bevare sig selv, naar de lægge an paa ved Pragt at gjøre Opsigt, lede de Andre ind i mange daarlige og skadelige Begjeringer, som nedsænke i Fordærvelse; thi Rigdommens forsængelige Glæds er ofte mere blændende og forførerisk for dem, som kun nyde Synet deraf, end for dem, som bære den til Skue og ofte have Leilighed til at prøve, hvorlidet den er i Stand til at sjenke Hjertet, hvad det begjærer.

Der er Nogle, som skulle være de Første, som i andre Ting, saa og i Anvendelsen af den Overflødighed, som blev deres særegne Lod i Livet. Men som Sparksomhed

¹⁾ 1 Timothy. 6, 9.

ikke hindrer Nogen fra fri Raadighed over hans Formue, saaledes kan Tarvelighed ei heller være til Hinder for den frie Brug og fulde Nydelse deraf. Tarvelighed, hvor den læres af Nødvendigheden, er en ringe Dyd; men hvor den er født i Overflødighedens Skjød, er den fribaaren og gjør dem Ure, hos hvem den findes.

At føre en Tale, hvorved Næstens gode Navn og Rygte kan lide, er en Feil, som grændser saa nær til Bagtalelse, at et besindigt Menneſke veed at give Agt paa, hvad han tillader sig at yttre om Andre. Men naar det dog skeer, at Manges Navn lider ved, hvad der om dem siges og fortælles, er man da fri for Ansvar, fordi man kan sige, man ikke har ført et Ord over Læberne, hvorover Nogen kunde beklage sig? Er det kun de Talende, som have Ansvar? Have de Hørende ingen Deel i, at Ureſtab tilføies? Man skjenker sjelden dem, som tale dadlende om Andre, Tiltroe. Det vilde være for Meget. De forlange og vente selv ikke at blive troede. Man skjenker dem Opmærksomhed, og det kun i ringe Grad; man lægger ikke mere Vægt paa, hvad der bliver sagt, end at man for et Dieblif maaffee kan more sig derover. Men ogsaa det er for Meget. Det er at give dem, hvad de forlange, deres fulde Lon; det er at laane Bagtaleren Dre. Mere behøver han ikke; det Dvrige følger af sig selv. Hvad der ikke lønner sig, taber man snart Lysten til. Var der Ingen, som gjerne hørte til, hvor der taltes ilde om Næsten, var der ei heller Nogen, som længe holdt ud at tale ilde om ham.

Herren bød sine Disciple at vogte sig, at deres Hjerter ikke skulde besværes af Graadserie og Drukkenſkab. De som glemme dette Bud, som besvære sig, ere let kjendelige.

Deres Tilstand lader sig sjelden skjule, deres Svaghed vanskelig forsvare. Men ere de de eneste Syndere? eller ere de Syndere fremfor Andre? De Dvrige forglemte sig ikke; de kjendte Grændsen og iagttog den. Mon de derved have efterkommet Herrens Advarsel? Skulde deres Samvittighed ikke være blevet besvaret? Glæden er ofte blandet, hvor det gaaer lystigt til i Mennefers Selskab. Nogle finde Glæde i at forøde, hvad de eie; Andre hjælpe dem trolig dertil, ere villige Tjenere, mene, det er ikke Andet, end hvad Enhver maa kunne forstaae, at deres Binding bliver saa meget større, som Andre agte mindre paa Fornuftens Bydende. Nogle kunne finde Glæde i at besvare sig selv, Andres bedste Glæde er det at være Bidne til, hvorvidt Selvfornedrelsen kan drives. Hver tager sin Deel af Glæden. Der er dog Ingen, som nød den reen og ublandet for Synd.

Det er trygt at boe under Retfærdighedens Varetægt. Thi Retfærdighedens Tjenere udsendes af Gud ¹⁾ „dem til Lov, som gjøre Godt.“ Lad dog den Sikkerhed, vi have for, at vi Intet have at frygte; lad den Ros, vi vandt for, hvad Godt vi fuldbragte, ikke fremkalde hos os en syndig Tryghed. De Skyldige, der straffes af Mennefsene, ere kun faae; men de Medskyldige, som Gud kun kjender, ere saa mange, at Ingen kan vide sig sikker for, at han jo af den høieste Dommer kan drages til Ansvar for, hvad Næsten forbrød.

¹⁾ 1 Petr. 2, 14.

Credie Sondag i Advent.

Ev ang. Matth. 11 C. 2:11 B.

Men der Johannes hørte i Fængslet Christi Gjerninger, sendte han to af sine Disciple, og lod ham si: Er du den, som kommer, eller skulde vi vente en Anden? Og Jesus svarede og sagde til dem: Gaaer hen og forklynder Johannes de Ting, som I høre og see: Blinde see og Halte gaae, Spedalske renses og Døve høre, Døde staae op, og Evangelium prædikes for de Fattige; og salig er den, som ikke forarges paa mig. Men der disse gif bort, begyndte Jesus at si til Folket om Johannes: Hvad ere i udgangne i Orken at skue? et Rør, som bevæges hid og did af Veiret? Eller hvad ere i udgangne at see? et Menneske iført bløde Klæder? See, de, som bære bløde Klæder, ere i Kongers Huse. Eller hvad ere i udgangne at see? en Prophet? Ja, jeg siger Eder, endog langt mere end en Prophet. Thi han er den, om hvem der er skrevet: See, jeg sender min Engel for dit Ansigt, som skal berede din Vej for dig.

Da Johannes's Disciple vare gaaede bort, talte Jesus til Mængden om Johannes og sagde: „Hvad ere I udgangne i Orden at see?“ — han siger ikke, at høre. Og dog var der i Ordenen kun Lidet at see, men hos Johannes, for den, som havde Orden at høre med, Meget at høre.

Er det et mindre heldigt Balg af Ord? Beiede Jesus ikke saa noie, hvad han sagde? Den, som talte disse Ord, vidste vel, hvad han sagde. Han vilde neppe tvende Gange sira efter hinanden have spurgt, hvad de vare udgangne at see, dersom ikke dette netop var Ordet, som udtrykte hans Mening. Han bruger et Ord, som ikke betyder blot at see saaledes, som naar Noget føres Diet forbi, uden at man fæster sit Blik derpaa, men at see med velberaad Hu, at skue, at betragte.

Johannes havde forlangt af Jesus en offentlig Erklæring, hvem han var. Jesus gav, hvad der blev forlangt. Der var Ingen, som forlangte hans Erklæring, hvem Johannes var; men eftersom Uvisshed derom maaskee allerede kunde findes eller senere komme frem og forvirre Manges Tanker, føier Jesus til Vidnesbyrdet om sig selv tillige det skjønne Vidnesbyrd om Johannes, vi læse i vor Text. Til disse høitidelige Vidnesbyrd om Jesus og Johannes, slutter sig endnu et tredie, som ikke fortjener at oversees, om den Slægt, i hvilken de levede, Mængden, af hvilken de vare omgivne.

Kunde Noget blive tvivls om, hvem Jesus, eller hvem Johannes var, da er det ikke at undres over, om Noget kunde være i Uvisshed om, hvad Mængden var.

Kunde Noget dengang, da Johannes og Jesus først

traadte frem, være uvis, hvad man skulde antage dem for, da kan dog Ingen nu, da Tiden har gjort deres Gjerning aabenbar, vedblive at være det. Men med Hensyn til Mængden er Uvisheden, som herskede dengang, med Tiden ikke blevet mindre.

Christi Vidnesbyrd om Mængden er ikke optaget i vor Dags Text, men følger strax efter, naar det hedder: „med hvem skal jeg sammenligne denne Slægt? den ligner Børnene, som sidde paa Torvene og sige til hinanden: „vi floittede for Eder, og I vilde ikke dandse“ og „vi sang klagelig og I vilde ikke græde.“ Men allerede det Spørgsmaal, hvormed Jesus, da han vil tale om Johannes, henvender sig til Mængden: „hvad ere I udgangne at see?“ giver tilkjende, hvad han dømte om den. Det er eet af disse Spørgsmaal, paa hvilke den Spørgende ikke venter Svar, hvis Hensigt er, foreløbigt at vække Opmærksomhed, at bringe de Bildfarende til i Tankerne at standse og vende om, de Udsprede til at samle sig. Vi ville derfor ei heller forsøge paa at svare derpaa; men Christi Spørgsmaal til Mængden:

Hvad ere I udgangne at see?

skal tjene os til Samlingspunkt for vore Betragtninger.

Der ligger i dette af Jesus gjentagne Spørgsmaal en Hentydning til en Egenhed ved Mængden, paa hvilken den allevegne er kjendelig, hvori den røber sin Natur: Diets Sands er levende hos den, altid aaben og i Bevægelse; men Dre har den ikke.

Hvad der falder i Dinene, kan gjøre Regning paa at blive bemærket af Mængden; jo større det er, jo mere

stiftet til at gjøre Opsigt, des lettere finder det Deeltagelse. Men tal til Mængden: jo større, alvorligere, vigtigere det Anliggende er, for hvilket Du ønsker at vinde den, des snarere skal Du komme til at gjøre den Erfaring: det er at prædike for døve Dren. Vor Frelser talte tidt til Mængden; det var saa hans Kald. Men naar han endte sine Parabler og Lignelser, pleiede han at seie til: „Hvo som har Dren at høre med, han høre.“ Han turde ikke antage, de havde bragt Dren med, naar de kom til ham; han vidste, naar han holdt op at tale, havde de endnu ikke ret begyndt at høre. Men naar han havde gjort een af de Gjerninger, som satte dem, der saae derpaa, i Forbauselse, behøvede han ikke at opfordre dem til at see til; da bleve de grebne deraf, saa han maatte forbyde dem at tale om, hvad de havde seet; da gif Rygtet derom, som en utidig Evangelist, hans Forbud uagtet, udover det hele Land.

Jesus gjør os i hans Spørgsmaal til Mængden opmærksom ikke blot paa en Egenhed, men paa en Ufuldkommenhed hos den. Der er Forskiel paa at si, hvad ere I udgangne „at see“ og „at høre“. I det ene ligger en halv Daddel. I det andet ligger en halv Ros. Var Mængden gaaet i Drkenen for at høre Johannes, hvad kunde den gjøre bedre? hvad kunde Jesus forlange mere? da var den jo paa Veie til Guds Rige. Men gif den ud for at see, og atter for at see, da, hvor langt den end gif, hvor tidt den end kom, den kom ikke Guds Rige nærmere.

Der er stor Forskiel paa Diets Sands og Drets Sands. De fortjene begge vor Priis; men den kommer dog til at lyde høist forskjellig. Diet er en Konge. Dets

Rige er, næst Guds Rige, det største af alle; det hedder: Synligheden. Med eet Blik behersker det overskuende sit uhyre Rige, som Tanken, dets Tjener, i Aarhundreders Frist ikke har kunnet opmaale, hvis Grændser den ikke har kunnet bestemme. Dret er en Undersaat, horig og lydlig, men af et Rige, som ikke er af denne Verden. Men nu vide vi, at den Mindste i Himmeriges Rige er større end den Største af dem, som ere udenfor Riget. Og derfor skal den kongelige Sands med det høie, stolte Blik, i Kraft af hvilket Jorden underlægges os, som vore Fødders Fodskammel, og Himlen udbredes over os, som et Telt, agtes for ringere at være end den undersaatlige Sands, igjennem hvilken Herrens Tugt og Formaning tidlig naaede til vore Hjerter, og lærte os at skikke os efter hans Villie.

Diet behersker som en indvortes, usynlig Sol, den udvortes, synlige Verden. For Dret er den udvortes Verden saa godt som tabt. Vel larmer og bruser Havet; vel gaaer Stormen med Susen gjennem Trærnes Toppe. Dret fornemmer det; men agter ikke stort derpaa; det trættes ved Gensformigheden, døves omsider og søvndykses. Men naar i den menneskelige Røst Sjælens skjulte Verden begynder at oplade sig; naar i den fornuftige Tale Aandens Rige aabenbares, da, skjøndt Lyden deraf kun er som Lyd af sagte Foraarsluftninger og viftende Sommervinde, oplukker Dret sig, lytter speidende efter, bliver ikke træt af at høre til, som havde Sjælen en naturlig Forjættelse om, at det er igjennem Ordet, den skal deelagtiggjøres i guddommelige Aabenbaringer og indvies i himmelske Hemmeligheder.

Diet er i Paagt med det ydre Lys. Naar Dagens Lys tændes, oplader Diet sig; naar det slukkes, tillukker det

sig atter. Skal Diet skjelne og fatte, hvad der fremstilles for det, maa Lyset være derved, kaste sit Skin derover. Men skal Taagerne spredes for Dret, saa det bliver i Stand til at fatte og skjelne, da maa Tanken sprede sit Lys over, hvad der høres, da strækker Solens Lys ikke til; thi Dret har sin rette Hjælper og Bundsforvandte i Lyset herovenfra.

Først naar Diet underkaster sig Dret, og i Skriftens Læsning bliver en Ordets Tjener, bliver det et vigtigt Redskab til Guds Riges Udbredelse og Befæstelse her i Verden.

Der er derfor ogsaa sagt:¹⁾ „Salige ere de, som ikke have seet, og dog troe“; thi Synlighedens Verden maa forgaae, hver Gang Troens Verden skal stige frem for os; — men derimod: „salige ere de, som høre Guds Ord, og bevare det;“²⁾ thi „hvoreledes skulde de troe paa den, om hvem de ikke have hørt?“³⁾ Vil Propheten give de Troende et Billede af den kommende Frelser, siger han: „der var Intet for Diet hos ham, ingen Glands, at vi skulde kunne se e paa ham, ingen Anseelse, at vi kunde have Lyft til ham“;⁴⁾ og det er først i en Verden, hvor de jordiske Sandser affattes, det forjattes, at vi skulle „see ham klarligen“. Men den Røst, som paa Bjerget for Petrus, Jacob og Johannes, vidnede: „denne er min Søn den elskelige“, — foier dertil den Formaning: „hører ham“.⁵⁾

Er Mængden ved Diets magtige Sands, som er herskende hos den, henvendt og bundet til Synligheden og den udvortes Verden, saa er den derved tillige bortvendt fra Guds usynlige Rige; savner den Dre, da mangler den

¹⁾ Joh. 20, 29.

²⁾ Luc. 11, 28.

³⁾ Rom. 10, 14.

⁴⁾ Ef. 53, 2.

⁵⁾ Matth. 17, 5.

Sands for de Ting, som høre Riget til, og bliver en ligegyldig Tilskuer, hvor Kaldet dertil udgaaer.

Da kom Guds Rige saaledes, at man kunde pege paa det, og sige: see her, eller see der er det! da skulde man vel ikke kalde forgjeves, da skulde Mængden ikke lade vente paa sig, da skulde man vel i vore Dage, som i Døberens, see Skarer vandre milevidt bort fra Huus og Hjem, og Steder, som ellers vare øde, for en Tid blive befolkede, om saa det, hvori Guds Rige skulde være synligt, ikke var Andet end et Menneffe, hvis Klædebon var af Kameelhaar og hvis Føde var Græshopper og vild Honning. Men saaledes kommer Guds Rige ikke. Og om Guds Rige end kom saaledes, Mængden gif dog ikke ind, den foer, udenfor Rigets Porte, endnu vild. Om der ogsaa gives en Side, fra hvilken Guds Rige kan siges at blive synligt: ligesom den, der vil tage en Gjenstand i Diesyn, stiller sig i passende Frastand, saaledes vilde og den skuelystne Mængde indtage sin Plads som Tilskuer saaledes, at Guds Rige vedblev at være den noget Udvoortes, Fjernt og Fremmed.

Da Jesus engang drog igjennem Jericho og Mængden trængte ham, steg en Tolder, Zacchæus, som var liden af Vært, op i et Træ; han meente, derfra kunde han ret faae at see, hvorledes det store Guds Sendebud saae ud. Zacchæus var dengang En af Mængden. Da Jesus saae ham, sagde han: „Zacchæus, stig ned!“ vil Du være min Discipel, da forlad først Tilskuerpladsen! Og da Herren var gaaet ind i Zacchæi Huus, som hans Ord i Zacchæi Hjerte, ønskede Disciplen sig ikke mere tilbage til den Plads, han havde indtaget blandt Mængden.

Der ere mange Zacchæuser. Mængdens Plads, med

Hensyn til Christendommen, er Tilffuerpladsen. Derfor er det endnu Tid at raabe: „Stig ned, Du som vil have Dig over Christendommen, som mener, for at vide, hvad Christendom er, maa man vælge sit Standpunkt saaledes, at man ovenfra kan see ned paa den. Hvor høit Du end stiger, din Plads rober Dig, Du er En af Mængden; hvor høit Du er steget, der staaer eet Skridt tilbage, som kan føre Dig videre: stig ned igjen og følg din Herre efter. Forlad din Plads, Du som kun vil see til, hvem det er nok at vide, hvad Christendom er. Det er til Dig, vi i Christendommens Navn henvende Herrens Ord: „jeg vil være din Gæst idag“; jeg vil spise med Dig, drikke med Dig, staae op med Dig og gaae til Hvile med Dig; jeg vil gaae ind og gaae ud i dit Huus med Dig; men jeg vil ikke være en død Ting, en udvortes Gjenstand for din Betragtning, din Videlyst, din Forundring.“

„Jesus talende til Mængden om Johannes og sagde:

„Hvad ere I udgangne i Orken at see? — et Rør, som bevæges hid og did af Veiret? et Menneske, iført bløde Klæder?“

Hvad Grund havde Jesus til, endog blot som Spørgsmaal, at fremsætte, om Johannes var et Rør, som bevægedes af Veiret, — et Menneske, iført bløde Klæder?

Jesus har, idet han talte saa, vel ikke tænkt paa Johannes. Han sigter med disse Ord snarere til Mængden. Han vil lade den forstaae, han kjendte den igjen, hvor han end mødtes med den. Han vil sige: jeg veed, hvad det er, hvorefter I gaae, hvorefter I søge, hvorefter I see,

endog paa Steder og ved Leiligheder, hvor der ikke er Spor af det at finde.

Mængden har kun Sands for det, der falder i Dinene. Vi ville nærmere i nogle Exempler betragte, hvortil den bruger denne Sands, hvad det er Mængden seer efter, seer paa; og det skal da blive end mere indlysende, hvorlidet skicket den er til at indgaae til Guds Rige.

Der er to Ting, som Mængden især seer efter og har Sands for: Røret, som bevæges hid og did af Bindene, det er: Forandringer; og de fine, bløde Klæder, det behagelige og skjønne Ydre.

Mængden elsker Forandringer. Hvad der er Nyt, kommer den imøde med velvillig Opmærksomhed. Om Forandringen angif det Ubetydeligste, et Klædebøns Snit, der skulde dog maaskee Manges Blik vende sig derefter, dvæle derved, indtil, om kortere eller længere Tid, det, som var nyt, ikke længer kunde gjælde derfor. Thi hvad der er gammelt, almindeligt, Hvermand bekendt, fra det troer Mængden sig berettiget til at vende sig bort, hvor stort Bærd der end iøvrigt maatte tilkomme det. Naar Foranstaltninger af gennemgribende Vigtighed, naar Mænd, som havde større Kald end almindeligt, have bestaaet Prøven, og Alt begynder at føie sig og at skride frem ad de nye Baner, som ere aabnede, da er den løse Mængde, som ikke formaaer at bryde nogen Bane, men kun blindt at følge efter, i sine egne Tanker alt ude over dem; da er dens Hu rettet andensteds hen, mod det Ubestemte, det som skal komme, hvoraf man kan vente, hvad man af hine ikke længer tør love sig: Forandringer.

Mængden elsker Forandringer, dog ikke dybtgaaende,

ikke saadanne, som Johannes den Døber forlangte, naar han prædikede Omvendelse, ikke saadanne, hvorved den skulde forlade sig selv og sin egen Natur og Væsen, som er Foranderlighed. Den vender sig ikke anderledes om, end at den kan vende tilbage igjen. Dens Forbillede er ikke Døberen, men Nøret, som bevages hid og did af Vindene.

Den, hvis Blik trænger dybere ind, og hvis Sjæl tager alvorligere Deel i Livets Anliggender, opdager overalt let Noget, som er værd, at han med Opmærksomhed dvæler derved. Men den, som i sin Betragtning bliver staaende ved Overfladen, kjædes snart og stunder efter Afverling.

Dette fører os til det Andet, hvorfor Mængden har Sands: Overfladen, det udvortes Væsen, de bløde og fine Klæder.

Hvorfor skeer det, især i større Stæder, hvor Mængdens Herredømme er mere sikket, at Omsorg for Klæderne let bliver saa herskende, at den hos ikke saa Menneſker trænger høiere, aandeligere Fornødenheder tilbage, og indtager deres Plads? Er det saa behagelig en Fornemmelse, at Kjolen, man bærer, er uidentil fin at see til og blød at føle paa, at Saa formaae at staae imod? Det er vel ikke for Behagelighedens Skyld — i det Mindste ikke hos Alle eller først og fornemmelig derfor; det er for Sikkerheds Skyld. Man nødes dertil. Man giver sig ikke gjerne blot, end ikke i det Mindre. Man veed, Mængden seer ikke dybt; den seer kun paa det Ydre. Men derpaa bliver der seet meget. Man veed, den er noiseende, som en Konge, der strengt indtil Smaalighed holder over, at Alt, som

hører til den ydre Anstand, tagttages ved hans Hof. Man veed, at den har et skarpt Syn, at den har mange Dine og paa mange Steder, at hvor der frembyder sig svage Sider, der er dens Blik rettet imod som fjendtlige Landsfer. Hvis derimod din Hjortel er fin og blød og slutter vel i alle Maader; dersom dit Ydre er uden Meen og Plet, som Speilet, der viser Dig dets Billede: da, hvad Brøst og Lyde dit indre Væsen end maatte lide af, frygt ikke! Du bærer et uigjennemtrængeligt Pantfer; gaae dristig igjennem Mængden! den skal bøie tilside for Dig, sænke sine Blik, og hilse Dig som en Ridder uden Frygt og Lyde.

Veed man, hvad Mængden især seer paa, da veed man ogsaa, hvad Mængden er; thi det, et Menneſke meest seer paa hos Andre, er gjerne det, han selv meest er.

Hvad gif Mængden ud i Orkenen at see? Sig selv! Mængden elsker sig selv, søger sig selv, bliver ikke rolig, før den finder sig selv; thi den finder ingensteds, hvad den søger, saaledes som hos sig selv. Mængden er selv Røret, som bevæges hid og did af Veiret. Mængden er selv Menneſket i de fine, bløde Klæder, den store Hofmand, der frembyder et Ydre, som behager Diet, men som intet Indre har, Intet, der svarer dertil, som kan blive Gjenstand for Betragtning. Mængden vil see og den vil sees; det er de to Sider af dens Liv, dens dobbelte Lyst. Den er paa een Gang Kongen, som holder Hof, omgiver sig med Skarer af Ovvartende, at hans Die maa forlystes ved Synet af den Pragt, de bære til Skue for ham, og tillige Hoffet, som omgiver Kongen, som føler sig smigret ved at værdiges et Blik, lykkelig ved Tanken om ikke at være blevet ubemærket.

Man kan sige: der er intet Ondt i Mængden; den er forfængelig, men uskadelig, spøgende, legende.

Der gives dog en anden Side for Betragtningen. Der er et andet Tidspunkt i Frelserens Historie, hvor Mængden træder frem.

Da Pilatus gif ud for, om muligt, at frelse den Uskyldige, Jødernes Dverster af Gad havde overantvordet til ham, men blev modtaget med det Raab: Korsfæst ham! blev han usikker, gif tvivlende oftere frem og tilbage, indtil han ved at høre noiere til, troede i Raabet at gjenkjende Mængdens Røst; da indsaae han, der var for ham Intet at gjøre uden at hengive ham til at korsfæstes. Dengang kunde man ikke sige: der var intet Ondt i Mængden; da viiste Udsaldet, at den ikke var uskadelig, at den havde Braad og Gift; da spøgede og legede den ikke, uden som Rovdyret med sit Bytte.

Det er en alvorligere, mørkere Side; men vor Text giver ikke Anledning til at fortsætte Betragtningen deraf. Da Jesus talte til Mængden om Johannes, var den endnu spøgende og legende som Børnene, der sad paa Torvet i Jerusalem og kun ikke kunde blive enige om Legen.

Hvad Jesus talte til Mængden, har han talt til os Alle. Man træffer Mængden allevegne, i alle Byer, smaae og store, i alle Stænder, høie og lave; man kan mødes med den i ethvert Menneske; man kan gjenkjende den i sig selv. Den, som i een Henseende handler som et Menneske af Samvittighed, dommer og taler maaskee i en anden Henseende som En af Mængden.

Dog behøver Ingen at lade sig regne med dertil.

Johannes faae ¹⁾ en Engel opstige fra Solens Dpgang, som havde den levende Guds Segl, og som sagde til de fire Engle, som holdt Jordens fire Binde, hvilke det var givet at skade Jorden: „Skader ikke Jorden, indtil vi faae beseglet vor Guds Tjenere i deres Pander.“ Christendommen er den Engel, som opsteeg fra Solens Dpgang, som har den levende Guds Segl, der sikker dem, som dermed ere beseglede, at Bindene, som blæse fra Verdens fire Kanter, ikke skulle skade dem. Vi bleve i vor Daab foreløbigt af Menneffer betegnede med Korsets Tegn baade paa vort Ansigt og vort Bryst. Lader os see til, at vi sætte den levende Guds Segl paa al vor Tale og vor Gjerning, at hvad vi tænke, gjøre og sige, maa bære den christelige Troes Præg, at medens Bindene fare hid og did og sprede og fordærve, vor Gjerning maatte kunne bestaae, og Gud selv, naar vi stedes for hans Afshyn, paa vor Pande kunne læse, i hvis Navn det var, vi levede og virkede.

1) Aab. 7, 2.

Sjerde Søndag i Advent.

Evang. Joh. 1 C. 19:29 B.

Dg dette er Johannis Vidnesbyrd, der Jøderne sendte fra Jerusalem Præster og Leviter, at de skulde spørge ham: Hvo er du? Han bekjendte, og nægtede ikke; og bekjendte: Jeg er ikke den Christus. Dg de spurgte ham: Hvad da? er du Elias? og han sagde: Jeg er det ikke; er du den Prophet? og han svarede Nei. Da sagde de til ham: Hvo er du? at vi kunne give dem Svar, som have udsendt os; hvad siger du om dig selv? Han sagde: Jeg er hans Røst, som raaber i Ørken: Zevner Herrens Bei, som Propheten Esaias haver sagt. Dg de, som vare udsendte vare af Pharisæerne. Dg de spurgte ham, og sagde til ham: Hvi døber du da, dersom du ikke er Christus, ei heller Elias, ei heller den Prophet? Johannes svarede dem, og sagde: Jeg døber med Vand, men han staaer midt iblandt Eder, den I ikke kjende. Han er den, som kommer efter mig, hvilken har været for mig, hvis Skotvinge jeg ikke er værdig at opløse. Dette skete i Bethabara paa hiin Side Jordan, hvor Johannes døbte.

Johannes drog sig tilbage fra Menneskers Selskab, levede fjernt fra de store Stæder i Naturens Gensomhed, valgte Orkenen til Opholdssted.

Saalænge Opholdet i Naturen er behageligt, Himlen blaa, Luften mild, Skoven grøn, Markerne fulde af Afgrøde, gives der vel faae Mennesker, som jo kunue føle Lyst til at foretrække, for en Tid, Naturens Omgivelser for Menneskers Selskab, ombytte de store Stæders Larm og Færdsel med Landlivets Rolighed og Gensomhed. Men taber Naturen sine Tillokkelser, afløses den mildere Aarstid af en strengere, bliver der øde og stille, hvor nys var en Livets Mangfoldighed og Brimmel, da taber Naturen ogsaa sin Magt til at holde Mennesket tilbage.

Og dog er denne Naturens Gensomhed og Stillehed en Side, fra hvilken vi ikke tør lade den ubetragtet. Orkenen var Bolig for Johannes. Lad os ikke troe, vi kjende dette Guds Sendebud, Christendommens Forgænger og Forbereder, og den Aand, hvoraf han talede, naar vi slye, i Tankerne at gjøre os bekjendte endog med de ydre Omgivelser, under hvilke han levede.

Seg vil ikke føre Nogen i Tankerne til Stæder, hvor Ingen af os var, eller søge at sildre, hvad vore Dine ikke faae. Det behøves ei heller. Johannes i Orkenen er os fjern. Men Mennesket i Orkenen er os nær. Findes i Sommerens Tid indenfor vort Dies Synskreds ikke et øde, ufrugtbart Sted, da forvandles, naar Vinteren kommer, alle Marker til en vild Udørken, der ikke tilbyder nogen levende Skabning Ly, i hvilken der ikke er Føde at finde

for det mindste Kræe; — da grændser Orkenen tæt op til vore Huse og Byer, ligger os allevegne for Die.

Aanden drev Johannes i Orkenen. Saameget formaaer Aanden ikke længer. Men naar, ifølge Naturens Orden, den strengere Aarstid vender tilbage, og Vinteren leirer sig rundt omkring, da kunne vi dog føle en aandelig Opfordring til at gaae den imøde, see den under Die, og ved den Maade, hvorpaa vi hilse dens Ankomst, vise, at vi føle os hjemme, hvor vi boe og bygge, om end Naturens Herlighed for en Stund er uddød for os, og Landet ligger som en Orken. Det er

Vinteren,

hvis Ankomst vi ville hellige disse Diebliffes Betragtninger.

Vinteren er kommet. — Det er for Ingen et nyt Budskab. Aarets sidste Maaned regnes for Vinterens første. Beregningen var rigtig: Vinteren udeblev ingen Dag.

Det er ei heller noget Glædesbudskab, noget Evangelium. Ja, var der ingen Syge, som trængte til at pleies, ingen Svage, Gamle, som trængte til at oplives; var der intet Huus, at det jo tilstrækkeligt var forsynet mod Vinteren, da skulde det være os en Lyst til Afverling at forsøge, hvilke Behageligheder den strenge Aarstid denne Gang maatte fore med sig. Men saalænge de Lidendes Nød paa mange Maader ved Vinterens Komme bliver mere trykkende, saalænge den Tilflugt, Hjemmet aabner, for Mange er saa nødtørstig, sørgelig, elendig, at kun Noden kan bringe til at tye dertil, see vi med Glæde den Aarstids Komme imøde, da en mildere Luft samler Alle uden Personanseelse under Guds lyse, høie, hvælvede Himmel.

Vinteren bebuder ei heller sin Ankomst paa en Maade, at vi skulde modtage den med Velkomstsange. Kold Blæst er dens Forløber; Storme og hvirvlende Vinde dens Ledfagere og Drabanter. I deres Fodspor følge Kulde og Frost, Vinterens Kjernemagt og Hovedstyrke, som den lader blive tilbage, lader tage Qvarteer hos os vidt og bredt omkring, ved Hjælp af hvilken den tager Landet i Besiddelse, sikker sig Herredømmet, saa det ikke let igjen kan tages fra den.

Naar fremmede Folk, Babyloner, Assyrer, hjemsogte Israael, herjede de ikke blot Landet, men lagde i Lænker, hvad de ikke ødelagde. Vinteren, naar den hjem søger os, lægger ikke blot øde, men bringer Baand og Lænker med sig.

Jorden og det Liv, den gjemmer, er lænkebundet. Tusinde Spirer ligge i dens Skjød, rede til at bryde frem; ikke een rører sig, ikke een formaae vi at befrie fra dens Fængsel. — Tusinde Knopper sidde paa Trærnes Grene; ikke een giver Tegn til at udfolde sine Blade. Det er dødt og stille i Naturen. Kun Binden ruser i Bussene og Trærnes nøgne Grene, og viser, hvorledes der, for at der skal komme Bevægelse i den livløse Natur, maa anvendes udvortes Tvang.

Ikke blot den rolige Jord, ogsaa det frie Hav paalægger Vinteren Baand. Som et Speilglas i sin Ramme sidde Fjordens blankfrosne Bunde fastnaglede til Bredderne, og den stærke Strøm maa skjule sin Gang i det Dybe. De kjeffe Bølger, som have Hovederne saa meget des driftigere, som Veiret farer voldsommere frem imod dem, maae bøie Nakke under den strenge Kuldes langsomt, men sikkert bindende Magt.

Vinteren er i vore Lande en stor Herre, som lader de smaae Herrer, Menneffene, føle Grændserne for deres Magt. Sommeren er de smaae Herrer's Tid. Da kan et Blik hen over Markerne vise, hvorledes Alt, Gierne og Herrerne til Behov, er udfikstet og udstykket, at hver kan faae Sit at raade over og handle med, som ham tykkes bedst. Hver Ager bærer i sin Afgrøde, i sin Frugtbarhed eller Ufrugtbarhed et Præg af den Herres Sind, hvis Magt den er underlagt. I Vinterens Tid er der ingen Udstykning mere, ligger Alt i Fælledsskab, er der ingen Forstjæl paa veldyrket og sletdyrket, paa frugtbar og ufrugtbar; da pleier Vinden sin lette Fure i Sneens Drive paatvers over Mose og Ager, over Herregaardsmarken og Huusmands-lodden, over Bei og Grøft, over Markeskjæl og Bysskjæl; da anstiller den sygende Storm, ustandset af Giendomsretten, sin vilde Jagt over Bakke og Dal, over Skov og Hauge, Gaarde og Huse.

Vinterens Magt kjendes nærmest paa den Tomhed og Nøgenhed, som udbreder sig, hvor den kommer frem. Dog har Vinteren ogsaa sin Pragt. Den smykker sig ikke med laante Prydelser. Den river Sommerens falmende Bladfrands af Trærnes Grene, og hvirvler det visne Løv hen ad Jorden. Den bringer selv med i Overflødighed, hvad der hører til dens Forherligelse.

Osterlændernes pragtlystne Konger pleiede, naar de gave Fæst, gjorde Gjæstebud, for at ikke Hoffets Pragt skulde forringes ved Undersaatternes simple Dragt, at skænke de Indbudne en Raftan, en Gjæstebuds-Kjortel. Naar Vinterens Herredomme er befæstet, undlader den sjelden at udele til de underlagte Egne Sneens glimrende-hvide Hoi-

tidsdragt. Intet fremstiller sig da i sin egen, naturlige Dragt; Alt maa bære Vinterens Farve, anlægge den laante Dragt. Der er ingen Forskjel. Selv den sorte, smudsige Jord staaer da i et Klædebon af mere end jordist Keenhed og Hvidhed. Og skjøndt Solen kun sparsomt laaner Straaler dertil: naar Kulden har rensset Luften fra Dunster, er der dog en Pragt, en Glimren, et Spil af brudte Straaler, at Himlen med sine mange tindrende Stjerner synes fattig i Sammenligning med den ellers dunkle Jord.

Dog, Himlens Pragt prise vi; den er uforgængelig; — Vinterens Pragt er vægte; en føie Tid, da er den ikke mere. Sommerens Pragt prise vi; den sætter Frugt; — Vinterens Pragt er gold og øde; den vækker vor Beundring, men lader Hjertet saa koldt, som den selv er.

Saaledes er Vinteren. Det er i faae Træk et Billede af, hvad vi aarlig pleie at være Vidne til. — Vi ville dertil knytte nogle Opfordringer.

Fælleds Fjende, fælleds Sag. Den fælleds Fjende, i denne Tid, er Vinteren med sin Kulde og Frost. Den staaer for hver Mands Dør; den holder os inde i vore Huse; den antaster paa samme Maade Enhver, der træder ud af sit Hjem.

Den fælleds Sag, vi have at forsvare, er Menneskelighedens Sag. Overalt, hvor et Menneske lider, og noget Menneskeligt trues med at gaae tilgrunde, er Menneskeligheden blandet deri. Hvor Forberedelserne til Vinterens Modtagelse ere tilstrækkelige, er Angrebet ikke farligt. Men hvor Børnet er svagt og slet vedligeholdt, hvor det skrøbelige Luffe kun ufuldkomment gjenner for Vinden, hvor Kulden trænger igjennem de slet opførte Bægge, — der er Anfals

det stærkest og farligst, der maae de Starke ile de Svage tilhjælp, at ikke Menneskelighedens Sag skal blive den tabende.

Der gives megen selvgjort Nød. Naar Klagen lyder: „der er intet Arbeide, ingen Fortjeneste“, da kan jeg tænke, om jeg end ikke tør svare: „den, som ikke søger, finder ikke; den, som ikke vil arbeide, faaer ei heller Fortjenesten af Arbeidet; — hjælp Dig selv, saa hjælper Gud Dig“; — men Kluden, som gaaer gennem lukkede Døre og tætte Mure, er intet Baasund af Bedragere, intet Dvospind af ørkesløse Mennesker. Ingen skal undskyldes sig med, at han ikke blev underrettet om Medmenneskers Nød, at han ikke gjorde sig Forestilling derom. Han mindes derom, saa ofte Binden lader sin pibende Røst høre, og Snee, Regn og Slud pidskende slaae mod Ruderne.

Findes der end kun en Gnist af Menneskekærlighed i dit Bryst, frygt ikke, den skal slukkes; Vinterstormen vil puste den op, at den brænder i klar Lue.

Dog er det, vi henvende os til ved Vinterens Komme, ikke saa meget Menneskers Barmhjertighed. Barmhjertigheden hører ikke Vinter mere til end Sommer; den er, hvor den findes, ikke Omkiftelse underkastet, ligesom den, fra hvem den stammer; den prædike vi til alle Aarets Tider, paa alle Søndage. Men Barmhjertigheden trænger undertiden til en Haandlanger, et Tjenestebud: Hjælpsomheden. Denne faaer ved Vinterstid mere at skaffe og tage vare. Det er den, vi søge, til den, vi nærmest henvende os. Det er kun en Haandkræftning, som gjøres behov, som vi begjere, for at den værste, siebliffelige Nød kan afhjælpes.

Vinteren bringer Menneskene til at gjøre fælleds Sag

og til at slutte sig sammen. Den bringer ogsaa et Menneske til at slutte sig til sig selv. Den tager Lyset bort af Naturen, men nøder derved Mennesket til at tye til det Lys, Gud tændte i dets Tanker. Og samles et Menneske med sig selv i sine Tanker, da har han ikke tabt ved Byttet. Bedre at være ene med sig selv, naar Tanken er derhos, end at see og høre Alverdens Skjønheder og Herligheder, naar Tankerne ere adspredte. Og skulde det blive Noget føleligt, at hans egne Tanker vare utilstrækkelige, da have andre Mennesker ogsaa tænkt, og det Bedste, der blev tænkt, er gjemt og bevaret og at finde for den, der søger det. Ja, Gud selv, som forstaaer vore Tanker langt fra og kjender deres Forsængelighed, har været betænkt paa at komme os i vore Tankers Tomhed til Hjælp; han har ladet sine evige Tanker nedlægge i Skriften, for at Enhver, som besad Læsningens Nøgle, maatte i dem kunne finde en Trøst imod Verdens Tomhed. Vinteren minder om den Pligt, at ransage Guds Ord. Naturens Bog er lukket. Skriften, i hvilken Gud kjendes allertydeligst, ligger aaben.

Sommeren er med Hensyn til det Arbejde, der fordræs, for mange Mennesker en strengere Herre end Vinteren. Solen er oppe fra den tidlige Morgenstund og kalder til Arbejde. Aftenen kommer seent med sin Hvile. Vinteren giver meer Tid til Hvile end Legemet behøver og Sjælen begjærer. Aftenen overgaaer næsten Dagen i Længde. Aftenen, fjondt udvortes Natten liig, skulde dog indvortes, med Hensyn til Virksomheden, høre med som et Tillæg til Dagen.

Naturen synes i Vinterens Tid at være forvandlet til en vild, fjendelig Magt, som nøder Mennesket til at

drage sig tilbage. Guds Ord lærer os dog, i hvad vi see og høre, at finde en Paamindelse af Aanden. Det var Aanden, som drev Johannes i Orkenen. Han boede der ikke forgjeves. Han begravede sig ikke i Eensomhed og Taushed. Orkenen fik Røst og Mæle i Johannes. Hvad Røsten i Orkenen har talt, er hørt over den hele Christenhed.

Spørger derfor ikke, naar Naturen hæver sin Røst i Vinterens Storme — som fordem Jødernes Udsendinge Johannes — „hvo er Du?“ Det er Raaberens Røst, om hvilken Propheten ¹⁾ har talt, som siger: „Alt Kjøb er som Græs, og dets Jude som Blomst paa Marken. Græs visner, Blomst falder af; thi Herrens Aande har blæst derover.“ Det er „Engelen for hans Afsyn“, som raaber: „bereder Herren Bei, jevner hans Stier“; det er Døberen i Orkenen, som prædiker: „Om vender Eder“! Vender tilbage, ikke fra Agrene til Husene, fra Landet til Kjøbstaden; ikke fra een Art af Arbejder og Forlystelser til en anden Art, i hvilket der kun er en Berel, ingen Fremgang. Vender tilbage fra det Døde til den Levende, fra Verden til Gud! Vender tilbage, ikke som Flygtninge, der tabte, hvad der var dem givet, som lode sig fratage, hvad de skulde forsvare. En Seierherre, naar hans Bedrift er fuldendt, drager ogsaa tilbage til det Sted, hvorfra han drog ud, men beriget med Bytte. Saaledes er Menneskets Tilbagetog fra Naturen, naar han ved den strenge Aarstids Mærmelse slutter sig inde i sin Bolig. Han har høftet, hvad Markerne bare, samlet deres Frugt, ført den kjernefulde Sæd i Lade; hvad han

1) Ef. 40, 6.

lader tilbage er kun Stub og Straae. Saaledes, o Christen, være din Tilbagevenden fra Verden og din Gjerning i Verden til Gud! kom til ham, som den der Intet tabte af hvad der var givet, som den, der ikke høstede Avner af Livet, ikke Forsængelighed, men hjernerig Frugt, Skatte for et evigt Liv! Guds Rige er nær. Winterfesten, Julefesten, er Frelserens Fødselsfest. Som den rinder op over os, naar Naturen ligger øde, saaledes rinde ogsaa engang en Frelsens Dag op for os, naar Livet ligger ganske øde for os, og der ikke er Udsigt til at noget Foraar her skal vække det af Dvale.

Første Juledag.

Evang. Luc. 2 C. 1, 15 B.

Men det begav sig i de Dage, at en Befaling udgik fra Keiser Augustus, at al Verden skulde skrives i Mandtal. (Denne første Indskrivning skete, der Quirinius var Landesherre i Syrien). Og alle gik, at lade sig indskrive, hver til sin Stad. Men Joseph gik ogsaa op fra Galilæa fra den Stad Nazareth til Judæa, til Davids Stad, som kaldes Bethlehem (fordi han var af Davids Huus og Slægt), at lade sig indskrive tilligemed Maria, sin trolovede Hustru, som var frugtfuld. Men det skete, da de vare der, blev Tiden fuldkommet, at hun skulde føde. Og hun fødte sin Søn, den Førstefødte, og svøbte ham, og lagde ham i en Krybbe, thi de havde ikke Rum i Herberget. Og der vare Hyrder i den samme Egn, som laae ude paa Marken, og holdt Nattevagt over deres Hjord. Og see, Herrens Engel stod for dem, og Herrens Klarhed skinnede om dem, og de frygtede saare. Og Engelen sagde til dem: Frygter ikke; thi see, jeg forkynder Eder en stor Glæde, som skal vederfares alt Folket. Thi Eder er i Dag en Frelser fød, som er

den Herre Christus i Davids Stad. Og det skal være Eder et Tegn: I skulle finde et Barn svøbt, liggende i en Krybbe. Og strax var med Engelen en himmelsk Hærskares Mangfoldighed, som lovede Gud og sagde: Vere være Gud i det Høieste! og Fred paa Jorden! og i Mennecker en Velbehagelighed!

Jule-Evangeliet er forskjelligt fra Evangelierne til Narets øvrige Søn- og Festsdage, og af en Art, som fortjener nøiere at betragtes.

Det har meest Lighed med Evangeliet paa Bebudelsesfesten, — hvor Engelen forkynder Maria, hun er den Betsignede blandt Quinderne, — kun at det har saa meget meer at betyde, som den første Fest er større end den sidste. Paa Bebudelsesfesten høre vi endnu, som Ordet siger, ifkun Bebudelse, halv Spaadom; paa Julefesten bringes Budskab om, hvad alt er skeet, et heelt Evangelium; paa Bebudelsesfesten er det en enkelt Jomfru, hvem det aabenbares, at hun er den udmærkede, den ene velsignede blandt Quinderne; paa Julefesten er det en Glæde, som skal forkyndes alt Folk; ved Bebudelsen træder det himmelske Sendebud inden for Husets Døre og Bagge, som Dverbringer af en Hemmelighed, hvorom der, saa glædelig den end var, dog kun turde hvisses i Dreene; ved Julefesten er det paa aaben Mark i Guds frie Natur det Budskab forkyndes, hvorom der senere skulde prædikes fra Tagene; ved Bebudelsesfesten er kun en Enkelt Fuldbyrder af Guds Villie; i vort Dags Evangelium er det en himmelsk Hærskares Mangfoldighed, som loypriser Gud.

Man har kaldet den Hilsen, hvormed Maria af Engelen hilsees, — og af andre Christne endnu hilsees og dyrkes: „Hil være Dig, Du benaadede“, den angéliste, Engle-hilsenen. Vi kunne i Lighed dermed kalde vort Evangelium, til Forskjel for andre, det angéliste, Engle-Evangeliet, Evangeliet lagt Engle paa Tunge, betroet dem at bringe til Verden.

Det er Evangeliet i sin oprindeligste Skikkelse, ubestemt, som de tidligste Spaadomme, Ur-Evangeliet, ikke udviklet endnu og opklaret, men reent og helligt, som ethvert Glimt, der kommer ned herovenfra, fra Lysenes Fader.

Det er et heelt Evangelium, intet blot Stykke deraf. Alle Aarets Evangelier ligge i det Budskab, som blev Hyrderne bragt. Det er Begyndelsen og det er Enden paa, hvad Apostler og Evangelister og efter dem alle Prædikanter have havt at forkynde Verden, at os er en Frelser født. Men det er derfor et Evangelium ikkun i en Hovedsum, i kort Indbegreb. Det er paa eengang Hilsen og Afsked.

Apostlen siger: ¹⁾ „Gud har ikke underlagt det kommende Jorderige“ d. e. den christne Verden, som da først ved Apostlernes Virksomhed skulde grundlægges paa Jorden, „Englene“. Da Englene havde hilset Hyrderne og viist dem hen til Bethlehem og Hytten, da, hedder det, „foer de tilbage til Himlen“. Det er, som vilde de sige: „nu er vor Gjerning fuldbragt, vor Tjeneste endt. Der skulle I finde et Barn; det er Sønnen, Arvingen, Herskeren i Riget; hører ham!“ Og fra den Tid Hyrder, Biskoper, Mænd af Folket fik ham at høre, til hvem Englene pegede

¹⁾ Ebr. 2, 5.

hen; fra den Tid disse Mænd, som Apostler gif ud at prædike Evangeliet, „deres Røst udgif over al Jorden, og deres Ord til Jorderigs Grændser“, da spurgtes der ikke mere Engle-Tale, som ved hans Fødsel; da blev Engle-Evangeliet, som engang var fornummet, vel ikke affkaffet; det faldt i Christi Menighed ikke til Jorden, i Smudset; det blev ikke draget ned for at være nær nok for Nysgjerriges Opmærksomhed, for at bruges til Underholdning for Børn; det fulgte deres lysende Bei, som bragte det, opfoer tilhimmels, hvorfra det endnu hver hellig Julefest, naar Solen staaer lavest, seer ned til os, som een af de Stjerner, hvis Plads er for høi til, at deres Bestemmelse skulde være at lyse for Jorden, som dog ikke bleve satte der forgjeves, som tjene til at drage Die og Tanke hen mod Livets fjerne, ukjendte Egne.

Engle-Evangeliet er ikke faldet til Jorden. Efter sit Indhold er det optaget af Christi Menighed. Hvad der i denne glade Juletid synges omkring i christelige Menigheder og Kirker til Guds Ære, er Bidnesbyrd derfor. Men den christne Menighed har optaget Jule-Lovsangen ikke blot i Tillid til, at Hyrderne saae ret og berettede sandfærdig; den lovsynger Gud for, hvad den selv seer og oplever. Den behøver ikke at see med Andres Dine, thi den har selv Die og Sands for guddommelige Ting; den holder sig ikke til fremmede Syner; den har selv Syner, men saadanne, hvis Sandhed enhver ophyst Christen af egen Erfaring kan overbevise sig om, som slutte sig til Virkeligheden og tjene igjen til at forklare den. Det er Begivenheder af det daglige Liv, vi ville drage frem, og ved Evangeliets Hjælp søge at forklare, i det vi gjøre opmærksom paa:

Hvad Christne have for Æie, naar de paa Julefesten
prise Gud, at dem er en Frelser født.

Der er oprundet et større Lys. Alt er i Christen-
dommen og ved den forandret. Hvor Hyrderne saae Engle,
see Christne „Menneffens Søn i Himmelens Skyer ved
Faderens høire Haand.“ Det er ikke først nu, vi ere blevne
det vaer. Det saae allerede den Mand, hvis Minde er
knyttet nærmest til Fødselsfesten, den første Martyr, Ste-
phanus, naar han for sine Dommere vidnede: ¹⁾ „jeg seer
Himlene aabnede og Menneffens Søn staaende hos Guds
høire Haand“.

Han er os de guddommelige Aabenbarelsers Begyndelse
og Ende. Han er det Glædeliges rette Budstabsbringer,
Hoved-Evangelisten, af hvem de andre have laant, endog
de, som gif forud, som Morgenstjernen af den efterfølgende
Sol; som var for dem, skjøndt han kom efter dem.

Det Lys, som er udgaaet fra hans Herligheds Aaben-
barelse, er ikke faldet paa en Plet af Jord, et Fødested, et
Bethlehem; er ikke seet af Enkelte, til en bestemt Time og
Nattevagt. Det falder ned paa alle Boliger, hvor Menneffeliv
fødes til Verden; det sees, saavidt Christne boe, saa der ikke
gives Huus og Hjem i et christent Land, at der jo kan
synges igjen, hvad der blev Verden foresunget ved Hytten
i Bethlehem.

Der er i Evangeliet oprundet et større Lys. Betragte
vi ved Hjælp af det Livet paa Jorden, da er det Første,
vi blive vaer, — hvad Hyrderne fik at see, da de kom til

¹⁾ Ap. Gj. 7, 56.

Bethlehem, — „Barnet, svøbt i Klude, lagt i Krybben“ — det vil sige: os selv, det menneskelige Liv i sin naturlige Hjælpelessness og Forladthed.

Det er det første Billede af Livet. Det er Eder velbekjendt, I Qvinder og Mænd, i hvis Huse det glædelige Budskab har lydt: et Menneske er født til Verden. Det maa ikke være nogen Christen ganske ubekjendt. Ingen vende sig bort fra det og sige: jeg kjender ikke det Menneskelige igjen i en Skikkelse, jeg forlængst, da jeg blev større, baade legemlig og aandelig vorede fra. Maaskee blev du, som tænker saa, ingensinde i Livet Gjenstand for saa hjærlige Blikke, saa om Deeltagelse, som da du var i hans Skikkelse, der laae i Krybben! Maaskee fortjente du ikke at blive det, blev du ikke mere saa englelig, som da Ingen vidste Noget at fortælle om dig, enten Godt eller Ondt!

Senere, det vide vi, kommer en Tid, da der ikke er Spor af den oprindelige Hjælpelessness; da Baandene løsnes, Veiledning forsmaaes, Kræfterne yttre sig frit; da et Menneske ikke blot „ombælder sig selv og gaaer, hvor han vil“, ¹⁾ men gjør, hvad han vil, siger, hvad han vil, tænker, hvad han vil, troer, hvad han vil, skifter Mening og Sind, som Klæder, efter Behag, for maaskee til Slutning at ende med at antage et Sind og Væsen, som oprindelig var ham fremmed, hvori han bliver ukjendelig for sig selv, og for dem, som tidlig kjendte ham og fik ham kjær. — Men atter, om en liden Stund, begynder Hjælpelessnessen at blive følelig, bliver der Mangel paa Plads i Herberget, fortrænges de, som kom først af de, som senere

¹⁾ Joh. 21, 18.

fom til, bliver et affides Sted udenfor Menneſkeboligers Kreds den ſidſte Tilflugt. Da ſvøbes og ifklædes et Menneſte for ſidſte Gang ved Bennehaand og ſaaer et Leie, ikke meget bedre end det, hvor „Herren“ fra forſt af blev lagt; og vælger man til dets Dragt juſt ikke „Klude“, da er det vel nærmest i den Tanke, at forſte Gang Menneſket ſvøbes og klædes, kunne Alle ſee, Livet er mere end Klæderne; — hvor ſimple, tarvelige de ere, de miſpnyde ikke den Spæde; ſidſte Gang ere Klæderne mere end Livet, da maae man vel ſee til, at der paa dem ikke findes nogen Broſt, Spor af Forkrænkelighed, at Synet ikke ſkal blive ſtødende for Sandſen.

Dog ſaaledes er det ikke. Livet er mere end Klæderne. Men Dødens Frygt maa ofte træde til, for at et Menneſte ſkal lade Diet op for Sandheden. Men har han opladt det, da vil han erfare, at Sandheden, heelt kjendt, altid er trøſtelig.

Men det er den fulde Sandhedens Erkjendſe, i hvilken Intet, ſom vedkommer et Menneſte, er overſeet eller overſprunget, om det end ligger ſjernt og ingenlunde er lyſteligt at ſee til; i hvilken Alt ſamles og forliges, det Sidſte med det Forſte; det er den fulde Sandhed, at hele vort Liv, vor Tilſtand fra forſt til ſidſt her i Verden er ſom Barnets, „ſvøbt i Klude, lagt i Krybben“. Selv naar de bringe et Menneſte til det ſidſte Leie, er det Barnet, der lægges i Buggen; det er kun den naturlige Hjælpeſløſhed og Forladthed, ſom var der fra forſt af, ſom vedblev at være der, ſkjøndt til en Tid ubemærket, ſom vender til Slutning tilbage paa en Maade, at man maa gribes og ryſtes ved Synet deraf, men hvori der dog ikke er noget Forfø-

deligt, ikke noget ganske Nyt og Fremmed for den, i hvis Grindring det første Billede af Livet ikke ganske er udviffet.

Du er endnu ikke i din rette Dragt, saalænge du bærer paa Noget, som maa aflægges og fortjener at henkastes. Du er endnu ikke paa dit rette blivende Sted, saalænge du fra mange Sider og paa mange Maader er udsat for at trænges, indskrænkes, tilfidesættes, affondres og udeluffes fra Livet.

Er der i en saadan Betragtningssmaade af Livet noget Ydmygende, da er der ogsaa det i os, som trænger til at ydmyges. Men der er deri tillige noget Trøsteligt.

Trøst dig og vær rolig, Du, som kom til at staae affides i Livet, hvem der ikke levedes anden Plads end den yderste, som Ingen fortrængte dig fra, fordi Ingen følte Lyst til at være i dit Sted; din Frelser blev født og fik Leie der, hvor et Menneske ellers ikke tog Plads, men bandt sin Dre og sit Asen.

Lad det ikke bekymre Nogen, om hans Legems Klædebon, som det aldes, falmer og bliver ubeqvemt; det er kun den første ubeqvemme Dragt, Svøbet, som skal løsnes, Støvet, som skal aflægges, paa det¹⁾ vi kunne „overklædes med vor himmelske Bolig“ og „det Dødelige kan blive opslugt af Livet“.

Lad det ei heller undre os, om vi stundom høre dem, som stræbte redeligt og utrætteligt, til Slutning at klage, at de udrettede saa lidet, at saa mange Kræfter bleve ubenyttede, at Friheden var saa bunden, at de bedste Duffer ofte opløstes

¹⁾ 2 Cor. 5, 2.

i Suk; det er Tegn paa, at det indre Liv begynder at blive stærkt, kraftigt at røre sig, og at-kjæmpe mod Indskrænkningerne, skjøndt det endnu ikke formaaer at gjennembryde dem.

Thi — er det Første, vi blive vaer, „Barnet, svøbt i Klude, lagt i Krybben“, da er det Andet, som ved Christendommen er blevet os klart, at dette Barn, i sin Hjælpeløshed og Forladthed, dog er — „et Guds Barn“.

Hyrderne, da de kom til Hytten, „fandt Barnet og dets Moder“. Barnet fandt vi i os selv, — „Moderen“ finde vi i Christi Kirke.

Naar Kirken tager os i Favn, blive vi Guds Børn. Den staaer, som fordem den bedagede Anna i Templet, forventende Herrens Tilfommelse, rede at tage paa sine Arme de Spæde, som i Daaben fremstilles for Gud. Det er Gud selv, af hvem vi i Daaben antages til Børn; — men Kirken er Gudmoderen, paa hvis Arme vi blive frembaarne. Det er kun Nødhjælp, naar Staten stundom maa træde til, naar Lovens Røst maa minde, eller vel endog den verdslige Magt kaldes til Hjælp, for at de Smaa kunne blive førte til ham, som har kaldet dem til sig. Det er det frie, aandelige Samsfund, vi kalde Kirken, vi ved en saadan Leilighed ville see træde frem og gjøre sig gjældende. Først, hvor det bliver utvetydigt, faaer Handlingen sin fulde Betydning.

Dog Kirken er meer end Anna i Templet, end blot Daabsvidne. „Alle, som hørte hvad der var Hyrderne aabenbaret, forundrede sig“; men „Maria bevarede alle disse Ord og overveiede dem“. Kirken, som et Samsfund af Mennesker, kan ikke rose sig af guddommelige Aabenbaringer, har ikke kunnet gjøre en Apostels Gjerning; men

den har været trofast til at bevare og overveie, hvad engang som guddommelig Aabenbaring var den overantvordet.

Vi døbe ikke med Vand alene, men med Aand og Ord. Men de Ord, i hvilke Aanden svæver over Daabens Bande, de tre Troens Artikler, paa hvilke Alle døbes, ere ikke Andet end Engle=Evangeliets Lovsang over Frelserens Fødsel saaledes som den, efter moden Overveielse, omdannet, lyder i Kirkens Mund over dem, som i Daaben skulle frelses.

Hvad der toner let og frit som Lovsang, naar det lyder: „Være være Gud i det Høie“, fremføres med en Betænktsomhed, som det sømmer sig ved en Bekjendelse, naar det hedder: „jeg troer paa Gud Fader almægtigste Himlens og Jordens Skaber“.

Hvad samlet udstiges i een Hilsen, naar det hedder: „Fred paa Jorden!“ fremstige vi stykkevis, naar vi bekjende vor Tro paa Sønnen, Jesus Christus, korsfæstet, død, begravet, nedfaren til Helvede, opfaren til Himlen, ved hvem en frafalden, forstyrret Menneskeverden førtes tilbage til Fortjællelse med Gud og med sig selv.

Og naar vi bekjende Troen paa den Hellig-Aand, — en hellig almindelig Kirke at være; sige, at Gud ved Evangeliet kalder, forsamler, oplyser og helliggjør sin ganske Menighed, da give vi deri en Forklaring over, hvorledes det kan hedde: „i Mennesker en Velbehagelighed“, hvorledes det er muligt, at en hellig Gud kan tage Bolig i en syndig Verden.

Naar Kirken i sin Bekjendelse saaledes har samlet og omdannet Alt, hvad i Evangeliet er den forkyndt, hvad der blev berettet af dem, som havde Aabenbarelser fra den første natlige ved Bethlehem til den sidste paa Himmelfartsbjerg, —

hvor Herren opfoer til Himmels og satte sig hos Faderens høire Haand, da skeete det ikke blot, fordi den kun saaledes, som Troeslærdom, kunde gjøre sin Troe til sin Giendom og bevare den, men ogsaa fordi den kun saaledes kunde meddele til Andre, hvad den var overantvordet.

Bistnok er Troen, i hvilken et Menneſke, ſkjøndt dødelig, hjælpesløs af Natur, dog føler, at han har det evige Liv blivende i ſig, ikke af Menneſker, men af Gud; viſnok kan man paa et Menneſke, fra den Dag den fødes i hans Sjæl, anvende Herrens Ord: ¹⁾ „Du er min Søn; i Dag fødte jeg dig“. Men lader os ikke hovmode os af vor Byrd! Paa denne Feſtdag, hvor vi ſee Troens Begynder og Fuldender i Hytten i Bethlehem, født og baaret til Verden, ſom Andre, af en Kvinde, ſee „Barnet og dets Moder“, tør vi ikke undſlaae os for at erkjende, hvorledes Himlens førſtefødte Søn i vort Indre, Troen, bæres til Verden af det Menneſkelige i vore Forhold og Omgivelſer. Et Menneſke maa lære af Menneſker at troe. Det læres ikke af Een, det læres af Alle; det læres ikke af Alle, det læres kun der, hvor Alle ere enige, ere Eet; det læres af den Ene, ſom er Eet med Alle, af Kirken. Det er igjennem den, at Troens Liv meddeles til dem, ſom indlemmes i Samsundet. Kirken forlanger ikke Troen af dem, ſom frembæres i Daaben, ligesaa lidt ſom Gud forlanger den; den byder dem Troen, ſaaledes ſom det er muligt, at Troe kan bydes; den meddeler dem den, ſaaledes ſom den menneſkeligviis kan meddeles.

Gud antog os viſſelig fordum i Daaben til ſine

¹⁾ Pf. 2, 7.

Børn. Der kan og skal alligevel være Spørgsmaal, om den, som blev antaget, vil lade sig antage. Der kan være endnu mere Spørgsmaal, skjøndt der skulde ikke være det, om den, som lod sig antage, blev bestandig i sin Daabs Naade indtil sit Livs sidste salige Ende. Men den, som blev bestandig, veed bedre, end det af Hyrderne kan fortælles ham, at der er en Frelser født til Verden; han tør, hvor mange end hans Nar ere, skjøndt han paa mange Maader mindes om den tiltagende naturlige Hjælpeløshed og Forladthed, dog slutte sig til og tage sin Deel af Fødselsfestens oplivende Glæde.

Engle-Evangeliet er ikke faldet til Jorden. Dog kan det kjendes, at det har besøgt os. Det er ikke blot efter sit Indhold optaget af Kirken, bevaret, overveiet og forstaaet. Men naar Menigheden, hver Gang den hører Guds Ord, føler sig stemt til Lovsang, da er det kun Evangeliets Indhold, som, ret forstaaet, efter at have fuldendt sin Ojersning, igjen søger at antage sin oprindelige Skikkelse, som i Sangen vender tilbage didhen, hvorfra det kom ned.

Nytaarsdag.

Evang. Luc 2 C. 21 V.

Og der otte Dage vare fuldkommede, at Barnet skulde omskæres, da blev hans Navn kaldet Jესus, som det var kaldet af Engelen, før han blev undfangen i Moders Liv.

Det er kun Lidet, Evangeliet byder os paa Aarets første Dag. Da Barnet var 8 Dage gammelt, blev der givet det et Navn, blev det kaldet Jესus. Dette Navn er Evangeliets Nytaarsgave. Det er, som vilde det sige: „begynd dermed“. Et Navn, — om det end er stort, som Jესu Navn, at Alles Knæ maae boie sig derfor, — er kun ganske i Almindelighed en Betegnelse paa det Gode og Store, som ved den, der bar det, er udrettet, og som forbinder sig med Navnet igjen, saa ofte det nævnes. At begynde med Jესu Navn kan da ei heller for os være Andet, end en almindelig Betegnelse for, hvad Godt der i Aaret ved os, som Jესu Disciple og Efterfølgere, som hans Navns Bevarere, skal fremmes, af det Naal, hvorefter vor christelige Stræben i det Hele skal rettes. Mere forlanges ikke af Begyndelsen, end at man deraf kan see, at den Begyndende i det Hele har fattet, hvad der for ham er at gjøre.

„I Jესu Navn skal al vor Gjærning skee.“ I Jესu

Navn være da ikke blot denne vor første Gjerning i Herrens Huus, vor første Andagt, men Aarets hele Gjerning begyndt. Og for at det Almindelige, som ligger i disse Ord, ikke skal tabe sig for os i det Ubestemte, saa det bliver os uklart, hvad vi egentlig dermed vilde sige, skal det være min Bestræbelse at udvikle:

Hvad det vil sige, at vi begynde Aaret i Jesu Navn.

At begynde Aaret i Jesu Navn er at begynde med at paakalde en Frelser og Hjælper; det er at gjøre Korsets Tegns tegn for sig, istemme Litaniet og sige: „Frels os kjære Herre Gud;“ — thi Jesus betyder: Gud er min Frelser.

Skulde det være den rette Begyndelse? Er Udsigten i Fremtiden saa mørk? Er det første Møde, den første Hilsen af det nye Aar ikke venlig, oplivende, stemmende til Jubel og Glæde?

Det er bedre at begynde i Stilhed med de Bedende, om der da senere skulde blive Anledning til at udbryde i Frydemaal og istemme Seierssange, — end at begynde i høie triumpherende Toner, og det til Slutning skulde vise sig, det var os tjenligst at faae Aaret begravet i Stilhed, uden Sang og Klang, uden Dmtale og Uere, saaledes som den, der sneget sig ud af Livet, hvis Bortgang dækkes med Glemsel.

Og mon den Søfareude, naar han staaer rede at løsgjøre det sidste Toug, der binder Skibet til Land, fordi Leiligheden er gunstig, Himlen klarer sig, Vinden staaer frisk i Seilene og leger med Flag og Bimpel, derfor staaer sin Lid til Vind og Veir? Mon han ikke snarere, vel vidende, at det er bedrægelige Elementer, han har med at

gjøre, der ikke lege med dem, de engang fange i Bold, idet han støder fra det trygge Land, det trofaste Hjem, om ikke hørligt og forståeligt for Mennesker, saa dog hørligt for Gud, i Hjertet sukker: „i Guds Navn være vor Reise begyndt!“ — Og du, o Menneske, som i Dag tiltræder en Deel af dit Livs Reise, hvis Maal ikke engang er dig bekendt, maaskee ligger der, hvorfra Ingen kom tilbage, du skulde, idet du forlader det Gamle og Bekjendte, berolige dig med, at den første Hilsen af det Nye er venlig, at Udsigten, saa langt dit Øie naaer, er uformørket, at du i det Mod og den Lyst, som fylder dit Bryst, for Diebliffet har en gunstig Medbor, at Haabets Flag bæres høit ud imod det Kommende? Du skulde ikke føle Trang til at søkke Dig en Hjælper, der kunde være hos Dig, om det skulde skee, som intet Menneske kunde forudsæe, som Du mindst af Alt maatte ønske?

Allevegne, hvor Mennesket har at kæmpe mod Naturens ubændige Elementer og Kræfter, føler det en Trang til at nærme sig i Bøn og Andagt Aandens og Naturens Herre, med hvem det netop da føler sig nærmere beslegtet.

Men hvilken af alle de Magter, vi ifølge Naturens Lov ere underkastede, er mere ubøielig end Tidens Magt? Hvad er den Skade, som anrettes i Hauge, Mark og Skov, naar kolde Binde uafsladelig blæse hen derover, naar Sæden affvies, Blomsten visner, Lovet gulner, mod den, Tiden anretter, naar den lader sin kolde Aande langsomt og sagte, saa det ikke mærkes, blæse hen over een Menneskeslægt efter anden, saa Kinderne falme, Haaret bleges og falder af, Skjønheden skjæmmes og det Stærke bliver svageligt? Hvad er deres Tal, som sank i Havets oprørte Bolger uden Grav-

minde eller Gravhøi, mod deres, som sank i Tidens stille, fredelige Strøm, uden at deres Sted kjendes mere paa Jorden? Mod hvilken Hælsot vover Kunsten sig mindre i Kamp, end den, hvis Smitte hydrører fra Alderdommens Nærmelse?

Under Tidens Magt maa Alt bøie sig, hvad der er stort, høit og kraftigt, hvad der hæver sig over det Almindelige, kneisende og trodsende. Tiden er den store Herrens Dag, hvis Komme over Jorderig Propheten¹⁾ skildrer, naar han siger: „Herrens store Dag skal komme over Alt, hvad der er stolt, overmodigt og høit, at det skal nedtrykkes; over alle Libanons høie Cedre, over alle Basans Ege, over alle høie Bjerge, over alle steile Fjelde, over alle høie Taarne, over alle stærke Mure, over alle Tarsis Skibe, over Alt, hvad der forlyfter Diet, over al menneskelig Hovmod, at den skal ydmyges, over al jordisk Vælde, at den skal nedtrykkes“. — Dg skulde da vi, naar vi see det, trøste os og mene, at, som Stormen med Susen gaaer igjennem Skovens Toppe, bøier og fælder de høie og fremragende blandt Træerne, men sfaaner Krattet forneden, saaledes kunde vi staae trygge i vor Ringhed, medens Tiden angreb og fældte det Høie og Store, vi ei formaaede at naae? Om vi end ellers kunde tillade os saadanne Tanker, paa en Heitidsdag og i Guds Huus maae vi kaste en saa falsk Trost bort og føle, at hvad der rammer og fælder det, vi see op til, rammer og fælder ogsaa dem, som see op dertil.

Nei, vi ville ikke forlade os paa og være stolte af vor Ringhed, ikke heller, for at kunne være trygge, vænne os til med Ligegyldighed at see Alt an; men med Hjertet fuldt af

1) Cf. 2, 12.

christelig Tillid og Hengivenhed ville vi sige: I Jesu Navn lad komme, hvad komme skal! Lad rinde! Lad strømme! Lad visne! Lad falme! Lad synke! Lad segne! — Vi kunne ikke holde tilbage. Vi kunne ikke frelse. — Men du, Herre, kan frelse! Mod dig udstrække vi vore Hænder, til dig op- løste vi vor Røst, at vort Raab ikke skal være forgjeves. Du kan hjælpe; i Jesu Navn træde vi frem for dig, i hans Navn, i hvem du har hjulpet, har frelst ikke os alene men en heel Verden fra Synden og den evige Død; i hans Navn, ved hvem vi, „som vare langt borte“, ¹⁾ ere blevne førte nær til Dig, have Udgang til Dig med Frimodighed; i hans Navn, som ikke bar Frelser-Navnet forgjeves for Noget, som ikke selv tager Navnet forfængeligt.

At begynde Aaret i Jesu Navn, det er, at begynde med at nedbede Guds Baretægt over Alt, hvad godt og os hjært er, over Alt, hvad de foregaaende Aar skjenkede os, eller lode os tilbage: over Slægt og Venner, Hustru og Born, at Dagene ikke skulle stille os fra dem længere, end at Bud fremdeles maa kunne gaae os imellem; over Huus og Hjem, at det ikke maa gjæstes af Andet, end hvad der tjener til dets Fred; over vor Eiendom, Marker, Velstand, at hvad vi samlede, ikke skal spredes, hvad vi saaede, maa faae god Fremvært, hvad vi arbejdede, maa faae Lon efter Fortjeneste; over det Land, hvori vi boe, at deres Anslag, som ville det ilde, hvad enten de ere hæmmelige eller aabenbare, maa blive gjorte tilskamme; og fornemmelig over alle aandelig gode Ting, som udgjøre vor christelige Arvelod, at Bantro ikke skal berøve os det, hvori Sjælen har sit Liv,

¹⁾ Eph. 2. 13.

at meget mere efterhaanden, som det „affkaffes, der er stykfeviis“, ¹⁾ „det Fuldkomne“ maa blive vor Arv og Gie.

„Jesus“ betyder en Frelser; men Jesus var den Herre Kristus af Davids Stad, en Salvet, en Konge, som han sagde sig at være, dertil født og kommet til Verden, at de som vare af Sandheden, skulde høre hans Røst, ²⁾ og de, som hørte og fulgte den, skulde samles til et Rige og blive stærke til at overvinde Verden.

At begynde Aaret i Jesu Navn er, at begynde det bedende, anraabende. Men naar vi reise os af Bønnen, styrkede i Sjelen, da er det endnu i hans, i Christi, i Herrens Navn vi gaae til vor Gjerning.

At begynde Aaret i Jesu Navn er ikke, at blive staaende i stum Forventning paa de Ting, som skulde komme over Jorderig, eller, bortkastende endog Forventningen, at lade alt høiere Liv forgaae i uirksom Ligegyldighed; det er, at føle Lyst til at virke, stræbe fremad, fortsætte, begynde paany; det er at fyldes med Mod, i Følelsen af, at man handler ikke i eget, men i en Høieres Navn.

Naar en mægtig, seirende Hær trænger ind i et aabent Land og besætter det, da gjør den det ikke i eget Navn, men i den Herres og Konges Navn, som sendte den i sit Grinde, som bemyndigede den dertil. Aaret, ved hvis Begyndelse vi staae, er et hidtil ubesat Land. Aaret ligger aabent for os. Igjennem Nytaarsdagens nys aabnede, festlige Port skrider vi i Jesu Navn ind i det nye Aar, tage vi det som et Guds Folk i Besiddelse, feie det som en Provinds til hans Rige, plante Korsets Banner, som et Tegn paa, i

¹⁾ 1 Cor. 13, 10. ²⁾ Joh. 18, 37.

hvilken Herres Grinde vi komme, af hvem vi have Magten. Vi bemægtige os det hele Dageantal, det indeholder, ikke som Priisgods, dele det ikke som Fribyttere, der tage, hvad og som Enhver lyfter. Det er en hellig Lod. Ingen tør røre det, før der er skiftet og deelt. Herren skal først have sin Deel; han skal have Aarets første Dag, som en Førstegrøde; han skal have alle de høie og festlige Dage i Aaret; og efter dem og deres Afstand og Belliggenhed skulle Hverdagene, som høre os og vor Gjerning til, ordnes, og i den Brug, vi gjøre af, hvad der blev vor Deel, skal det endnu kunne kjendes, at vi befinde os indenfor hans Riges Grænser, og vide at indrette vor Gjerning, hvor vi have os selv for Die, saaledes, at den slutter sig til det, som ved hans Regjering i det Hele skal fremmes.

At begynde Aaret i Jesu Navn er at stride frem, ikke som herreløse Svende, der ile afsted, selv vide de ikke hvorhen, som slutte sig til den Herre, med hvem de først føres sammen, lade sig leie der, hvor der er Udsigt til størst Løn. En Christen kjender ikke blot sin Herre; han kjender saameget til, hvad der er hans Plan og Hensigt, hvad der under hans Regimente skal fremmes, og hvad der skal hemmes og undertrykkes, at han ikke kan blive uvis om, hvad der for ham i det Enkelte er at gjøre, eller tvivle paa, at hvad han i hans Navn paabegynder, maa tjene til Alles Bedste.

Hvad der drager os til det nye Aar, er det Samme, som drager Agerdyrkeren ud paa Agrene, naar de efter Vinterdvalen gives ham tilbage, det er den vide Mark, der aabner sig til Virksomhed, den Leilighed, der frembyder sig til at sætte i Værk Noget af det Meget, som ligger enhver

troende Christen i Sjælen. — Vi troe ikke, at der ere nye Aabenbaringer i Bente for Verden; vi troe ikke, vi behøve at døbes med nogen ny Daab. Det er os nok at være døbt i Jesu Navn. Den eneste Daab, hvorom der desforuden kan være Tale, er den, Johannes den Døber satte i Forbindelse med Aandens Daab, naar han sagde om den, som kom efter ham, men var før ham, at han skulde døbe med Aand og Ild; ¹⁾ som Frelseren forberedte sine Disciple paa, naar han svarede de Tvende, som begjerede Sæde paa hans høire og venstre Side: „Kunne I døbes med den Daab, jeg skal døbes med“, ²⁾ — det er, med Lidelsernes Daab; det er den, om hvilken en Discipel, som selv havde modtaget den, Paulus, taler, naar han ³⁾ siger: „Hvers Gjerning skal blive aabenbar; Tiden skal gjøre det klart; ved Ild skal det aabenbares, og Ilden skal prøve Enhvers Gjerning.“ — Tiden er Ildproven, Enhvers Gjerning, især Aandens Gjerning indeni ham, hans Tro, hans „Bestandighed i det, som haabes“, ⁴⁾ skal gjennemgaae. Tiden er Ilddaaben, i hvilken den, som har faaet Aandens Daab, endnu skal luttres, Jord-Pletterne paa hans christelige Daabsklædebon afvættes, at han, om han skal indkaldes til sin Herres Glæde, maa befundes iført den rette Bryllupsklædning.

Det er, hvad vi kunne vente os, hvad vi maae berede os paa. Det er ikke Udset til Sæde paa een af de mange Throner, høie og lave, fra hvilke det er let at domme Verden; ikke Haab om Forfremmelse til større Velstand, Ære, Indflydelse og hvad ellers hæver Mennesker over hinanden,

¹⁾ Matth. 3, 11.

²⁾ Matth. 20, 22.

³⁾ Cor. 3, 13

⁴⁾ Hebr. 11, 1.

som loffer og drager. Men Tiden vinker. Som der er givet os en Gjerning at fuldbyrde i Tiden, saaledes har Tiden sin Deel i den Christendommens Gjerning, som skal fuldbyrdes indeni os. Døberen med Ild kalder paa os. Og ere vi Christne, have vi faaet Aandens Daab: i Jesu Navn! lad os faae den sidste Daab med; lad Tiden føre os ind i Prøvelsernes Ild; lad den føre over os, hvad der ydmyger og krænker; lad Kræfterne fortæres, Dnsferne opløse sig og svinde bort som Røg: det hjælper Alt dog kun til, at Aandens Gjerning i os bliver aabenbar; det fuldbyrder dog kun den Herres Billie, til hvem vi i Daaben bleve viiede, som selv ikke undslog sig, der Tiden kom, for at døbes med den sidste Daab.

At begynde Aaret i Jesu Navn er at begynde det som de, der agte sig videre frem; men det er ikke at komme med Sværd, Stænger og Blus;¹⁾ det er at komme i hans Navn, som gif fredeligt tilværks endog mod forbittrede Sjender, som gjorde godt igjen, hvad Andre havde gjort ilde; „som ikke skjendte igjen, der han blev overstjendet, ikke truede, der han led, men overgav det til ham, som dommer retfærdeligen“.²⁾ Det er ei heller at komme med Brast og Bram, at bruge en Fremgangsmaade, som er lagt an paa at vække Opsigt; det er at træde i hans Fodspor, som drog om i Ringhed og gjorde vel i Løndom, som ikke begjerede at anses af Mennesker, men forbød dem, han havde gjort vel imod, at udbrede hans Ros.

At et Menneske er en Christi Efterfølger, skal kunne kjendes, ikke blot derpaa, at han ikke træffes paa andre end

¹⁾ Marc. 14, 13. Job. 18, 3. ²⁾ 1 Pet. 2, 23.

Fredens og Frelsens Vej, men ogsaa paa den Maade, hvorpaa han vandrer sin Vej, det Sind, hvormed han søger sit Kald. Dersom Noget besidder den Udholdenhed i at gjøre det Gode, som ikke viger for Hindringer, som ikke trættes eller kjedes, om end Fremgangen er ringe; den Sindsdighed, som ingensteds afstedkommer Forvirring eller ond Handel; den Noisomhed, som lærer et Menneske, at Guds Naade er ham nok, og at han, naar han holder fast derved, har den Glæde, som Ingen tager fra ham: da spørge vi ikke, hvor hans Vej fører hen, hvad Stort der ved et saadant Menneske er udrettet; da vide vi, i hvis Navn han gaar, og trøste os til, at den Herre, han tjente, naar han fører frem for Lyset det, som er skjult i Mørket, skal gjøre det vitterligt for Alle, at ingen Gjerning, som begyndtes og fuldendtes i hans Navn, blev forgiøves.

Forste Søndag efter Helligtrekonger.

Evang. Luc. 2 C. 42 B. til Enden.

Dg der han var tolv Aar gammel, gif de op til Jerusalem efter Høitidens Sædvane. Dg der de havde tilendebragt de Dage og de droge hjem igjen, blev Barnet Jesus i Jerusalem, og Joseph og hans Moder vidste det ikke. Men da de meeute, at han var i Reise-Selskabet, kom de en Dags Reise frem, og de ledte efter ham iblandt Slægtninge og Kyndinge. Dg der de ikke fandt ham, gif de tilbage til Jerusalem, og ledte efter ham. Dg det begav sig efter tre Dage, da fandt de ham i Templet siddende midt iblandt Lærerne, hvor han baade hørte dem og adspurgte dem. Men Alle, som ham hørte, forundrede sig saare over hans Forstand og Svar. Dg der de saae ham, bleve de forfærdede; og hans Moder sagde til ham: Søn! hvi gjorde du os dette? See, din Fader og jeg ledte efter dig med Smerte. Dg han sagde til dem: Hvi ledte I efter mig? vidste I ikke, at mig bør at være i min Faders Gjerning? Dg de forstode ikke det Ord, som han taledes til dem. Dg han drog ned med dem, og kom til Nazareth, og var dem underdanig. Dg

hans Moder bevarede alle disse Ord i sit Hjerte. Og Jesus forfremmedes i Viisdom, og Alder, og Raade hos Gud og Menneskene.

Det var en lang og for et Barn besværlig Vandring fra Nazareth i Galilæa til den, flere Dagsreiser derfra liggende, Hovedstad i Judæa. Dog toge Joseph og Maria ikke i Betænkning, da Barnet Jesus var tolv Aar gammelt, efter Skik og Brug, at tage det med til Jerusalem, da de droge op at høitideligholde Paaskefesten. De vilde ei blot føre ham ud af den nærmeste Kreds, de daglige Omgivelser, vise ham fremmede Byer og Egne; de vilde vise ham, hvad der for dem var, og for ham skulde blive det Vigtigste i Livet, Folkets Helligdom, Templet, til hvilket Israels adspredte Folk paa de store Fester fra alle Jordens Kanter strømmede sammen, imod hvilket de, som ikke kunde komme, pleiede at vende deres Ansyn, naar de i Bønnen henvendte sig til Fædrenes Gud; i hvilket der paa en synlig Maade stilledes Folket for Die, hvad det var, som gjennem Tidernes Løb havde holdt det sammen og givet det Bestandighed.

Hvad der bragte Joseph og Maria til at tage den tolvaaarige Jesus med til Templet, var i Hovedsagen ikke Andet, end hvad der paaligger Forældre i Almindelighed som en Skyldighed mod deres Born. Et Menneske skal, medens det er Barn og Andres Veiledelse undergivet, bringes til at oplade sit Die for, hvad der er Livets sidste og høieste Maal; ledes til at indsee, at der er Noget, som er helligt, som for Alle er Eet og det Samme, som staaer fast, medens det Dvrige sfister og Slægter komme og gaae.

Christendommen flytter kun dette Maal længer tilbage, end at det kan naaes ved nogen Reise eller Pilgrimsvandring, men gjør det derved tillige muligt, at det kan søges og findes af Alle, hvor de end boe paa Jorden.

Skolegangen, saaledes kalde vi den lange, mangeaarige, for de uovede Kræfter ofte besværlige Vandring, vi i vor Barndom med usikre Skridt have maattet tilbagelægge ved Læreres og Veilederes Side, hvis Hensigt, — naar vi vi ikke tage Hensyn til den særegne Bestemmelse, Forældre, efter Stands Forskjellighed, kunne tage med deres Børn, men blive staaende ved det Almindelige, — er, at føre os til Kundskab om det Høieste og Vigtigste i Livet, at vi ved Hjælp deraf overalt og i alle Forhold maatte vide at finde os tilrette i Verden; hvis Udgangspunct er Hjemmet; som fører til Templet og endes der, naar vi aflægge vor Troesbekjendelse og som fuldvorne Christne optages i Samsundet.

Det vilde være Mere, end de fleste Forældre kunde opfylde, om de skulde være deres Børns Veiledere til Kundskab om den christelige Troes Sandheder. Om de have Kundskaben, de finde ikke Tid og Leilighed dertil. De træde tilbage og overlade saalænge Pladsen ved Børnens Side til Lærere, Veiledere. Dog, var det kun Mangel paa Tid og Leilighed, var det kun andre Anliggender, deres Kjøbmandskab og Agre, som nødte dem til at undslaae sig for Opfyldelsen af denne Pligt, da maatte man vel spørge: kunne de have helligere Pligter, vigtigere Anliggender end deres Børns Opdragelse? Kan Noget være Forældre vigtigere end deres Børns evige Vel? Kan Noget være Christne helligere end deres Troe?

Jo mere det er Forældre Alvor med deres Troe; jo mere deres Børns sande Vel ligger dem paa Hjertet, des-

mere maa det være dem magtpaaliggende at komme til Kundskab om, hvad der, med Hensyn til Børnenes religiøse Opdragelse, kan fordres af dem, og hvad de kunne fritage sig for. Vi ville søge at gjøre os deres Skyldighed i denne Henseende tydeligere ved at betragte

**Den Deel, Forældre skulle tage i deres Børns
christelige Opdragelse.**

Der er en Herre, som sagde: „Lader smaae Børn komme til mig“. ¹⁾ Naar han saaledes bød de Smaa til sig, da handlede han ikke som en Mand, der byder til Gæst, uden at vide, om han har, hvad han kan sætte frem for dem, han bød sammen. Christus kjendte den barnlige Naturs Fornødenhed, og vidste, at hvad Børn, blandt de mange Ting, de forlange og behøve, meest trænge til, er Kjærlighed. Men han vidste ogsaa, at skjøndt Børn ere uendelige i at spørge, bede, forlange, havde han dog uendeligt Mere at give, end de havde Forstand at bede om.

Det er os ingensteds fortalt, paa hvilken Maade, med hvilke Ord Christus underholdt sig med de Smaa; men naar vi, efterhaanden som vi trænge dybere ind i Manden af hans Lære, maae sande, at han har forstaaet at aabnbare for de Umyndige, hvad der er skjult for de Vise og Forstandige, ²⁾ da føle vi os forvisjede om, at han ingenlunde har været i Forlegenhed for, hvad eller hvorledes han skulde tale, naar han var i en Kreds af Børn.

Enhver, der tiltroer sig Kald til at være Lærer, der

¹⁾ Marc. 10, 14. ²⁾ Matth. 11, 25.

træder i den christelige Kirkes og Skoles Tjeneste og tilbyder sig Forældre som Veileder for deres Børn i Christendoms-kundskab, gjør Frelserens Ord til sine, og siger: Lader smaae Børn komme til mig. Taledede han saaledes kun i sit eget Navn, da maatte vel Forældre spørge: Hvem er det, som kalder vore Børn til sig? af hvad Magt taler og handler han? Hvorfor lade dem gaae til en Fremmed? Hvad kan han have at give, som vi ikke maatte kunne byde dem i langt rigere Maal? Men er han en christelig Lærer, er det i sin Herres Navn, han kalder de Smaa til sig, da, om end saadanne Spørgsmaal kunde gøres, han skulde vel vide, hvad han havde at svare. Han tager jo ikke af sit Eget; han veed, hvorfra han har, hvad han byder dem. Enhver christelig lært Lærer er Arving af Herrens hele aandelige Efterladenskab, og enhver christelig sindet er Arving af en Deel af hans Aand og Sind.

Det synes os næsten usforklarligt, at Jesus, som Barn, endnu kun tolv Aar gammel, den første Gang, han kom til Templet, uagtet alt det Fremmede, som omgav ham, kunde befinde sig saa vel der, at han glemte Forældre og Hjem, og syntes, han nu først var i Faderens Huus og i hans Gjerning.

Og vistnok, hvor der sade saadanne Lærere i Templets Forgaard som de Skriftkloge og Pharisæerne, maa det synes os forunderligt, at et Barn kunde føle sig i deres Selskab som i sit rette Hjem. Men hvor han, som dengang stod som Barn, som Begynder i Templets Forgaard, er blevet Lærer baade i Fergaarden og Templet, baade i Skole og Kirke, der er det intet Under, om Børnene, ved at høre ham og hans Lære, kunne glemme det nærmere Hjem over

det fjernere, blive saa vel tilmode, som var det først gjennem ham, de havde hørt sig tiltalte af den rette faderlige Røst. Det er saa langt fra at være forunderligt, at det tvertimod er naturligt og i sin Orden, og at det kan sættes som Maalet, hvorefter vi i al Christelig Underviisning skulle stræbe, at bringe det til, at de Smaa over de himmelske Forhold glemme de jordiske, blive saa fortrolige dermed, at de blive fremmede for deres Forældre paa Jorden. Der maa indtræde noget Fremmed mellem Forældre og Børn. Faders og Moders Stemme kan ikke vedblive at have samme Gyldighed. Det er ikke Verden, som skal gjøre dem ligegyldige for hverandre. Det er Religionen, som skal træde til, vinde de smaa Sjæle for en høiere Kjerlighed, at de allerede tidlig, i det Mindste for Dieblikke, maa gribes af den Høielse, at det først er i Faderens Huus med de mange Boliger, et Menneſke faaer sin rette Hjem, først naar det træder i hans Riges Tjeneste, at det kommer til sin rette Gjærning.

Men er dette Maalet for Christelig Underviisning; skulle Børn ved den sættes i Stand til at give et Svar, som det, der i Jesu Mund forundrede Forældrene, da de gjenfandt ham i Templet, som faldt Moderen tungest paa Hjerte, ikke fordi hun havde mindst Forstand til at fatte, men meest Hjerte til at elske: da begribe vi, hvorfor Gud af Forældre ikke forlanger, at de skulle lægge Børnene dette Svar paa Læberne. Det forlanges ikke af Forældre, at de skulle sige deres Børn Noget, som endog blot kunde synes at stride imod, hvad hele deres øvrige Liv maa sige, at Børnene høre dem til. Det skal siges dem; men det kan siges af Andre; det er naturligere, og derfor ogsaa rigti-

gere, at det skeer saa. Og hvorfor skulle de ikke overlade det til Andre? de overgive ikke Børnene til Fremmede; de vide, hvem det er, der kalder dem til sig, hvem der er Lærer i Skole og Kirke. De kjende Mesteren. De have ham ikke blot i Grindring fra deres Barndoms Dage, men, hvis han i Sandhed i Livet blev deres Herre og Mester, vide de af egen Erfaring, at hans Ret til at sige: „Lader smaae Børn komme til mig“, er mere guddommelig end de bedste Forældres. Naturens Røst er hellig; der er Ingen, der tør byde den forstumme uden han, som havde Vidnesbyrdet herovenfra: „Denne er min Søn, den Elskelige, hører ham.“¹⁾

Forældre kunne fritage sig for en Deel af den religiøse Opdragelse. De forsømme Intet ved at kalde christelige Lærere til, eller ved at sende Børnene hen til dem i Skole og sige: „Dplærer I vore Børn om Veien til Livet; fører I dem til Kristus“. — Fritager Eder kun, I Forældre, som behøve Fritagelse, for en Pligt, Gud ikke forlanger af Eder! Sender Eders smaae Børn slittig til Skole! Giver dem en Hilsen med, naar de forlade Hjemmet, for alene at tiltræde den ofte lange og besværlige Vandring! Fører deres Bei dem end langt bort, den stiller Eder dog ikke ved, hvad der er Eder kjærest, men giver Eder det bedre tilbage; ere Skridtene end mange, de ere ikke gjorte for-gjæves, hvis de fore dem til den Herre, som ene har Ret til at kalde de Smaae til sig.

Det er et ikke vanskeligt Arbejde, at gjøre den barnlige Forstand fortrolig med Forestillingen om Guds Rige,

¹⁾ Matth. 17, 5.

og hvad dertil hører. Det savner ei heller sin Løn. Den Billighed, hvormed et Barn laaner Dre til enhver Tale om de guddommelige Ting, som bærer Præg af, at den Talende af Hjertet er fortrolig med, hvad han taler om, er et Vidnesbyrd om, at den menneskelige Natur, efter sit første Udspring, afstammer fra en høiere Verden.

Dg dog har denne Underviisning særegne Vanskeligheder; der gives en Anstødssteen paa hvilken den, netop naar den er skjønneft, lettest kan tage Skade og gaae tilgrunde.

Der var langt fra Nazareth, det daglige Opholdssted, til Jerusalem, den hellige Stad, til hvilken Høitidens Sædvane førte op; men Afstanden mellem den Verden, i hvilken vi dagligdags bevæge os med vore Forestillinger, og den Verden, vi drages hen til, naar vi give Guds høiere Kald Magt over vore Sjæle, er, aandeligen taget og maalt, langt større. Endog saa vi Eldre, aandeligt fuldvorne, kunne føle, hvor vanskeligt det er at sætte de tvende Verdener, vi høre til, den, som vi see, og den, paa hvilken vi troe, i Forbindelse sammen, at varetage det jordiske Kald uden at forsomme det høiere. Men hvorledes skulde da et Barn, hvis Sjæl er fuld af alle de skjønne Billeder, som fremkaldes ved Religions-Underviisningen, naar det med Gæt fortes ind i Virkeligheden, i en syndig Verden, kunne undgaae at forvirres?

Dette Anstød skulle Forældre hjælpe til at borttage. Gud har indstiftet Huusstanden, Familielivet, for at Børnene derigjennem, som den rette Port, skulle føres ind i Verden. Det er et Rige i det Mindre, som paa den ene Side grændser til Himlen, paa den anden Side til Jorden, som laaner

af begge, men som derved bliver skiftet til at tilveiebringe en Forbindelse mellem begge.

Den egentlige Belærelse har ikke hjemme i Familien, i Hjemmet. Det er ikke der, at Børnenes Sjæle ad Tan-
kens Bei skulle føres op over den synlige Verden til den usynlige. Hvad man venter sig af Forældre, er snarere det Modsatte: de skulle fra den usynlige Verden føre Børnene tilbage til den synlige, til Virkeligheden, det Dagligdags, til Hjemmet paa Jorden. Det er paa dette Punkt, hvor Tilbagereisen skal tiltrædes, at Forældre staae meest Fare, at Børnene blive borte for dem.

Det er en Fritagelse for Forældre, at kunne sende deres Børn til Skole for at veiledes af gudsfrygtige Lærere; men det er kun for en Stund, saalænge Børnene ere i Skole, Fritagelsen varer. Komme de tilbage, som Forældrene maae ønske det, vel lærte, med mange skønne Lærdomme, og høiere Forestillinger om Livet, da tager Forældrenes Arbejde sin Begyndelse; det er da dem, som foreløbigt skulle troe paa de vidunderlige Ting, for hvilke Børn i saa høj Grad have Dre; som paa deres Begne skulle bringe i Ud-
øvelse, hvad de endnu kun formaae at lære, hvad de ikke engang kunne forstaae, med mindre de see det sat i Værk. Skulle de Smaa vedblive at være, hvad de fra først af ere, Ordets rette, villige, troende Hørere, da maae de Store i Hjemmet være Ordets rette, troende Gjørere. Det er ikke i det Enkelte, saaledes som ved en langsomt, stykkeviis frem-
skridende Underviisning, de skulle vise dem, hvad det er, at være en Christen, som om de kun skulde forsyne Læreren med nærliggende, oplysende Exempler til Lærdommene. Det er hele Guds Rige, som daglig i et Billede skal stilles Ber-

nene for Die, saa at Forskjellen mellem, hvad de eet Sted faae at høre, og et andet Sted faae at see, om den end er der, i det Mindste ikke bliver til Anstød.

Christus tager i sine Parabler Begivenhederne fra det daglige Liv, og fremstiller dem saaledes, at de, som havde de rette Øren at høre med, deraf maatte uddrage en høi og himmelsk Lærdom. Han er standset paa Halvveien, hvor Læreren maa standse. Vi skulle fortsætte, hvor han hørte op. Jordens Bænde, naar de i den lettere Lustskikkelse, som Dunster, ere stegne op under Himlen, forblive ikke i denne himmelske Skikkelse, men falde tilbage paa Jorden igjen som Regn og have først da naaet deres Maal, og komme til Hvile. Begivenheder ere i Jesu Mund blevne til Lærdomme; Lærdommene skulle igjen blive til Begivenheder; de høie himmelske Sandheder skulle vende tilbage til Jorden igjen og blive Hverdagshistorier, som tildrage sig under Børnenes Dine.

Den, som i et christeligt Huus fra Barndommen nød god Opdragelse, vil, naar han i en modnere Alder, efter at være kommet til bedre Forstand, tænker tilbage paa sin Barndom, og hvad der i den er ham vederfaret, finde, at den staaer for ham, ikke som en Drøm, af hvilken han, hvor skjøn den end var, maa takke Gud, at han er opvaaget; ikke som et Eventyr, hvorover man kun kan more sig; men som en Parabel, Lignelse, som tages fra mange forskjellige Ting, men hvori dog altid Eet og det Samme stilles for Die: Guds Rige; i hvilken det Naturlige og Aandelige, det Himmelske og Jordiske, det Smaa og det Store smelter sammen i saa inderlig Forening, at et Menneske, efter som det i senere Aar mere og mere nødes til at

gjennemføre den store Forskjel, der er paa disse Ting, har Trost af at see tilbage derpaa.

Siger ikke til Børn: „See! Himmeriges Rige er indeni Eder.“¹⁾ Viser dem Himmeriges Rige saaledes, at de kunne blive det vaer udenfor sig, som i en Lignelse; viser dem det ikke, som var det Himmeriges Rige, at leve som Himlens Fugle, der saae ikke og høste ikke og sanke ikke i Låde; at bæres paa Hænderne, at faae hvad man ønsker, at see sig foiet i Alt og af Alle; ikke, som var Himmeriges Rige de Klæder, den Bynt, som klæder dem saavel, gjør dem saa skønne og takkelige i Menneskers Dine; viser dem det paa en saadan Maade, at de ikke kunne være Bidner til, hvad der daglig foregaaer omkring dem, til den Retfærdighed, Fred, Glæde, som hersker i Kredsen, uden at den Tanke engang maa af sig selv med Styrke vaagne hos dem: ogsaa i mig er Guds Rige.

Forældre overlade Meget til Lærere, naar de betroe dem til at undervise deres Børn om, hvad der skal være dem det Høieste og Vigtigste i Livet. Dog opgive de derved Intet af den Magt, som tilkommer dem, berøves ikke Indflydelse paa Børnenes Opdragelse. Den største og vanskeligeste Deel af Opdragelsen bliver dem selv forbeholdt. Hvad et Menneske skal troe og gjøre, lærer Barnet uden Bamskelighed i Skolen. Af Forældrene skulde det lære, at gjøre Alvor og Virkelighed af, hvad der blev sagt og hørt, lære baade at troe paa, hvad der læres, og at handle efter, hvad der troes. Hvor Meget er her ikke at udrette! hvor blive Bamskelighederne, naar det kommer til Udøvelsen, ikke

¹⁾ Luc. 17, 21.

mange og store! hvor bliver Opdragelsen ikke ufuldkommen, naar denne sidste Deel mangler!

Er Børnenes Hjem et Sted, hvor Ligegyldighed for hvad der hører til det evige, saavel som til det timelige Vel har hjemme; hvor den udbortes Uorden og Ureenlighed, som støder Diet, kun er et Billede paa den endnu større indvortes, som forstyrrer og besmitter Sjælene; hvor Brede, Skrig, Bespottelse ere hyppigere end Betsignelser: hvad hjælper det da, at de holdes til daglig at søge Skole, og der ikke lære Andet end, hvad godt er? Hvad nytter det, at de daglig tvende Gange sendes vild, sendes i modsat Retning, først om Morgenens, naar de af Forældrene, som i Gjærningen fornægte Sandheden, sendes til Skolen for at høre Sandhedens Røst; og dernæst om Aftenen, naar Skolen, efter at have advaret dem for at betræde Syndens Vej, sender dem tilbage til Forældre, som selv vandre den og føre Børnene an dertil? Naar et Barn saaledes gennem en Række af Aar har daglig været ført hid og did, sendt frem og tilbage, har lært i Skolen i Guds Navn, med hans egne Ord at fremsige Fordømmelse over, hvad det daglig seer tildrage sig og har for Die, og i Hjemmet har vænnet sig til at høre Vanhelligelse af, hvad det i Skolen lærer at holde helligt: hvo vil da mene, at det skulde være vel forberedt til at sendes ud i en vildsom Verden, hvor selv den, som blev omhyggelig veiledt, kan tabe det rette Spor? Gud lader sig ikke spotte.¹⁾ Det er vel umuligt Andet, end at Forargelserne maae komme. Men vee dem, ved hvem de komme!²⁾

¹⁾ Galat. 6, 7. ²⁾ Luc. 17, 1.

Størst bliver Forældres Ansvar, naar Børnene hverken lære at troe paa eller rette sig efter, hvad de lære om Gud og hans Villie. Men om Forældre ogsaa omhyggelig give Agt paa deres Børns Opførsel, ikke lade det mangle paa Tugt, rette paa dem med Forstand, holde dem til Glib, Orden, Lydighed, Sanddrøhed, Trofast; naar de, som de selv ere ligegyldige ved deres Troe, saaledes ogsaa give tilfjende, at de give Børnene samme Frihed; naar de saaledes i Livets vigtigste og høieste Anliggende lade dem undvære en Bistand, de høiligen trænge til og kunne gjøre Fordring paa: have de da opfyldt hele deres Skyldighed, og ere de da uden Ansvar? Det er ikke fornødent, at Børn, ved at høre Troens Sandheder gjentages i Forældres Mund, skulle faae Bekræftelse paa, hvad Andre sagde og lærte; men der maa i det Mindste Intet høres eller sees, som kan vække Tvivl, som fører ind i en Dobbeltighed og Tvetydighed, som hører Verden til, men ikke Hjemmet og Familien; som virker skadeligt allevegne men aller-skadeligst paa den barnlige Alder. Det er vel umuligt, at jo Forargelserne ogsaa i denne Henseende maae komme; — men de skulle ikke komme før Tiden, og ikke fra dem, som Gud satte til at holde dem, saalænge muligt, borte.

Hvor Børn ikke i Hjemmet ledes til at troe paa, hvad Skolen lærer, staaer denne med sin Christendomsunderviisning forladt, bliver Religionen kun en Kundskab om Gud og hans Villie, en Skolesag, med Hensyn til hvilken Forpligtelserne fra de Unges Side let kunne synes at bortfalde fra den Tid, de befries fra Skoletvang. Men berøves Underviisningen den Understøttelse, den maatte kunne vente fra Hjemmet, da berøves dette ogsaa derved sin inderste

Kraft og skønneste Prydelse; da falder den dybere, skjulte Betydning bort, som gjør almindelige, dagligdags Begivenheder til Lignelser af Himmeriges Rige. Hvor Hjemmet ophører at være Lignelse, ophører det at være Opdragelse til Guds Rige.

Det er ikke Lidet, der fordres af Forældre med Hensyn til deres Børns religiøse Opdragelse. Men der er dem ogsaa Meget givet. De ere beklædte med den høieste Magt baade i det Aandelige og det Verdslige, baade med den præstelige og kongelige Værdighed. Glemmer ikke, I Forældre, Eders præstelige Værdighed! Lader det paa den lille Menighed, for hvilken I til en Tid stilles i Spidsen, kunne kendes, at I have faaet Velsen i Kirken, og at den Stand, hvori I ved den bleve førte ind, er en hellig Stand!

Anden Sondag efter Helligtrekonger.

Evang. Joh. 2 C. 1-12 B.

Dg paa den tredie Dag var et Bryllup i Cana i Galilæa; og Jesu Moder var der. Men ogsaa Jesus og hans Disciple vare budne til Bryllupet. Dg der de fattedes Viin, sagde Jesu Moder til ham: De have ikke Viin. Jesus sagde til hende: Dvinde! hvad vil du mig? Min Time er endnu ikke kommen. Hans Moder sagde til Tjenerne: Hvad som han siger Eder, det gjører. Men der var sex Bandkar af Steen, satte efter Jødernes Renselses Skik, som holdt hvert to eller tre Maader. Jesus siger til dem: Fyldt Bandkarrene med Vand! og de fyldte dem indtil det Dverste. Dg han sagde til dem: Dser nu, og bærer til Køgemesteren! og de bare det til ham. Men der Køgemesteren smagede Vandet, som var blevet Viin, (og vidste ikke, hvorfra det kom, men Tjenerne, som havde øst Vandet, vidste det) kaldte Køgemesteren Brudgommen, og sagde til ham: Hvert Menneffe sætter først den gode Viin frem, og naar de ere blevne drukne, da den ringere; du haver forvaret den gode Viin indtil

nu. Denne Begyndelse paa sine Tegn gjorde Jesus i Cana udi Galilæa og aabenbarede sin Herlighed; og hans Disciple troede paa ham.

„Qvinde, hvad har jeg med Dig at gjøre,“ var Jesu afvisende Svar til Moderen, da hun søgte at drage ham ind i et Anliggende, som kunde være af Bigtighed for dem, som holdt Bryllup og gjorde Gæstebud, men som syntes at ligge fjernt for ham, hvis Kald det var at drage omkring og forkynde Himmeriges Riges Evangelium.

Naar Kirken nu paa sin Herres Begne, hvor Ægteffab sluttes, tillader sig ved Vielsen at tale et Ord med, da er det vel muligt, den kunde faae det afvisende Svar, Herren fordem gav Moderen og dem, paa hvis Begne hun henvendte sig til ham, tilbage; at et Brudepar, som af Hjertet elskede hinanden, og som i denne Kjerlighed troede at have faaet den rette Forstand paa, hvad der hørte til at føre et lykkeligt Ægteffab, undrende, ved sig selv kunde spørge: Hvad har Christendom med Giftermaal og Ægteffab at gjøre?

At minde Brudgom og Brud om, at de skulle omgaaes hinanden paa en christelig Maade, er ikke at sige dem Andet eller Mere, end Enhver maa kunne taale, og være beredt paa at faae at høre. Det er ikke at sige for Meget, men for Lidet. Ægteffolk ere dog hinanden Andet og Mere skyldige, end hvad ethvert Menneffe, hvo han end er, kan forlange af dem. Det, som udgjør Ægteffabets særegne Fylde og Lykke, er den Kjerlighed, i hvilken de Tvende, og

ellers Ingen, ere forenede og høre hinanden til, fra hvilken enhver Anden, baade Mand og Kvinde, skal være udelukket.

Har Christendommen denne udelukkende Kjærlighed? Beed den Noget om den at sige og lære? Hvis den ikke har den; hvis derimod de Tvende, som træde for Alteret, forlængst have været bekendt med den, vide, at de ere visse paa den, og at de ville være lykkelige ved at eie den: hvad har da Christendommen og Kirken og dens Tjener i dens Navn at sœie til?

Derfom man ved Indvielsen af Ægteskabet alene skulde tage Hensyn til, hvad der for Diebliffet bevægede sig i de tvende Menneskers Sjæle, som træde for Alteret, kunde det maaffee stundom blive vanskeligt nok at finde et Tilknætningspunct for christelige Betragtninger. Men det er ved høitidelige Leiligheder, at Tanken skal have sig og gaae ud over det Diebliffelige og Nærværende. Det er i Kirken, for deres Blik, som ville indtræde i Ægtestanden, at denne skal fremlægges efter sin hele Betydning, sin hele Udstrækning og Indhold, med de Begivenheder og Omverlinger, som udgjøre dens almindelige Historie, at de maae være vidende om, hvad det er, de gjøre. Udvide vi saaledes Blikket og tage Erfaring og Fornuft paa Raad med, troe vi, det ikke vil falde vanskeligt at finde, hvad der, til Forsvar for Christendommen og Kirkens Indblanding ved Ægteskabets Afsluttelse maatte være at svare paa det Spørgsmaal:

Hvad Christendommen har med Ægteskabet at gjøre?

Ægteskabets Historie har tvende Afsnit. Det første indbefatter dets naturlige, det sidste dets christelige Historie.

Ægteskabets naturlige Historie er i Korthed fortalt i

disse Ord: „Hver Mand sætter først den gode Viin frem, og, naar de have nok, da den, som er ringere“.

Alle Egteskaber ligne i Fødselens Dieblig hinanden, ligesom de uskyldige, nyfødte Børn, som neppe lade sig skjæle, det ene fra det andet, iblandt hvem der endnu ikke er Forskjel paa Onde og Gode. Alle Egteskaber, de undtagne, som blive til ved Tvang eller Kunst, og som ikke fortjene Navn af Egteskaber, begynde eens, begynde med det Samme, begynde godt. Hver Mand sætter først frem den gode Viin.

Der er i den Lykke, af hvilken Mand og Kvinde hilses ved Indtrædelsen i Egtestanden, Noget, som ligner Vinen i Virkning, Noget, som hæver Sjælen og alle dens gode Kræfter, for atter efter en Tid, at sætte den tilbage til det Sædvanlige, noget Berusende. — Frygt dog ikke! gør Dig ikke Betænkkeligheder paa de Lykkeliges Begne, som var der Fare for, det skulde bekomme dem mindre vel, at være saa lykkelige! Det er en god Viin, Gud isjenker dem, og lader dem drikke tilsammen. Der er intet Gidsende deri, Intet, hvoraf de skulle tage Skade paa Sjæls eller Legems Sundhed.

Hver Mand sætter først frem den gode Viin. Og hvert Menneske kan gjøre det. Der Ingen, som behøver at holde tilbage. Ethvert aandeligt og legemligt ufordærvet Menneske er af Naturen udstyret med et saadant Indhold, at han, naar Røglen findes, som luffer op, og han faaer Leilighed til at lage frem af sit Hjertes gode Forraad, vil befindes indtil Overslod at være i Besiddelse af det, hvormed et Menneske i Egteskab kan lykkeligjøre et andet Menneske.

Alle Egteskaber ligne i Fødselens Dieblig hinanden;

men efter kort Tids Forløb begynde Forskjellighederne at træde frem. Alle Ægteskaber gaae til en Tid vel. Der er Overflødighed paa Alt, paa god Villie, paa Raad, paa Wiisdom; der behøves ingen Underviisning; man behøver Ingen at tage paa Raad med, uden sit eget Hjerte; der findes Alt; der staaer ikke blot alle Lovens Gjerninger skrevne; der lever Ægteskabslovens Fylde, som er Kjærlighed.

Men den Tid kommer, — hos mindre gode Mennesker kommer den tidligere, før den skulde komme, maaskee allerede efter Maaneders Forløb; hos bedre Mennesker kommer den først seent, naar den efter Naturens Orden maa komme, — da det, som fordom i Bryllups-huset i Rana, hedder: „der er ikke mere af den Viin, hvormed der begyndtes!“ og der dog er en Stund til Gjæstebudets Slutning, til Gjæsterne skulde stilles ad; da det med hver Dag bliver tydeligere, at den Kilde, hvoraf man fra først af øste Lyst og Glæde, ikke rinder evindeligt; da man ikke formaaer, saaledes som i tidligere Dage, ved hvad man siger og foretager sig, hvor ubetydeligt det end er, at indtage, begeistre, lyksaliggjøre; da man ikke kan hyde over de samme Kræfter; da, om man end kunde hyde det Samme, det dog ikke kunde tages, for hvad det bødes.

Hvad da? Er Ægteskabets Lykke kun en Ungdomsforlystelse? Var det da en hellig Stand? Var det ikke Andet, hvorfor Gud førte Brud til Brudgom? Skulde det være Vilkaaret, at, — naar først det Gode var nydt og tomt, naar Blomsten ved det ægteskabelige Samliv var bortdustet, da skulde man for den øvrige Deel holde ud, indtil sidste Levning, med det, som var mindre godt, i hvilket der hverken

var Duft eller Smag, i hvilket Sjælen hverken fandt Velbehag, eller hvorfra den kunde hente Trøst og Oplivelse?

Var det saa, da var det, om ikke tilgiveligt, dog naturligt og forklarligt, om de saaledes Skuffede søgte ved selvopfundne Midler at erstatte den naturlige Mangel, søgte ved fremmede Tilfætninger at holde sig skadesløse for, hvad de maatte savne, søgte at bringe Afverling i Gensformigheden ved at indlede nye Forstaaelser og Forbindelser, og at blande efterhaanden deri Mere og Mere af det Utilladelige og Syndige; om Ægtefolk, efter en Tid at have hørt hinanden og Dyden og Gud til, kom til at høre Verden og Forførelsen og Synden til.

Naar det, som Erfaring viser, kan skee, at Ægtefolk, som iøvrigt have Begreb om Pligt, og Sands for, hvad der sømmer sig, dog kunne betages af saadan Ulyst til at leve tilfammen, at Ægteskabet bliver ulykkelig og maa, skjøndt intet Brud af Skrøbelighed er skeet, efter Overenskomst, forsætlig brydes: kommer det da ikke undertiden og for en Deel deraf, at de synes gjensidigen at være bedragne, den Ene af den Anden, medens dog hver især kun blev bedraget af sig selv, i det man paa begge Sider lovede sig Mere, end Noget kunde holde, tog for Evtigt, hvad kun ifølge sin Natur kan vare til en Tid?

Dog, bort med Tanken fra Saadanne, som, om de end til en Tid ere til Behag for hinanden indbyrdes, dog ere Andre til en Vederstyggelighed! som kunne gjøre os vaklende i vor Troe, ikke paa Gud og hvad der er hans Villie, uen paa Mennesker! — Lader os heller i Tanken dvæle ved de Udvalgte, som bevarede Pagten, indfrie de Løfterne, bleve troe indtil Enden; hvis Bryllupsdag, gjens-

nem Aarenes Række, vendte tilbage med stedse fornyet Herlighed, til stedse større Glæde for dem selv og for Alle, af hvem de vare kjendte; lad dem ved deres Exempel hjælpe os til at forklare, hvorledes det gaaer til, at Mand og Kvinde, naar de skikke sig som Christne, jo længere de leve tilsammen, desmere finde Aarsag til at prise Gud for deres Samlivs Lykke.

Det er fra først af maaskee ikke let at sige, hvad Christendommen har at gjøre med Ægteskabets Forelse. Den kan umulig være til Besvær. Den er tilstede som Gæst, ubemærket. Den har Intet at sige; behøver det ei heller, saalænge Alt, hvad godt er, af sig selv udvikles og fremmes. Dens Time er endnu ikke kommet. Men den udebliver ikke. Vi staae ved den første Afdeling af Ægteskabets Historie. Ægteskabet skal „vel begyndes og lykkeligen fremmes“ — men det skal „saligen endes“.

Efterhaanden som de Dage svinde, i hvilke Mand og Kvinde føle sig lykkelige ved at forviise sig om den gjensidige fulde Besiddelse af hinanden, indtræder et Samliv, som bringer Ædrueligheden, om den var svundet, til at vende tilbage; i hvilket Forstanden tiltager sig Herredømmet, Sædvanen gjør sig gjældende og indtager Frihedens Plads; et Samliv, som for størstedelen indskrænker sig til en Udverling af Tanker, af Spørgsmaal og Svar, hvori der ikke kan lægges Mand og Bid, af Tjenester, hvori Hjertet kun tager liden Deel. Foier Gud Betsignelsen til Ægteskabet, Børnene, da følger med den, især for Hustruene og Moderen, en Forøgelse af den smaalige Omhyggelighed, der idelig leder Tanken hen paa Livets simpleste, legemlige Fornødenheder.

Dog denne det ægteskabelige Samlivs daglige, brede

Strøm, i hvilken det høiere Liv synes at forgaae, og Manden at fluffes, er det, Christendommen fører Ægtefolk hen til, — som Christus Tjenerne i Kana til de fyldte Vandkar — og siger: „øser nu“! Det er Kilden, som ikke udømmes. Det synes lidet troligt. Og dog gjentage vi: „Hvad den siger Eder, det gjører“!

Vor Herre Jesu Tjender, Sadducæerne, toge en gang ¹⁾ af Ægtefæltet Anledning til at bestride Troen paa Udødeligheden. Jesus svarede dem: „I fare vild, idet I ikke kjende Skriften og Guds Kraft; — i Opstandelsen skulle de være englelige“. Christelige Ægtefolk, om de end ikke skulde kjende Skrifterne, og hvad deri læres om et udødeligt Liv, kjende dog af et langt, i Christendommens Aand ført, Ægtefælt, hvad Christi Tjender ikke kjendte: „Guds Kraft“. Hvor kunne de tvivle paa, at de skulle blive englelige, naar de allerede her ved Guds Hjælp naae saa vidt, at besidde, fastholde hinanden i den englelige Skikkelse?

Det er ikke blot Guds Navn, men ogsaa Englenavnet, som ofte bliver taget forsængeligt. Christelige Ægtefolk tage det ikke forsængeligt; de gjøre til Sandhed og Virkelighed, hvad Navnet udsiger. Naar den bedagede Husbond eller Hustru maa skilles fra den trofaste Ægtefælle, er det en Trøst for den tilbageblivende og forladte, at vide og føle, at Livet var intet Bedrag. Hvad han oplevede, viser, det var intet Gjøglebillede, som fra først af foresvævede ham, loffede og drog ham; det var ikke Dunst og Taage, hvorefter han greb, som han favnede; ikke Forsængelighed og

¹⁾ Matth. 22, 23.

Tomhed, hvortil han bandt sit Hjerte. Han saae ikke feil, og han seer ikke feil endnu. Skikkelsen er den samme som fordem, den, hvori Gjenkjendelsen til hver Tid fandt Sted, lige skjøn, lige ung, uden Plet og Rynke; men hvad der giver den Indhold og Sandhed, er ikke, som i Ungdommens Dage, Kjød og Blod; — Kjød og Blod kan ikke arve Guds Rige;¹⁾ — det er det, som har mere Virkelighed end Kjød og Blod; det er det, han selv saae og hørte, som Ingen, uden Gud, saaledes som han daglig var Vidne til, et Menneskeliv efter sin hele Udstrækning, uden Afbrydelse og Mellemrum, med alle sine Dage, med alle sine daglige Druerter, Syssler og Gjæringer, som Anden lærer en Christen og Christinde at øve med det hjærlige Sind, som frelser og bevarer, saa de forene sig til at danne Livets evige Indhold.

Frygter ikke, christelige Hgtesfolk, at, om Gud lod Eder længe leve tilsammen, det paa de sidste Dage skulde skee, at der blev Mangel paa Bryllupsviin. Eders Stand er „Gud takkelig og af ham velsignet“. Sine øvrige Disciple lovede Frelseren ikke, at han med dem skulde drikke ny Viin, førend de kom i hans Rige. Eder blev det, fremfor Andre, forundt allerede her at smage den nye Viin, som ikke voxer paa Ranker. Thi den sidste Viin, Gud isfjenker, over hvilken de, som smage den, glemme den første, er Udødelighedens Viin, ved hvilken han lader de Gamle og Trofaste, som bøde Christendommen til Gjæst, naar de have levet for Andre, for deres Børn, opholde deres Sjæle til et evigt Liv, vedligeholde, medens Legemet forfalder, Sindets Ungdom, Sundhed og Munterhed, blive i Stand

¹⁾ 1 Cor. 15, 50.

til, naar de betragte hverandre, at glæde sig, at see, hvad der er skjult for Andres Dine, blive vaer, om end kun dunkelt, hvad de hisset klarligen skulle see, hvorledes de forfrænkkelige Skikkelser skulle omskaves til Lighed med hans Herligheds Skikkelse, som ene kan sjenke et udødeligt Liv.

Ægteskabets christelige Historie indbefattes i Kortheid i de Ord: „Herre, Du bevarede den gode Viin indtil nu!“ Den lyder ikke som Fortælling om, hvad man selv har gjort, hvad hver Mand kan gjøre; den lyder som Lov og Tak til Gud, for hvad han har gjort; den lyder: „Herre, Du bevarede, ikke vi; vi tænkte kun paa at følge vort Hjertes Tilskyndelse; vi tænkte kun paa at nyde vor Ungdoms Lyst, vort Livs Lykke; men dine Tanker vare høiere end vore Tanker; din Tanke var det, at sjenke dem, som blive troe indtil Enden, et evigt Liv!“

Hvad har Christendommen med Ægteskabet at gjøre? Har Christendommen havt lidet eller intet at gjøre med Ægteskabs Liv og Levnet, førend de forenede sig, bliver den, efter Rimelighed, ogsaa uden Indflydelse paa det Samliv, som ved Foreningen tilveiebringes. Saaledes, i det Enkelte, bliver Spørgsmaalets Besvarelse tvivlsom og vanskelig.

Men betragte vi det i det Større, da har Christendommen, i hvad der er skeet i Verden, alt givet Svaret derpaa. „Denne Begyndelse paa sine Tegne gjorde Jesus i Kana; og hans Disciple troede paa ham“, hedder det i vor Text. Det første Mirakel Christendommen, efter sin Stifters og Forgængers Exempel øvede, og som bragte den vantroe, hedenste Verden til at troe, var, i Ægteskabet at forvandle Vand til Viin, at forædle og hellige Ægtestanden. —

Formener ikke Kirken Leilighed til i Christendommens Navn at tale et Ord med ved Indvielsen af en Forbindelse, som den vel ikke stifter og slutter, men som den alene er i Stand til at helliggjøre, saa hvad af Mennesker vel og lykkeligen er begyndt, med Guds Hjælp maatte kunne saaligen endes!

Credie Søndag efter Helligtrekonger.

Evang. Matth. 8 Cap. 1-14 V.

Men der han gik ned af Bjerget, fulgte ham meget Folk. Og see, en Spedalsk kom, faldt ned for ham og sagde: Herre! om du vil, saa kan du rense mig. Og Jesus udtrakke Haanden, rørte ved ham, og sagde: Jeg vil; worde reen! og hans Spedalskhed blev strax rensket. Og Jesus sagde til ham: See til, at du siger Ingen det, men gik hen, betee dig selv for Præsten og offre den Gave, som Moses haver befalet, dem til et Bidnesbyrd. Men der Jesus gik ind i Capernaum, traadte en Hovedsmand til ham, bad ham og sagde: Herre! min Dreng ligger hjemme værkbruden, og pines svarligen. Og Jesus sagde til ham: Jeg vil komme og helbrede ham. Og Hovedsmanden svarede og sagde: Herre! jeg er ikke værd, at du skal gaae ind under mit Tag, men siig ikkun et Ord, saa bliver min Tjener helbredet. Thi jeg er og et Menneſke, som staaer under Dyrighed, og haver Stridsmænd under mig; og siger jeg til denne: Gak! saa gaaer han; og til den anden: Kom! saa kommer han; og til min Tjener: Gjør det! saa gjør han det. Men

der Jesus det hørte, forundrede han sig, og sagde til dem, som fulgte: Sandelig siger jeg Eder, end ikke i Israhel haver jeg fundet saadan Tro. Men jeg siger Eder, at Mange skulle komme fra Øster og Vester, og sidde tilbords med Abraham og IsaaK og Jacob i Himmeriges Rige. Men Rigets Børn skulle udkastes i det yderste Mørke; der skal være Graad og Tænders Gnidsel. Og Jesus sagde til Hovedsmanden: Gaf bort, og dig ssee, som du troede! Og hans Dreng blev helbredet i den samme Time.

Naar man har havt Leilighed til at see, hvorliden Billighed der ofte findes hos Herrer og Husbønder til at drage Dmsorg for deres Tyende i Sygdomstilfælde, og da læser, hvad her berettes om den romerske og hedenske Hovedsmand og hans Dmsorg for hans syge Tjener, kan man bringes til at anstille Sammenligninger, som ikke falde ud til Fordeel for de Christne. Vel byder Billighed at betænke, at Forholdene i Meget ere forandrede, og at en Husbøndes Fremgangsmaade mod hans Tyende ikke kan bedømmes efter samme Maalestof nu som dengang. En Tjener hørte dengang med Alt, hvad han var og havde, sin Herre til, saaledes som andet Guds; han havde ingen Ret uden den, Herren af egen Godhed vilde lade vederfares ham, og kunde ikke faae den; thi Love og Dyrighed antog sig ikke hans Sag, saaledes som andre Borgeres og Mennesters. Men jo mere umyndig Tjeneren og Trællen var, jo mindre i Stand til at hjælpe sig selv, desmere var det Pligt for Herren, hvor

det behøvedes, at antage sig ham. — Saaledes er det ikke mere. Et Tyende har sin Ret saavel som Herren, og veed, hvor han kan søge den, og hvorledes han kan faae den; han har sin Frihed, kan indlade sig, med hvem han vil, og bryde igjen, med hvem han ikke finder sig tilfreds; han er, skjøndt Tjener, dog sin egen Herre og har i mange Henseender lettere ved at hjælpe sig ud af Forlegenheder, end Husbonden selv. Men om saa er, da tilkommer Uren for, at det er blevet bedre, ikke Husbonderne, der heri ikkun rette sig efter, hvad christelige Love paabyde; ikke heller kunne de paa Grund deraf, uden at tilfidesætte deres christelige Skyldighed, ansee sig for fritagne for fremdeles, saavidt behøves, at bidrage til at forbedre Tyendets Stilling. Snarere maatte vi slutte saaledes: eftersom de Klager, som hyppigen føres over Tyendet og dets Fordærvelse, især i større Stæder, give tilkjende, at det er en Stand, som endnu lever under udvortes Tryk; eftersom der fra Dyrighedens Side, ved Love, neppe kan udrettes meget Mere, end allerede er skeet, til Bedste for dem: saa maa der hjælpes fra en anden Side. Vilde det være ubilligt yderligere ved Tvangsbud at indskrænke og binde Herrerne, da maa Christendommens Aand see at bane sig Vej til Husene og Hjerterne, at de af sig selv, drevne af christelig Kjærlighed, maae søie det til, der savnes, som ikke som Rettighed kan affordres.

Hvad der staaer tilbage at gjøre, bliver det nærmest christelige Husbonders Sag at antage sig og fremme; og det er til dem, jeg i Dag især vender mig, naar jeg søger at vise og forklare, at

Skal der hjælpes paa Tyendet, er det fra Herrerne
Hjælpen maa komme.

At Tyendets Tilstand ikke er anderledes, end at den i Meget kunde ønskes bedre, troer jeg, vil blive klart, naar vi tage tre Ting i Betragtning: den Ustadi ghed, hvortil de let vannes; — den Afhængighed af andre Men-
neskers Godtbefindende, hvori de for en stor Deel holdes; de Fristelser til Løsagtighed, for hvilke de fremfor Andre ere udsatte.

Et Tyende er ikke fast i sin Stilling. Om det end har, hvad man kalder fast Tjeneste, hvad er en Fasthed, som er beregnet paa halve Aars Varighed!

Af Alt, hvad Korligt der hører med til et Huus, er der Intet, som, naar det mishager, lettere kan skaffes til-
side, end et Tyende. Det Dyrige forbliver, hvor det er og blev sat, indtil det flyttes; for at et Tyende kan komme af Tjeneste, behøves kun et i Ubesindighed henkastet eller undsluppet Ord, som den, der sagde det, maaskee senere gjerne, dersom det kunde hjælpe, tog tilbage.

Hvor ustadigt og omvankende er et Tyendes Liv! Undres ikke, at jeg udbryder saaledes. Dersom jeg, for-
samlede Christne! kunde lægge Eder de løse Blade, hvorpaa Tyendet faaer sit Skudsmaal og med det Samme sit Lev-
netsløb i Korthed skrevet, saaledes under Dine, som de i hundredviis aarlig blive mig frembudte til Estersyn; dersom Nogen kunde bevæges til at læse dem igjennem med den Opmærksomhed, som Embedsmanden for Diebliske maa skjenke dem: han skulde ikke undres, at jeg kan udbryde: hvor ustadigt! hvor omvankende! Af flere Exempler, end

Nogen maatte finde usseligt, skulde det blive klart, hvorledes et Menneſke af denne Stand, uden egentlig at have forſeet ſig mod ſine Medmenneſker og deres Love, kan blive landſlygtigt blandt dem; hvorledes det, naar det har været uheldigt i ſine forſte Tjenester, kan vænne ſig til at lade ſig opſige og ſelv at ſige op, ſom var det Noget, ſom hørte til, flere Gange aarlig at ſkiſte Herre; drages ind i et omſtaffende Levnet, efterhaanden blive ført fra Sogn til Sogn, fra Bye til Bye, fra Landet til Kjøbſtaden, fra Kjøbſtaden til Hovedſtaden, fra Hovedſtaden til Provindsen, fra Herrefæderne til de ſmaa Gaarde og eenlige Huſe; hvorledes det allevegneſra, for den Tid, ſom gif, kan medtage det Bidneſbyrd, at der Intet var at klage, at Alt er godt, men tillige, for den Tid, ſom kommer, den ſørgelige Viſhed, at om, paa Grund af Alder og Svaghed, Udſigten ſkulde begynde at blive truende, da har det, hvor mange Steder det end var, dog Intet at holde ſig til, ingenſteds Noget at fordrø, ikke engang ſaameget, ſom at man ſkulde kjendes ved det, eller mindes dets Navn; da maa det ende ſin uſtabige Flugt i Verden, ſom Stenen, der falder tilbage paa Jorden, med at falde tilbage ſom en Byrde paa det Sted, hvorfra det blev ſendt ud i Verden, Fødeſtedet.

Wil Nogen have et ſynligt Billede paa Uſtabighed, da give han, naar de Dage komme, da Tyendet gaaer af Tjeneste og i Tjeneste, Agt paa, hvorledes de i forvirret Uorden bevæge ſig mellem hinanden, hid og did, frem og tilbage, ſom en Flok Faar uden Hyrde, Menneſker uden Fornuſtens høiere Ledelſe, uden tydelig Plan for dette Liv, uden beſtemt Maal og Med, ude af Stand til at ſige ſig ſelv eller Andre, om det gaaer fremad for dem, eller det gaaer til-

bage, om de faae det bedre, eller de faae det slettere, men dog glade ved Diebliffet, fordi de, kan jeg troe, saalænge det varer, føle, de gjøre Brug af det Bedste, der er dem skjenket, deres Frihed.

Vi have Alle havt vore Vandre=Ar, hver paa sin Maade, meer eller mindre, Ar, da vi vare løse og ledige, i hvilke Alt i os, indtil Hjertets inderste Tanke, var i Bevægelse, ubefæstet, hvor vi prøvede, forsøgte, uden nogensteds at lade os fastholde. Vi mindes disse Ar ikke med Bedrøvelse; de vare gjerne tillige vore Lære=Ar og Prove=Ar. Men naar vi kunde befinde os vel i en saadan Ustadighedens Stand, da var det, fordi der, os selv ofte uafvidende, til Grund for al vor Stræben laae en Forvisning om, at Ustadigheden ikke skulde vare bestandig, men tage af, eftersom vi arbeidede os ud af Læreaarene, eet eller andet Mesterskab imøde.

Men et Tyendes Vandre=Ar og Lære=Ar ere ofte ikke til at beregne. For Enden af dets Bane staaer ikke eet eller andet Mesterskab opreist, som et Maal, efter hvilket det fra først af kan styre, som det kan regne sig til, det nærmer sig, om end langsomt, saa dog med sikke Stridt. Dets Bane fører let omkring i en Kreds; og den, som ikke kom ud deraf i en yngre Alder, faaer mindre Udsigt dertil, naar Aarene blive mange. Udgangen ligger ikke for Enden, hvor den kan sees, men ved Siden, hvor den ikke iagttages, før den i Diebliffet tilbyder sig. Forbindelser, som Menneffer ellers kun indgaae efter Plan, Overlæg og flere Aars Prøvelse, maa et Tyende være rede til at slutte, som var det kun et Diebliffs Sag, over hvilket Tilfældet maatte raade; og for at faae Huus og Hjem har Mangen været nedt

til at indlade sig paa saadanne Betingelser, at han, saa godt som ganske, maatte opgive den Frihed, som var hans bedste Gode, saalænge han var løs og ledig, Frihed til at stifte Herre og vælge Opholdssted.

Hvad da? Skal ved Lov bindes igjen, hvad ved Lov er løst? Det er ikke til den Side, vi see hen, naar vi vente Hjælp. Skal der hjælpes, er det fra Herrerne Hjælpen skal komme. En fornuftig, christelig Herre maa forstaae at gjøre sit Tyende fast i Tjenesten uden at indskrænke dets Frihed. Fornuftige Forældre see i deres Børn, skjøndt de ere ufornuftige, forud de fornuftige Bøfener, de skulle dannes til at blive. En fornuftig Husbond seer i sit Tyende en Herre, et Menneſke, som er bestemt til, med Hensyn til det Timelige, at være hans Medhersker, ligesom han selv, med Hensyn til det Aandelige, er hans Medtjener. Han omgaaes ham i Alt saaledes, at denne Bestemmelse ikke tabes af Sigte. Handler han saa, kommer der Holdning i hans Adfærd; og kun den, som selv er fast, kan gjøre Andre faste. Om det da end ikke kan undgaaes, at et Tyende, for at finde sit Brød, maa søge Tjeneste, hvor den tilbyder sig: naar der overalt, hvor det kom hen, var Noget, som holdt tilbage, hvortil det kunde slutte sig, da vilde Strømmen, om ikke standses, dog sagtne; da vilde, om ikke den udvortes Ustadighed og Usikkerhed ophøre, dog Virkningerne deraf blive mindre fordærlige for Sjælene.

Hvad vi dernæst troe paa Tyendets Begne at kunne flage over er, den Afhængighed af Menneſkers Godts befindende, hvori de for en stor Deel holdes.

Det være langt fra, at vi i Almindelighed ville beflage et Menneſke, eller en Stand, fordi den er afhængig:

af andre Mennesker eller Stænder, eller indtager, i Sammenligning med dem, en underordnet Stilling.

At underordne sig er Noget af det Første, et Menneske maa lære. Den, som i denne Henseende var ularvillig, som Ingen vilde taale over sig, var at sammenligne med et Menneske, der ikke vilde taale Tag over Hovedet, som af Frygt for muligviis at blive fanget og indelukket, ikke søgte Huus, men tilbragte Nat og Dag, som en Bild, under aaben Himmel. Ligesom et Huus bliver til, ikke derved, at man lægger Steen ved Siden af Steen hen paa Jorden, men derved, at man lægger den ene over den anden, indtil Bygningen er naaet saa høit, at et Menneske efter sin fulde Væxt kan gaae ind derunder: saaledes bliver ogsaa den Bygning, vi kalde Stat og Regjering til, ikke derved, at Mennesker samle sig og stille sig ved Siden af hinanden, alle lige i Magt og Anseelse, men derved, at den Eine stilles over den Anden, indtil Bygningen har naaet den Høide, at Menneske-Anden, efter sin fulde Høihed og Værdighed, kan indgaae derunder og tage Bolig deri. Thi ligesom Christi Kirke, hans Menighed, i Skriften kaldes Guds Aands Tempel, saaledes kan ogsaa det borgerlige Samsund, vi høre til, kaldes den menneskelige Aands Huus og Bolig, i hvilken den maae gaae ind, blive huusvant og hjemme, for at vænnes af med sin naturlige Bildhed.

Underordne sig — maae Alle lære, ikke blot for Nødvendighedens, men ogsaa for Behagelighedens og Fornøielse's Skyld. Naar det er en Fornøielse at omgaaes Mennesker og komme i deres Selskab, fordi de gode Gaver, hvormed Naturen betænkte den Eine fremfor den Anden, i Omgang komme frem og gjøres gjældende til fælleds Underholdning

og Lyst, saa Alle høste Frugten, af hvad der tilhører Enkelte: da gaaer dette ikke til paa den Maade, at hver især, som har Noget at sige, søger at trænge sig frem og paa Andres Beføstning gjøre sig gjældende; men saaledes, at Alle, i Erkjendelsen af gjensidige Fortrin, frivilligen underordne sig, og i Beskedenhed vige hinanden Pladsen, saa hvad der fortjener Opmærksomhed, uden Kunst og Anstrengelse, af sig selv kommer for Dagen.

Men, hvad der gjør det let i disse tvende Henseender at underordne sig, er, at i vore borgerlige Forhold gjælder den borgerlige Retfærdigheds-Lov; i Dmgang den naturlige, selskabelige Velvilligheds-Lov, og at, eftersom for Loven Alle ere lige, et Menneſte ikke, saavidt den naaer, er udsat for at blive afhængiggjort af Menneſkers Godtbeſindende.

At et Tyende er afhængigt af sit Herſkab, maa tjene og lyde, er ikke Noget, hvorover der kan føres Klage; men vel, at det i denne sin Afhængighed kun lidet er beskyttet imod Vilkaarlighed af de borgerlige og selskabelige Love. De borgerlige Love kunne i de færreste Tilfælde blande sig i Huſenes Anliggender, men maa overlade til Huſsherren Udøvelsen af den Magt, som ham engang er overdraget. Endnu mindre kan et Tyende regne sig til Kredsen af de Udvalgte, som staae under de selskabelige Loves Beskyttelse, til Slægt, Venner, Gjæſter.

Vi tale ikke om saadanne Huſbønder, som misbruge den Magt og Overlegenhed, deres Stilling giver dem; vi indſtrænke os til, hvad der ligger indenfor Lovlighedens Grændſer. Naar et Tyende eet Sted ſeer sig behandlet af sit Herſkab paa en Maade, som kjendtes der ingen anden Skyldighed mod det, end den, som ved Lov og Dom kan afgjøres;

naar det andensteds seer, at det gaaer til med en Gødhed, for hvilken der ikke gives bestemt Regel; naar det, efter at have prøvet mange saadanne Forskjelligheder i Behandlingsmaaden, lægger Alt sammen: hvad maa det da domme Andet, end at det, som gjør Udslaget, som er det Høieste, Raadende, er noget Tilfældigt, som ikke lader sig beregne, en Vilkaarlighedslov, som kan udvides og indskrænkes efter Herrernes forskjellige Sind, men til Ulempe for Tjenerne?

Skal da de borgerlige Loves Raaderum udvides ved, at huuslige Anliggender, mere end hidtil, drages frem til Afgjørelse ved Domstolene? Eller er det de selvstændige Love, som trænge til at udvides, saa Frihed og Lighed blev større, og Tjeneren maatte kunne regne sig at høre med til Herrens Selskab? Det er vistnok ikke til Skade, hvor Standsforskjellen ikke er større, end at Herren, med Undtagelse af, hvor han byder, iøvrigt kan omgaaes sine Tjenere som Ligemand. Men en saadan Lighed kan ikke tilveiebringes allevegne.

Men foruden den borgerlige Retfærdigheds- og den selvstændige Bevilligheds-Lov gives der endnu en Lov, den kristelige Kjærligheds-Lov, i hvilken Kjærlighed og Retfærdighed saaledes have gennemtrængt hinanden, at de kun kunne uøves samtidigt og ved hinandens Hjælp; foruden det store Samsund, hvori vi Alle forenes som Medborgere, og det mindre, men inderligere og fortroligere, hvori vi forenes med Slægt og Venner, gives der endnu et Samsund, som i Omfang ikke staaer tilbage for det første, og i Inderlighed ikke for det sidste, det, hvori vi, som Forloste, forenes med alle Medchristne. Skal Vilkaarlighed i Tyendets Behandling forsvinde, da kan det kun skee derved, at Christendommens Aand og Lov, som tillige er den rette Menneſte-

lighedens Lov, bliver almindelig herskende i alle Huse, hos Herrerne saavel som hos Tyendet; skal Tyendet ikke lide under det Savn, at det er udeluft fra Selskabet, idet Leilighed til selskabelig Dmgang med Ligemænd for største Delen er det berøvet, da kan det kun skee derved, at det christelige Samfund, hvoraf Ingen kan udelukkes, faaer saa meget at betyde baade for Husbond og Tyende, at den Forbindelse med Mennecker, som derigjennem tilveiebringes, er nok til at raade Bod paa alle Savn.

Hvorvidt Christendommens Aand er trængt ind i vore Huse, skal fornemmelig kjendes paa Dmgængelsen mellem Husbond og Tyende. Det er ikke nok, at det i Børnernes Kreds bliver synligt, at det er en god Aand, som hersker i Huset. Den Kreds er for liden; den Pligt, at elske dem, er saa naturlig og let, at endog Begyndere i Christendom kunne opfylde den. Dersom Noget formaaer med samme christelige Omhu at omfatte dem, som staae fjernere, men som dog høre Huset til, som dets Findebørn, Tyendet, den skal kaldes en fuldkommen christelig Mand og Qvinde.

Naar jeg til Slutning skal tale om de Fristelser til Løssagtighed, for hvilke Tyendet, mere end Andre, er udsat, da maa jeg indskrænke mig til den qvindelige Halvdeel deraf. Jeg vil ikke tale om, hvad jeg ikke veed og kjender. Synderinderne ere bekjendte, staae anførte med Navns fulde Nævnelser. Hvo Synderen var, tør undertiden kun formodes.

Dog hvad vi beklage, er ikke dette, at Naturen fører den Gnes Brode frem for Lyset, medens den tillader den Anden at lægge Skjul paa sin Deelagtighed. Det er bedre at nødes til at give Gud Åren og tale Sandhed, end at

fristes til at frelse sin Anseelse for Mennesker paa Samvittighedens Bekostning.

Hvad vi beklage er, at Qvinden, naar hun er af Tjenerstand, med Hensyn til Qren ikke agtes at have fribaarne Qvindens Ret og Betryggelse; at man mod hende tør tillade sig, hvad ellers ansees usoreneligt med Qvindens Værdighed; at hun i herskende Stik og Mening ikke har tilstrækkeligt Forsvar; at hun er uden Hegn og Fred, som Blomsten paa Marken, der trædes under Fodder.

Sædernes Strengthed kan, hvad grovere Fornærmelser angaaer, naar det er Qvinder af Stand, være stor nok. Døttrene af Husene kunne være trygge. De have Intet at beklage sig over uden, i al Fald, deres egen Daarlighed. Men dybere nede, i Tjenerstanden, er der ikke sikkert for den, som agter at bevare sig reen og ubesmiltet af Verden. Blandt alle dem, jeg gjennem en Række af Aar har maattet føre paa Synderindernes Liste, fandtes ikke Een, uden af Tjenerstand.

Ere da disse Synderinder fremfor de Andre? Nei! Men hvad hjælper det, Gud er trofast og Ingen prøver han over hans Formue, naar Mennesker ere samvittighedsløse, naar hver den, som har Lyst og Leilighed dertil, naar han lader fribaarne Qvinder være udenfor sine Planer, iøvrigt, uden at den almindelige Mening reiser sig derimod og træder i Veien derfor, kan lægge an paa at friste og forføre, saameget ham behager, benytte sig dertil, om behøves, af al den Overlegenhed, Rjon, Stand, Ungdom, Dannelse, Rigdom giver, være saa aarvaagen, opfindsom, falsk, paatrængende, opoffrende, som var det Mandfjonnets Qre, leilighedsviis at lade det svagere Rjon paa en felelig

Maade sin Svaghed fornemme, for saaledes at give at forstaae, hvorlidet meent den Hyldest er, naar der ved andre Leiligheder boies Knæ for det.

Hvad man kan beklage sig over er, at medens hine hykkelske Pharisæere undsaae sig for at kaste den første Steen paa den Dvinde, som var grebet i Ugteskabsbrud,¹⁾ saa undseer Verden sig ikke for at kaste — ikke den første Steen, — men den hele Bægt af sin Foragt paa de Forførte, at, om der var nogen Gressfølelse tilbage hos dem, den derunder maatte gaae tilgrunde, at ikke, om den var levende og stærk, den maatte bringe dem til Yderligheder, hvorover de Skyldige kunde foruroliges. Hvad der viser deres Fornedrelse, er, at Forseelser, som hos Andre vilde være en Blet paa Vren, hos dem let oversees, fordi de, paa Grund af deres Stand ere saalidet agtede, at, om det Børste skulde vedersfaes dem, Tabet dog ikke ansees for større, end at en Pengesum kan give Erstatning derfor.

Hvad skal da gøres? Skulle nye Love føies til? Bøder paalægges? Straffene skjærpes? Naar Loven maa træde til, kommer Hjælpen for sildig. Bedre at standse Strømmen i dens Udspring, end i dens fortsatte Løb. Det er fra Herrerne Hjælpen kunde komme. Thi ved Herrerne kunne vi tænke ikke blot paa de gamle, men ogsaa paa de unge, ikke blot paa Fædrene, men ogsaa paa Sønerne, ikke blot paa dem, som have Huus, Hjem og Eiendom, men ogsaa dem, som ikke ere i Besiddelse af andre Herligheder, end deres Frihed, men som bruge den saaledes, som var den tildeelt dem i større Maal, end an-

¹⁾ Job. 8, 9.

dre Mennesker. Dog ogsaa fra Herfkerinderne kunde Hjælp komme. En Huusmøder nedlader sig ikke ved at give Ngt paa deres Sæder, som tjene hende. Hun blander sig ikke i uvedkommende Ting ved at tage vare paa, hvad der berører, om ikke hendes egen, saa dog hendes Egendes og derved hendes Huus's Ære.

„Hvo der vil være den Første, han være Alles Tjener“¹⁾. I disse Ord har Jesus adlet Tjenerstanden; men han har tillige viist, hvor dyrt det høieste Adelskab kjøbes. Den var ikke, efter Christi Rangorden, den første Stand, naar den ikke var den vanskeligste, den, som kostede det største Dffer. Det er ikke let at tjene Alle. Det er ikke Alle, som bestaae Proven. Det er ikke Alle, hvem det blev givet at blive de Første. De, som skulde være de Første, blive ofte de Sidste.

¹⁾ Marc. 9, 35.

Søndag Septuagesima.

Evang. Matth. 20 C. 1. 17 B.

Thi Himmeriges Rige lignes ved en Huusbonde, som udgik tidlig om Morgenen at leie Arbeidere til sin Wiingaaerd. Men der han blev eens med Arbeiderne om en Penning om Dagen, sendte han dem i sin Wiingaaerd. Og han gik ud ved den tredie Time og saae Andre staae ledige paa Torvet; og han sagde til dem: Gaaer I og hen i Wiingaaerden, og jeg vil give Eder, hvad som ret er. Men de gik hen. Han gik atter ud ved den sjette og niende Time, og gjorde ligesaa. Men ved den ellefte Time gik han ud, og fandt Andre staae ledige, og sagde til dem: Hvi staae I her den ganske Dag ledige? De sagde til ham: Fordi Ingen leiede os. Han sagde til dem: Gaaer ogsaa I hen i Wiingaaerden, og hvad som ret er, skulle I saae. Men der det blev Aften, siger Wiingaaerdens Herre til sin Foged: Kald Arbeiderne, og giv dem Lønnen, og begynd fra de Sidste til de Første. Og de kom, som vare leiede ved den ellefte Time og fik Hver en Penning. Men der de Første kom, meente de, at de skulde saae Mere; og de fik og Hver en Penning.

Men der de fik den, knurrede de imod Huusbonden, og sagde: Disse Sidste have ikkun arbeidet een Time, og du haver gjort dem lige med os, som have baaret, Dagens Byrde og Hede. Men han svarede, og sagde til En af dem: Ven: jeg gjør dig ikke Uret; er du ikke bleven eens med mig om en Penning? Tag Dit, og gaa hen. Men jeg vil give denne Sidste ligesom dig. Eller haver jeg ikke Magt til at gjøre med Mit, hvad jeg vil? Eller er dit Die ondt, fordi jeg er god? Saaledes skulle de Sidste blive de Første, og de Første de Sidste; thi Mange ere kaldede, men Faa ere udvalgte.

I alle Christi Parabler lære vi Guds Rige at kjende, men i hver især fra en forskjellig Side, saa vi stykkeviis blive bekjendte med de Dyder, som skulle være herskende blandt dem, som have Borgerret i Riget.

Denne Parabel bærer Navnet, „Arbejderne i Biinngaarden“. Navnet minder os om, at Arbeidsomhed er en Dyd, der ikke maa savnes hos Noget, som skal fortjene Navn af en Christen; at de, som undslaae sig for at være Arbeidere, undslaae sig for den første og simpleste Christenpligt. Lediggjængere kunne ikke arve Guds Rige. De have selv fra først af bortviist Indbydelsen dertil og udeluft sig derfra. Af hvad Art de end ere, enten de høre til dem, som slet Intet foretage sig, eller til dem, som give sig af med unyttige Ting¹⁾; enten de hengive sig til

¹⁾ 2 Thees. 3, 11.

den smudsige Lediggang, som bærer sin egen Stygghed til Skue, eller den pyntede, som har lært af Forsængeligheden at besmykke sig; enten de ere ene om at dræbe Tiden, eller de byde Medhjælpere sammen, sætte mange Kræfter i Bevægelse, for ved forenede Anstrengelser bedre at kunne gjøre det: de vise dog alle, at de ikke have hørt eller ikke agtet paa den Herres Røst, som fra Livets tidligste Morgenstund gaaer ud at falde til Arbejde, som vender tilbage ved hvert Afnit af Tiden og gjentager sin Opfordring, som end ikke ved den sidste Time forsømmer at give Paa= mindelser derom.

Som der gives flere Arter af Lediggang, gives der og flere Arter af Arbeidsomhed.

Jesus sagde: „min Fader arbejder indtil nu, ogsaa jeg vil arbejde“. ¹⁾ — Naar Gud arbejder, da er det ikke som den, der har Noget behov, der skulde søge Løn derfor, men fordi det hører til den levende Guds Væsen, at være Liv og Virksomhed. — Naar Jesus arbejdede, lærte, helbrede= de, trøstede, da var det ikke for Lønnen, han høstede derfor, — han erhvervede ikke det, hvortil han kunde hælde sit Hoved, — men fordi det var „hans Føde, at gjøre hans Villie, som han udsendte“. ²⁾ Og naar hans Apostler senere gik ud i Verden og fortsatte hans Gjerning, da var det ei heller for Wrens og Fordelens Skyld, som ventede dem, ikke for at samle Guld og Sølv i deres Bælter, ³⁾ men fordi det „at leve var dem Kristus, og at døe en Binding“. ⁴⁾

Denne Arbeidsomhed kunne vi, efter den første og

¹⁾ Joh. 5, 17. ²⁾ Joh. 4, 34. ³⁾ Matth. 10, 9. ⁴⁾ Philip. 1, 21.

rette Forganger, som vi skulle have for Die, kalde den guddommelige. Alle de, som arbeide saaledes, vise, at de ere Guds Børn, at de slægte den himmelske Fader paa.

Men der gives en anden Slags Arbeidsomhed, som vi til Forffjel kunde kalde den menneskelige, som ikke tillader et Menneſke at være ligegyldig ved Lønnen, som lærer ham ikke blot at tage mod Lon, hvor den gives, men at see derpaa, spørge derefter, forud at ſikre ſig den ved at tinge derom. Det er denne Art af Arbeidsomhed, som nærmest er ſtillet os for Die i den foreløste Parabel; thi Herren lover ikke blot Lon, men bliver fra forſt af enig med Arbejderne derom. Vi kunne, for at have forffjellige Navne, til hvad vi i Tankerne gjøre Forffjel paa, kalde denne ſidſte Art af Arbeidsomhed Erhvervelyst; thi at erhverve er ikke blot at arbeide, men at fortjene ved Arbeide; at erhverve er ei heller blot at fortjene; thi den, som alene higer efter Fortjeneste og Binding, lægger, om det gjøres muligt, gjerne Arbeidet tilſide for ſtrax at gribe Lønnen; den, som vil erhverve, vil kun modtage og beſidde Lønnen ſom en Frugt af ſit Arbeide, vil ikke være Andre Noget ſtyldig, ikke være afhængig af Lyffens Omverlinger, vil være, næſt Gud, ſin egen Dpholder og Forſorger. — Dg da denne Art af Arbeidsomhed er den, vi tieſt mødes med i Livet, hvor vi ſee Menneſker blive ſaa meget begjerligere efter Arbeide og ivrigere i at udføre det, ſom Lønnen, der loves, er ſtørre og viſſere, ville vi anvende diſſe Diebliffe til nærmere at betragte den Dyd, vi kunne kalde

Erhvervelysten.

Erhvervelysten er en Dyd. Den er vel at ffjelne fra Bindeshge, Havesghge, Nærighed, Gjerrighed og andre saadanne uordentlige Begjeringer, som ere Gud imod og tyde hen paa en Forstyrrelse i Sjælens funde Liv. Erhvervelyst er en Dyd. Det er ethvert christent Menneffes Pligt, naar han formaaer det, at søge Erhverv. Om Noget kunde tvivle, og mene, at, hvor Talen var om Guds Rige, maatte Hensyn til Ven træde tilbage, at en Christen ffulde være saa uegennyttig af Tænkemaade, at Udsigt til Bindung blev uden Indffydelse paa hans Handlemaade, da vilde vi henvise til Apostlen Pauli Exempel. Saalænge han gjorde en Evangelist's Gjerning, gav han, ihukommende sin Frelfers Ord¹⁾, for Intet, hvad han havde modtaget for Intet; men iøvrigt søgte han, som Andre, Erhverv og Fortjeneste, „arbeidede med sine Hænder for sine Nødtørffigheder og for Dem, som vare med ham“.²⁾ Han beraaber sig endog paa sit eget Exempel for at vise, at „det bør os saaledes at arbejde“, det vil sige, paa den Maade, at vi fortjene Noget, hvormed vi kunne komme os selv og Andre til Hjælp i vore Forlegenheder.

Gud har indplantet Driften til Erhverv i vor Natur. Ved den, idet den vaagner, kalder han et Menneffe ud af Umyndigheds-Tilstanden. Saalænge vi ere umyndige, vore som Lillierne paa Marken, fødes som Himlens Fugle, overlade vi gjerne til Andre at sørge og være bekymrede, og tænke ikke paa den Dag imorgen. Men ere Kræfterne

¹⁾ Matth. 10, 8. ²⁾ Apostl. Gjern. 20, 34. 35.

udviklede, føler et Menneske sin Arbeidsdygtighed: pleier med den Arbeidslysten at vaagne, træder han med Beredvillighed ud af en Sorgløshedens Tilstand, hvori kun Barneffælen finder Hvile; føler han, at skal et Menneske blive Mere, end Himlens Fugle, da er det første Skridt dertil, ved Selvvirksomhed at fortjene sit Ophold; vælger han, skjøndt han kunde synes at tabe ved Byttet, heller at paa-tage sig Byrderne af og Bekymringerne for Udkomme, for at kunne erhverve sig Noget, han kan kalde Sit, hvis Besiddelse sikkrer ham Uafhængighed af Mennesker, i hvis Anvendelse han kan afspræge sin fornuftige Villie og gjøre den gjældende, og efter Gvne komme Gud til Hjælp, som opholder og forsørger Alt, og som vil, at Mennesket heri skal ligne ham og komme ham nærmere, end de usornstige Skabninger, ved at virke til sit Selvophold.

Lysten til at erhverve er en mægtig Driveffjeder i det menneskelige Liv, ved Hjælp af hvilken Gud sætter Meget i Bevægelse, og bliver Herre over den største Deel af de øvrige gode Kræfter, som ere nedlagte i Menneskenaturen, saa selv Mennesker, der ikke af Hjertet elske ham og høre ham til, dog komme til at tjene ham af al Kraft, med al deres Formue, og uden at ville det, at fremme hans Hensigter.

Hvor mange travle Hænder sætter Erhvervelysten ikke daglig i Bevægelse! Hvilket Liv, hvilken Røre formaaer den ikke at fremkalde blandt Mennesker! Naar vi paa Landet see Arbejderne i Saaetid og Høstid, saasnart Solen er oppe, at ile ud paa Markerne til deres Gjerning, at bære Dagens Hede og Byrde, indtil Nattens Morke nøder dem til at vende tilbage; naar vi i Kjøbstæderne i Vinterens Tid, før det gryer ad Dag, see Lyset skinne ud

fra Bærkstederne, hører dem gjenlyde af den indre Virksomhed; naar vi see Veiene, som forbinde Land og Stad, til enhver Aarstid befærdede, saa Stovet ideligt jages op, og Larmen fornemmes langt borte: da er det een og samme Drift, som driver Alle, eet og samme Maal, som staaer Alle for Die; de ville Alle høste, samle, fortjene, hjælpe sig og Andre til Livets Ophold.

Dog er det ikke blot de arbejdende Klasser, i hvis Virksomhed denne Drifts Magt bliver synlig. — Naar den menneskelige Opfindsomhed aldrig hviler; naar enhver Opdagelse ufortøvet bringes i Anvendelse og gjøres frugtbringende; naar Forstanden bestandig gaaer videre i at bemægtige sig Naturen og gjøre den sig underdanig, saa at Kræfter, som ellers enten ligge i Dødsstilhed, vækkes til Liv, eller som rase, storme, bruse, blive betvungne, indesluttede, ledede til at gjøre Tjeneste, forrette Arbeide som en Træl i Huset: da er det, som ansporer Forstanden uafsladelig til saadanne Fremskridt og Udvidelser, ikke den blotte Videlyst, men Lysten til at høste Nyttens af alle de Arbeidskræfter, Naturen indeslutter, og skaffe Mennesket Medhjælper i sin Stræben efter Erhverv, gjøre ham det lettere at forsørge sig og Sine. —

Intet i Naturen, som kan være Mennesket tjenligt til Livsophold, hvor skjult det end er, er sikkert, at jo denne mægtige Drift, naar Sporet er opdaget, finder det og drager det for Lyset. Klipperne formaae ikke at fastholde de ædle Metaller, som fra Skabelsens Dage bleve gemte dybt i deres mørke Gange; Orkenens Sand bliver gjennemsegt, for at ethvert Guldorn, der er blandet derimellem, kan blive fundet og vundet; Havets Beboere søge forgjeves i

dets Afgrunde under Nord- og Sydpolens Iisbjerge et Tilflugts og Fristed mod dem, som aarlig, for at søge Fortjeneste, i stigende Antal drage ud paa Tangst. Hvorforsom helst Erhvervelysten sender sine Tjenere ud, maae Hindringerne vige, ikke blot Havets Bølger lade sig gjennemskjære, men Landene jevnes, Dalene fyldes, Hoiene synke, det Krogede blive lige. Ja Fjendskaber, som gjennem lange Tidsrum ere gaaede i Arv fra Slægt til Slægt og have holdt Nationer adskilte fra hverandre, have maattet vige, og Konger have maattet give Afkald paa den Ære, Krigen bragte, og ladet sig bruge som Underhandlere, Fredsmæglere, ikke fordi Kjærligheden skulde være blevet større i Menneskenes Hjertes, men fordi Folkene efterhaanere komne til den Erkjendelse, at hvad der gjøres behov er, at de arbejdende, erhvervende Klasser sikkres deres Arbejdes Frugt og Løn.

Som Virksomheden, Lysten til at erhverve fremkalder, er stor og udbredt, saa er og Lønnen, Gud har sat derfor. Aegrenes Frugtbarhed vidner, at Gud har velsignet Jorden; og den Overflødigbed paa Alt, hvad der hører til Livets Forstjonnelse, som kommer frem, hvor Lysten til Erhverv er levende, er os et Beviis paa, at Gud har lagt sin Velsignelse paa dem, som troligen følge det Kald til Arbejde, han lader udgaae til dem.

Allevegne, hvor Erhvervelysten har sine Bærsteder, hvor vindskibelig Travlhed samler Mennesker og sætter dem i Bevægelse, hvor den ene af Arbejderne ikke har et Dieblid tilovers for den anden, fordi hans Gjerning gjør Fordring paa al hans Tid og Kraft, er det godt at være, som i en Guds Hauge, i en Herrens Biingaaard. Om end Virk-

somheden bevæger sig i de laveste Kredse; om end Kræfterne, som sættes i Bevægelse, ere legemlige, udvortes; om end Stederne savne alle Prydelser og Arbeidernes Dragt røber Mangel paa Omhu for deres Udseende: det er dog et oplivende Skue, hvorved Tanken gjerne dvæler, medens Opholdet i prægtige Sale, naar Menneſker kun samles der for at tilbringe Tiden med ørkesløs, unyttig Tale og ligegyldige Besjæftigelser, nedstemmer Sjælen og gjør den syg og mat. — Om Nogen blev ført til fremmede Lande, kastet hen til ukjendte fjerne Kyster, naar han, idet han traadte i Land, saae sig omgivet af slittige, arbeidsomme Menneſker: han vilde føle, at han var kommet i godt Selskab, og snart befinde sig der, som hjemme, medens Hjemmet med sine Minder og sine Herligheder kan blive uhyggeligt og fremmed, naar Alt bærer Vidne om, at Virksomheden er standset, at Kræfterne slumre.

Vi prise det Land, det Folk, den By, den Egn, det Huus og Hjem lykkeligt, hvor Lysten til Erhverv er herskende, er udbredt til Alle, som høre det til, saa at Enhver, som finder hos sig nogen Kraft og Dygtighed til Arbeide, om end nok saa liden, ogsaa finder hos sig Lysten dertil; ikke som om Guds Rige skulde allerede være kommet der, hvor Kunstflidens Frembringelser mangfoldiggjøres, Rigdomme sammenhobes, Velstand bliver almindelig; men fordi Virksomhedens Udbredelse er os et Beviis paa, at den himmelske Viingaardsmand har været der, og ladet sit første Kald udgaae, at hans Kald er forstaaet og fulgt; og fordi vi ere overbeviste om, at hvor Arbeiderne først ere fundne og Bærket begyndt, vil Viingaarden snart blive anlagt, Muren opført, Graven gravet, Plantningen blive fuldendt.

Muren, som først maa opføres, for at Guds Biinggaard kan bære Frugt, som skal beskjerme de ædle Frugter, hvorpaa Biinggaarden kjendes, hedder: Lovlighed, Retfærdighed, Retfæstehed, Redelighed. — Hvor Alle ville erhverve og bestaae ved eget Arbeide, der ville Alle ogsaa beholde og forsvare, hvad de have erhvervet; og naar det er den almindelige Mening, at Hver skal beholde Sit, da vil Ingen let vove at forgribe sig paa, hvad Andres er. Alle, som drives af Lyst til Erhverv, byde uformærkt Haanden til Dpretholdelsen af lovlig Orden. Er Muren først opført, da ville de ædle Bærter, Kjærlighedens fuldkomne Frugter, hvorpaa Herrens Biinggaard kjendes, af sig selv komme frem, da ville de mange Forbindelser, hvori Mennesker i deres Stræben efter Erhverv føres med hinanden, give Anledning til, at det Gode saa meget des lettere gjennemtrænger alle Livets Forhold.

Lysten til Erhverv kalder Mennesket til Virksomhed, stiller dets Kræfter til Guds Tjeneste, er en Dyd. Dog er det kun den Dyd, hvormed vi skulle gjøre Begyndelsen i hans Tjeneste, ikke den, hvormed vi skulle slutte.

Da Aftenen kom, lod Herren Arbeiderne kalde til sig og give deres Løn. Der blev ikke gjort Noget Uret. Ingen fik mindre, end ham tilkom. Dog blev der gjort Forskjel. De, som vare kaldede ved den første Time, fik hvad de fra først af havde forlangt, og hvorom de vare komne overeens. De, som vare komne ved den sidste Time og ikke havde tinget om Løn, fik endog Mere, end de havde ventet og kunde forlange.

Enhver Dyd har sin Løn. Gud straffer Ingen, som gav sig i hans Tjeneste. Men alle Dyder have ikke samme

Løn. Den skjønneste Dyd skal have den skjønneste Løn. Der er en dobbelt Løn. Den mindre hedder: „hvad I have forlangt og hvorom vi ere komne overeens“; den større hedder: „Mere end I kunne vente og forlange“.

Der er neppe nogen Dyd, der kan være visere paa at finde sin Løn end Erhvervelysten. Godhed og Kjærlighed vækker Gjenkjærlighed, i hvilken den finder sin skjønneste Løn; men den lønnes ikke sjelden med Utaknemmelighed. Ærlighed har sin Løn, og kan være vis paa den; men som den kun kan det, fordi den, som Ordsproget siger, varer længst, saaledes kan det ogsaa ofte vare længe, inden den, som i Alt handlede ærligt, uden Personsanseelse, finder den Anerkjendelse, i hvilken han skal have sin Løn. Uegennyttighed, Selvopoffrelse har sin Løn, men mere i det Uhyrlige, i Samvittighedens Bidnesbyrd, end i det Synlige, hvori den har bragt Offeret. — Men Erhvervelysten giver Gud Lønnen ligesom i Hænderne, tæller han den til i Bidners Dørvarelse, saa Ingen kan tvivle paa, den faaer, hvad den tilkommer. Ja, om et Menneſte i sin Stræben efter Velstand skulde gaae saavidt, at han blev mindre samvittighedsfuld i Valget af Midlerne, blev ubarmhjertig i at indkræve, hvad ham tilkom, som kjendte han ingen anden Lov end den, der er skrevet af Menneſker: saa længe han med Forstand og Dygtighed forestod sine Anliggender, skulde neppe den timelige Betsignelse, hvori hans Stræben lønnes, udeblive, saa at hvo der blev staaende ved det Synlige og dømte alene derefter, kunde blive tvivlsom, om der ikke var Uretfærdighed hos Gud.

Dg dog gjør Gud ingen Uret; han betaler blot ud den Løn, som hedder: „hvad I forlange, hvorom vi kom

overeens". Hvor stor end denne maatte være, hvor Meget end hver især maatte have forlangt og modtaget, — det er dog ikke for meget, det er dog „den mindre Lon“, hvormed Jngen, naar Regnskabets endelige Time kommer, kan føle sig tilfreds i sit Hjerte. Hvis Nogen i sin Stræben efter Velstand, vænnede sig til kun at have den timelige Lon for Die, og tabte Sandsen for den evige, ham skulde ikke skee Uret, han skulde faae, hvad han forlangte, men som hine Arbeidere modtog deres Tilgodehavende, naar det hed: „Tag Du Dit, og gaa!“ — Hvor mindes vi ved disse Ord om Dommerens Røst paa Regnskabets Dag: „gaa bort fra mig“, om den rige Mand paa det pinefulde Sted, der modtog sit Gode! — Lad det ikke undre os, at Velsignelsen, hvormed Gud lønner Erhvervelysten, grændser saa nær til Forbandelse; thi selv grændser den nær til og kan føre et Menneske til syndige Begjeringer, som ere Gud imod.

Der er en større Lon, som ikke kan falde i et Menneskes Lod, saalænge han kun drives af Lyst til at erhverve, den Lon, vi kalde: „Mere end vi kunne forlange“, det er: Guds Venkskab, om hvilken der ikke kan tinges, der ikke kan fordres som Tilgodehavende, der, ligesom Menneskers Venkskab og Kjærlighed, henter sin ubetalelige Bærdi derfra, at det sjenkes frit, usfortjent. Det er Lønnen, som er henlagt for alle uegennyttige Dyder, som Kjærlighed, Barmhjertighed, Selvopoffrelse. Hvo der har Sands for denne høie og himmelske Lon, vil ikke finde, at der skeer Uret, naar Velstand, Overflodighed bliver deres Lod, som udmærke sig ved Stræbsomhed, Driftighed, Klogskab i at omgaaes med det timelige Gode. Det er ikke paa deres Side, som modtage den største Lon, at Misundelsen har hjemme.

De, som vare de Første, skulle blive de Sidste. Det Første, hvormed Gud kalder os, er Erhvervelysten. Den vaagner tidlig, af sig selv. Den mælder sig senere med en Nødvendighed, at dens Fordringer ikke tør afvises. Den minder daglig, ved den første, tredie, sjette, niende Time indtil den sidste; thi daglig mindes vi flere Gange om vore Fornødenheder og deres, som ere med os og høre os til, for hvem det er vor Pligt at sørge; og enhver saadan Mindelse er tillige en Mindelse om, at vi skulle erhverve og fortjene; og hver Gang den minder, er det et Kald af Gud, og hver Gang Gud kalder, er det til hans Biingaard.

Den Første skal blive den Sidste. Naar Gud lønner et Menneskes Bestræbelser for at erhverve og fortjene saa tidligt, saa tydeligt, da er det, for at den menneskelige Arbeidsomhed, Erhvervelysten, maatte kunne træde tilbage, kunne afløses af den guddommelige Arbeidsomhed, at et Menneske ikke længer skulde have behov at arbejde for Løn, af Nødvendighed, men at, naar Udkommet var sikret, den Lyst til Virksomhed maatte indtræde, som har sin Løn i Guds Velbehag, hvis Føde det er at gøre Guds Ville, at, som vi vare de Første til ved Livets Morgen at begynde, vi ogsaa maatte være de Første, naar Lønnens Time engang maatte komme.

Søndag Seragesima.

Evang. Luc. 8 C. 4, 16 B.

Men da meget Folk kom tilsammen, og de droge til Jesum fra alle Stæder, sagde han ved en Lignelse: Der gif en Sædemand ud at saae sin Sæd; og idet han saaede, faldt Noget ved Beien, og blev nedtraadt, og Himmelens Fugle aade det op. Og Noget faldt paa en Klippe; og der det vorte op, visnede det, fordi det ikke havde Bædske. Og Noget faldt midt iblandt Torne, og Tornene vorte op med og qualte det. Og Noget faldt i god Jord, og det vorte op, og bar hundredfold Frugt. Der han dette sagde, raabte han: Hvo som haver Dren at høre med, han høre. Men hans Disciple spurgte ham: Hvad denne Lignelse skulde betyde? men han sagde: Eder er det givet, at vide Guds Riges Hemmeligheder, men de Andre ved Lignelser, at de Seende skulle ikke see, og de Hørende ikke forstaae. Men dette er Lignelsen: Sæden er Guds Ord. Men de ved Beien ere de, som det høre; derefter kommer Djævelen og tager Ordet bort af deres Hjerte, at de ikke skulle troe og blive salige. Men de paa Klippen ere de, som annamme Ordet med Glæde, naar

de det hørte; og disse have ikke Rod; de troe til en Tid, og falde fra i Fristelsens Tid. Men det, som faldt iblandt Tornene, ere de, som det høre; og de gaae hen og qvæles under dette Livs Bekymringer, og Rigdom og Bellyster, og bære ingen fuldkommen Frugt. Men det i den gode Jord ere de, hvilke, naar de høre Ordet, beholde det i et smukt og godt Hjerte, og bære Frugt i Taalmodighed.

Derfom jeg taler til Eder om de jordiske Ting, siger Jesus i Samtalen med Nikodemus¹⁾, og I ikke troe, hvorledes skulle I troe, om jeg sagde Eder de himmelske?

I sine Parabler taler Jesus til os om de jordiske og om de himmelske Ting paa een Gang og ligesom i samme Mandedræt. Han lærer os Guds Rige at kjende, ikke som et fjernliggende, tilkommende, hiindstes, men som et nærværende, synligt, der er indblandet saaledes i, hvad der foregaaer omkring os, at det har Skjebne tilfældes med Begivenhederne paa Jorden. Snart er det en Sædemand, som gaaer ud at saae; snart en Biingaardsmand, der gaaer ud, at kalde Arbeidere; en Fisser der drager sit Garn, en Herre, som gjør sin Søns Bryllup. Men i alle disse og andre lignende Billeder, hvori vi gjenkjende de menneskelige Livsforholds Mangfoldighed, Forffjellighed og Afverling, viser han os dog een og samme høiere himmelsk Magt, som griber ind i de jordiske Anliggender, forberedende, vækkende,

¹⁾ Joh. 3, 12.

saldende, samlende, forenende, bevarende, styrende, dømmende.

Den foreløste Parabel taler til os om de jordiske Ting. Derom kan Ingen tvivle. Den taler, om jeg saa maa sige, om Jordbunden i Riget, om Hjertegrunden, i hvilken Sæden udsaaes; den lærer os denne Jordbunds Bestaaffenhed at kjende, hvormange Hovedarter der gives deraf, hvorvidt de ere tjenlige eller ikke, give Haab om større eller mindre Høst.

Kunde vi ikke forstaae Parablen, naar den talede til os om de jordiske Ting, da vilde vi ikke spørge, om vi forstode den, naar den taler om de himmelske. Men vi troe, vi forstaae dens Tale om de jordiske Ting. Der ere ikke mange af Christi Parabler, hvor Forflaringen, Lærdommen ligger saa aabenlyst og saa let lader sig udbrage. Ethvert Menneske, som har gjort nogen Erfaring i Verden, har sikkert ogsaa havt Leilighed til at lære de Forskjelligheder i Menneskers Sindelag at kjende, til hvilke Parablen tyder hen. Ikke blot Lærere, Opdragere, men Alle, som staae i Forbindelse med Mennesker og have med dem at gjøre, ville vide og med deres Vidnesbyrd kunne bekræfte, hvormeget det mere eller mindre heldige Udfald af deres Bestræbelser er afhængigt af de Menneskers Tænkemaade, paa hvem og ved hvem de skulle virke.

Kunne vi forstaae Parablen, naar den taler til os om de jordiske Ting, skulde vi da ikke ogsaa kunne forstaae den, naar den taler om de himmelske? Vel er det ikke egentlig om disse Ting, at Christus i denne Parabel vil belære os. Parablens Lærdom er den, som ligger nærmest og kan findes af Alle. Men har man høstet, vender

man dog tilbage, for at opsamle de Ar, som ved første Samling bleve overseete. De kunne, skjøndt færre, enkelte, være ligesaa fyldige og skønne, som de, der først hobevis fortos tilhuse. Vi vende tilbage til Parablen igjen, som de, der vide, at der skal høres mere en een Gang til, hvor Herren taler i Lignelser. Det skal være min Bestræbelse at vise,

hvad vi af Parablen om Sædemanden kunne lære
om de himmelske Ting?

Svaret kan fattes i Korthed. Det er kun een Sandhed, som er udtrykt deri, en Sandhed, som andenstedsfra er os bekendt, men som er saa vigtig, at det ikke er overflodigt, at see den fremstillet gjentagne Gange, paa forskjellige Maader, i forskjellige Billeder. Den lærer os Guds Naades Almindelighed.

„Guds saliggjørende Naade er aabenbar for alle Menneſker.“¹⁾ Parablen viser, hvorledes. I Ordet er Naaden blevet aabenbar for Verden. Og Ordet er forkyndet Alle uden Forskjel, dets Sæd er udstrøet, og udstrøes af utallige Sædemænd allevegne, endnu ligesom fra først af, uden Hensyn til Jordbundens Beskaffenhed, om den er bedre eller slettere, om den lover, for hvad den modtager, at give igjen Meget, Lidet eller slet Intet.

Endskjøndt denne Parabel, som de øvrige, er taget ud af Livet, er der dog Noget, hvori den afviger fra Virkeligheden. Det kan vel hændes sig, at, naar Sædemanden gaaer at saae, Noget spildes paa Veien, eller falder paa

¹⁾ Tit. 2, 11.

stenig Grund, eller mellem Ufrugt og Torne. Men det skeer dog kun tilfældigviis, kun fordi det undgaaer Sædemandens Opmærksomhed. Ingen saae det, da det faldt, eller da det spirede frem; eller, om man saae det, man lagde ikke Mærke til det, det var for ubetydeligt i Sammenligning med, hvad der faldt paa rette Sted, i den tilberedte, gode Jord, til at man skulde tale derom. Det, som spildes for Sædemanden paa Ageren, har ingen Historie. Men naar det ogsaa skeete, medens den himmelske Sædemand gik omkring i Jodeland og udsaaede Ordets Sæd, at Noget faldt paa Veien, eller paa stenig Grund, eller blandt Torne, da var det ikke Hændelse, ikke Noget, som undgik Sædemandens Opmærksomhed; da var det, der spildtes, i Sammenligning med, hvad der faldt i god Jord, ikke Lidet, men for den største Deel at agte; da vedblev han, uagtet han saae det, at gjøre sin Gjerning, og udsaae sin Sæd. I den Verden, i hvilken vi ved Parabeln sættes ind, i den aandelige Verden, har det, som gaaer tilspilte, en Historie; ja, skulle vi bruge Parabeln til Maalestof, da er Fortællingen om det, som mislykkes, trefold saa stor og indholdsrig som om det, der lykkes vel.

Naar Parabeln afviger fra Virkeligheden, da er det ikke, fordi Jesus var ubekjendt med de Ting, fra hvilke han laante sin Fortælling, men fordi han kjendte og vilde lære sine Tilhørere at kjende den Verden, i hvilken de ved hans Lære skulde føres ind.

Det, hvori Udsæden i Lignelsen ikke kommer overeens med Udsæden paa Ageren, dette er det netop, hvori Guds Riges særegne Natur bliver aabenbar, hvori Jesus uden

at lægge an derpaa, har belært os de himmelske Ting, og som derfor fortjener at fremhæves.

Gud er en Sædemand; — men ikke som et Menneſſe. Thi et Menneſſe gaaer ud at ſaae i ſin Ager, i ſit Indelukke, bag ſit Hegn og Gjerde, hvor fun han tør gaae at ſaae og komme at høſte, ſeende ſig vel for, at ikke Noget føres over Skjellet, og falder paa fremmed Grund. Gud har intet Indelukke; ham blev ikke en Deel af Verden efter Maaleſnor aſtuffet og anviiſt, at han der maatte ſaae og høſte og ellers ikke. Intet Land, intet Folk, hvor ſjernt det end er, ligger udenfor Omfanget af hans Planer og Virken til Verdens Frelſe. Gud uddeler ſine aandelige gode Ting paa ſamme overflødige Maade, ſom de legemlige, naar han aarlig ved Baarens Atterkomſt oplader ſin milde Haand, fylder Landene med Frugter, og mætter Alt, hvad ſom lever, med Beſignelſe. Han udſaaer Ordets Sæd med ſamme frie Haand, ſom naar han ſaaer Regn og ſpreder Solſkin over Dnde og Gode, over Retfærdige og Uretfærdige. Gud ſaaer mod alle Verdens Hjørner, at Sæden maa komme til alle Lande og Verdensdele, i Øſt og Veſt, i Syd og Nord; Gud ſaaer for alle Binde, at Ordets Sæd maa bæres hen over alle Hegn og Hindringer, maa føres ligesaavel op paa den nøgne, ſtolte Klippes golde Grund, ſom ned i Dalens frugtbare Skjod, maa falde ligesaavel mellem vildtvorende Buſke, Krat og Tjorn, ſom der, hvor der ved Flid og Dyrkning er bere-

det det Modtagelſe.

Gud er en Sædemand; — men ikke ſom et Menneſſe. Thi et Menneſſe ſætter ſig hen, og overregner, om han kan vente-at ſaae Sit igjen med Renter, om han kan ſaae

ikke blot sin Udsæd igjen, men sin Møie, sine Omkostninger erstattede; og finder han, at han ikke kan vente det, da sparer han sig sin Møie, og bortkaster ikke sin Udsæd. Gud udsaaer sin Sæd, og høster 100, 60, 30 Fold; men om han saaede 30, 60, 100 Fold og kun høstede een Fold, Gud udsaaede dog sin Sæd; om han saaede, og Intet trivedes til Fuldkommenhed, men Alt enten visnede, kort efter at det var fremspiret, eller qvaltes i Opvæarten, Gud udsaaede dog sin Sæd; ja om det, han saaede, ikke skulde have bedre Skjebne end det, der blev traadt under Fodder, eller opædt af Fuglene, — Gud udsaaede dog sin Sæd.

Gud er en Sædemand; — men ikke som et Menneffe. Thi et Menneffes Forraad har Ende, dets Formue Grændser, dets Kraft kan udtømmes, dets Lyst svækkes, dets Taalmodighed trættes. Men Guds Forraad udtømmes ingenfunde, hans Magt aftager ligesaa lidet som hans Lyst. Hans Langmodighed er uden Dphor. Hans Raades Kilder udtørres ligesaa lidet som de, hvoraf Regn og frugtbare Lieder vedblive hvert Aar at strømme ned over Jorden.

Hvad Parablen lærer om de jordiske Ting, forstaae vi. Forstaae vi og, hvad den lærer om de himmelske?

Det kunde synes Daarfskab at saae, hvor der ikke kan høstes. Man maatte blive tvivlsom, om en saadan Udsæd var af Gud. Kan det være en Guds Gjerning, som blev gjort forgjeves? Er Gud ikke „et Menneffesbarn at han skulde angre Noget“, ¹⁾ kan han da begynde paa, hvad der maa mislyffes?

¹⁾ 4 Moseb. 23, 19.

Det kan ikke være nogen Christen og mindst den, som lærer, som maa byde Haand til Ordets Udsæd, ligegyldigt, hvad vi derom skulde dømme. Er vort Arbejde i Ordets Tjeneste da forgjeves? Af hvilken Talendes Mund udgaae saa mange virkningsløse Ord, som af deres, ved hvem Evangeliet prædiktes for Unge og Gamle? Hvilket Embede synes overflødiger end det, som forbinder til at forkynde, hvad de Bedre mene at kjende saavel, at de ikke behøve at høre det oftere, og hvorom de Slettere ikke ville mindes mere end een Gang? Hvad hjælper det at anvende en Række af Barndomsalderens skjønneste Aar til næsten udelukkende at indprente Lærdomme, som hos en stor Deel efter et Aar, eller tidligere maaskee, ere glemte? Til hvad Nytte at udbrede de hellige Skrifter aarlig i tusinde og atter tusinde Exemplarer i alleslags Tungemaal blandt Folk i alle Lande, medens det dog kan forudsæes, at de, som oftest, komme til at henstaae ubrugte, mangesteds endogsaa ville blive behandlede med Ringeagt?

Vi ville ikke besvare disse Spørgsmaal. Hvo tvivler paa, at der, i hvad der til Evangeliets almindelige Forkyndelse i christelige Stater er anordnet eller af Enkelte virkes, blander sig meget Menneskeligt og Ufuldkomment? Hvo vil undres over, at Misgrebene blive saa meget hyppigere, større, mere iøinesaldende og følelige, som Sagen, der lider derunder, er høiere, helligere og netop ethvert Menneskes Sag? Men hvo vil deraf lade sig vildlede? De menneskelige Ufuldkommenheder uagtet, som letteligen kunne paa vises, tage vi dog ikke i Betænkning i Evangeliets almindelige Forkyndelse, som den finder Sted i vore Dage, at see en Guds Gjerning. Hvo der vilde tillukke sit Die der=

for, hvem det Overflødige i den uafsladelige, gjentagne Belærelse var til Forargelse, som deraf vilde tage Anledning til at foragte Guds Ord og dets Forkyndelse, ham vilde vi lægge Apostlen Pauli Spørgsmaal vaa Hjerte: „For agter Du Guds Godheds Rigdom“? ¹⁾

Heller end foragte ville vi søge at finde og forstaae det Trøstelige, som ligger i, hvad vi af Parabeln om Sædemanden kunne lære om de himmelske Ting.

Der er en anden Parabel, hvor vi see samme Sædemand gaae ud at saae i sin Ager, i den gode Jord, men hvor Fjenden om Natten kommer og saaer Ukrudt iblandt Gvæden. Vi lære deraf: Gud kan ikke frede sin Ager. Fjenden stiger om Natten over og gaaer at saae, som paa sit Eget. Ingen saae ham, da han kom og gif; Spor fjendes ikke efter ham. Dog er det utvivlsomt, at han har været der; thi naar Sæden spirer frem, kommer ogsaa Klinten tilsynne. Det er en alvorlig og lidet trøstelig Lærdom, Parabeln giver. Vi kunne ikke nægte dens Sandhed. Den stadfæstes af Erfaring. Vi kunne mod den kun stille den ligesaa trøstelige Lærdom, Parabeln om Sædemanden giver os. Fjenden kan ei heller frede Sit. Den gode Sædemand har sin Bei alle Steder. Ingen Hegn, Hindringer og Modstand holde ham ude. Han gaaer at saae sin Sæd ikke blot, hvor Jorden er beredt, men ogsaa, hvor den er uberedt, ja hvor den alt er besaaet med Fjendens Ukrudt, hvor Torn og Tidsel vore frodigt. Hans Bei ere ikke hemmelige. Udsæden steer for Alles Dine. Det lader sig let paavise, hvor den mislykkes. Men den mislykkes dog ikke

¹⁾ Rom 2, 4.

ganske. Og er det mistroende at see, at den gode Sæd ingensteds kan spire frem, at jo ogsaa Klinten strax kommer tilsyne, skulde det da ikke være trostelligt at see, at Ukrudt og Tidsler ingensteds kunne tage saaledes Overhaand, at jo et Hvedekorn derimellem ogsaa spirer frem?

Lad end saa være, at meget Godt gaaer tilgrunde, fordi Letfind er herskende i den Unges Hjerte i de Aar, Underviisningen fuldendes, og hindre Sæden, som tidligt bliver nedlagt, fra at slaae dyb Rod; lad end være, at naar Letfindigheden med Aarene svinder, da komme de verdslige Beskymringer og den timelige Omhyggelighed for Udkomme, Embede, for Forfremmelse og Ære, for hvad Hensyn til allehaande udbortes Forhold forlanger af os, og indtage dens Plads og faae Overhaand, saa, om Noget fæstede Rod, det dog ikke modnes til Fuldkommenhed, ikke bærer saadan Frugt, at det skulde kjendes, af hvilken Rod det er: er det ingen Fuldendelse, det er dog en Begyndelse; har det Gode ikke baaret Frugt og Frøe, det har dog slaaet Rod, det har ikke været uden Virkning, er ikke svundet sporløst bort.

Ja, om det Gode blev borttaget, inden det fæstede Rod, uden at efterlade Spor af Virkning; om de faae Guds Ord, som bleve lærte, aldrig bleve fattede af Hjertet, aldrig fremkaldte deri en Rørelse og Bevægelse af hoiere Liv; om den tro Sukommelse, af hvilken de ikke kunde udslættes, senere kun blev mindet om at frembyde dem, hvor der skulde gøres Misbrug af dem, hvor de skulde tages forfængelig, gives til Bedste, gøres til Gjenstand for Spot og upassende Spøg: den, hvem Ordet var helligt og dyrebart, maatte, om han var Vidne dertil, vredes og bedrøves; — og dog,

hvorfor blot vredes og bedroves? Kunne vi forstaae de jordiske Ting, skulde vi da ikke kunne fatte de himmelske? Maa vor Harme sige os, at vi have fattet og forstaaet at vurdere det Uværdige i den vanhellige Tankemaade, for hvilken Intet er helligt, skulde vi da ikke kunne føle, at der ved Siden deraf er Anledning til Glæde, til at prise Guds Godhed? skulde vi ikke kunne glæde os over at mødes med hans Ord, om end i forandret Skikkelse, over, paa saa golde og øde Steder at finde Spor af, at den guddommelige Sædemand ogsaa der havde udsaaet sin himmelske Sæd, tænke: „havde Gud ikke givet, de havde ikke Glæden af at tage bort; var der ikke Sjælesøde i Ordet, da skulde den hungrige Spot ikke kunne leve deraf, eller være saa flittig til at opsamle det Spildte.“

Ja lovet være Gud, at hans Ord bliver udsaaet ikke blot, hvor det bærer mangfoldig Frugt, men ogsaa der, hvor det kun trives ufuldkomment Thi skeete det ikke saa, hvad havde vi da at trøste os ved? Er vort Sind saa dybt og modtageligt, at hver god Tanke der finder en velberedt Jordbund, hvori den kan slaae Rod? Er vor Villie saa alvorlig, at hvert godt Forsæt, som blev fattet, ogsaa blev fastholdt og næret? Er vort Liv saa fuldt af Troens Frugter, at vi behøve blot at henvise dertil, for at overbevise dem, som drage vor Tro og Christendom i Tvivl? Det er ikke Overdrivelse, naar den Sæd som faldt i god Jord i Parablen siges at have baaret Frugt 30, 60 ja 100 Fold. Christendommen bar i Herrens første Apostler og Disciple mere end hundredfold Frugt. Efter de første Slægter af Christne vorede Slægter af Christne frem blandt Hedningene, mange hundredefold talrigere end de, efter hvilke de fulgte. Formaaer den Christendom, som er i

os, at levendegjøre sig i Andre, end i os selv? Blive der flere Christne, hvor vi bleve satte hen at virke til Christendommens Udbredelse, eller var Antallet mindre, da vi endte, end da vi begyndte? Vore bedste Gjerninger og deres Frugter tyde hen paa, at vi ere Begyndere og vedblive at være det. Vi ville derfor dog ingentunde mistroes.

Det Gode er overalt af Art og Natur det samme, hvad enten det opnaaer større eller mindre Grad af Fuldkommenhed. Om det bærer 100, 60 eller kun 30 Fold, det er dog det samme. Om det ikke kom til at bære nogen Frugt, om det visnede tidligt, af Oprindelse var det dog det samme; det var dog en himmelsk Plantning, en Spire, til hvilken der var knyttet et Haab; og hvor Haabet lever og grønnes, der er ikke Tomhed og Døde, der har Aanden alt begyndt at svæve over Afgrundene, er den nye Skabelses Værk begyndt. Lader os holde fast ved Haabet, og sætte vor Lid til den himmelske Sædemand, som ikke trættes, og ikke aflader at udsaae den gode Sæd i vore Hjerter!

Fastelavns Søndag.

Evang. Matth. 3 C. 13 V.

Da kom Jesus fra Galilæa til Jordanen til Johannes, at døbes af ham. Men Johannes formeente ham det, og sagde: Jeg haver behov at døbes af dig, og du kommer til mig! Men Jesus svarede og sagde til ham: Tilsted det nu, thi saaledes bør det os at fuldkomme Alt, hvad Ret er. Da tilstedte han ham. Og der Jesus var døbt, steg han strax op af Vandet; og see, Himlene aabnedes ham, og han saae Guds Aand fare ned som en Due, og komme over ham. Og see, der kom en Røst fra Himlene, som sagde: Denne er min Søn, den Elskelige, i hvilken jeg haver Behagelighed.

„Og see, Himlene aabnedes ham, og han saae Guds Aand fare ned som en Due og komme over ham.“

Hvad der, naar vi læse disse Ord, vækker vor Opmærksomhed, er ikke saa meget, at see Guds Aand komme over et Menneske. Det kan ikke være noget Usædvanligt for den, der er fortrolig med den hellige Historie fra den gamle Pagts Tider.

Propheten Joel¹⁾ skildrer Herrens Dags Frembrud i Christendommen, den nye Pagts Tider saaledes: „og det skal skee i de sidste Dage, siger Gud, da vil jeg udgyde af min Aand over alt Kjød; og Eders Sønner og Eders Døttre skulle prophetere, og de Unge iblandt Eder skulle see Syner, og de Gamle have Drømme. Ja endog over mine Trælle og over mine Trælqvinder vil jeg i de Dage udgyde af min Aand, og de skulle prophetere.“ Fra den Tid denne Spaadom gik i Opfyldelse, og Aanden i Christendommen kom over alt Kjød, saa Alle, uden Forskjel, bleve Propheter; da det blev noget Naturligt og Almindeligt, som hørte til den nye Tingenes Orden, at et Menneſke beſaaledes i ſin Gjerning og Levnet af den Aand, hvoraf han alt fra Daaben af var gjenfødt: maatte det Overordentlige og Vidunderlige, ſom er Kjendemærket paa Prophetie og Syner, falde bort; blev det ikke muligt at pege paa noget enkelt Menneſke, eller paa dette eller hiint Dieblif i hans Liv, for at viſe, hvorledes Aanden var kommet over ham.

Men ſaaledes var det ikke i den ældre Pagts Tider, for Himlen i Christendommen havde opladt ſig, og Aanden var dalet ned, ſom forblev over Menneſkens Son. I de ældre Tider affondrede Aanden de Mand, ſom ſkulde være dens Redſkaber, kom pludſelig over dem, rev dem bort med ſig, ſom ved Henrykkelse, gav deres Udfærd og Levnet et Præg, hvorved de udvortes bleve kjendelige fra Andre, lærte dem at tale med nye Tunger, men ſom Ingen endnu fuldkomment kunde fatte, for atter efter en Tid

¹⁾ Joel. 3, 1. Apoſt. Gjern. 2, 17.

igjen at forlade dem og tilbagegive dem til de sædvanlige Tilstande og den almindelige Virksomhed.

Hvad vi bør standse ved, som Noget, der er givet os Christne til noiere Dervedelse, er, at Aanden sendes i Duens Skikkelse. Thi i denne Skikkelse er den kristelige Aand blevet viist Doberen, og gjennem ham, hele den kristelige Verden.

Johannes stod udenfor Christendommen. Men ogsaa den, som staaer udenfor, kan see og vare Vidne. Vi ville undersøge noiere Betydningen af hans Syn og Vidnesbyrd, i det vi søge at lære den kristelige Aand at kjende som

Aanden i Dueskikkelsen.

Da Gud gav sig tilkjende for Stifteren af den gamle Pagt, for Moses, aabenbarede han sig i en brændende Tornebusk.¹⁾ Og saaledes vedblev Gud at aabenbare sig for Israël gjennem den gamle Pagts Tider. Der er ingen Forandring hos Gud; hvad han lover, holder han visseelig.

Tornebusken er blandt Træerne fast for en Krøbling at regne. Den fortjener ikke at sættes i Klasse med Herrens Træer, Libanons himmelhoie Cedre, eller de frugtbare Træer, Olie træet, Figentræet, Blinranken, der leve af Dalsens Fedme og fylde Landet med Frugter, som møtte og lædste. Tornebusken er et eensomt Træ, udstift af Skovens Kredts til Gjerder, til aabne Marker og Overdrev; den trives paa den magre Jordbund; den har ingen nærende Frugt, yder ingen qvægende Skygge, der indbyder

¹⁾ 2 Mos. 3, 2.

Bandrerer til at søge Hvile under den; den har kun hvassse Torne til Selsforsvar; det er kun streifende Vinde, som besøge den og lege umildt med dens Blade og Grene.

Hvad Tornebusken er i Trærnes Slægt, vare Herrens Propheter fordum i Menneskenes Slægt. De agtedes af deres Tid fast ikke for Andet end Udflugt at være. De fortjente ikke at stilles ved Siden af Konger, Fyrster, Magthavere, der fra deres ophøiede Plads, liig kneisende Cedre, udstrække deres Scepter over underlagte Lande, og indbyde Folketslag til at søge Hvile i Skyggen af deres Baretægt; — ikke heller havde de Fortjenester af Landet, som gavnlige Borgere, der i Fredens Lye ved Arbeidsomhed og nyttige Opfindelser forøge Landenes Frugtbarhed, forarbeide dets Frembringelser, at der bliver til Overflod for dem selv og Andre. Propheterne fødtes og levede ikke i Skjødet af Livets Overflodighed; de næredes ikke af Hoffers Naade, bleve ikke store af Folkets Gunst. Menneffers Foragt og Had var den nøgne, usfrugtbare Jordbund, hvorpaa de opfostredes, af hvilken deres Aand drog Næring; Tornen, Braadden i deres Tale bortstrammede fra nærmere Berøring med dem. Derfor stode de eensomme, adspredte, forladte, som den vantrevne, vindskjeve Tjørn paa de nøgne Bjerge i Midians Drk.

Men Get var der, som gjorde, at Ingen kunde komme i deres Nærhed, uden at standse og føle sig holdt tilbage. Der var en Ild i dem, som syntes ikke at være dem naturlig, ikke at høre dem selv til; en varslende Ild, som var den tændt af Gud til Tegn for det Folk, de hørte til, som man tænder Blus og Bauner ved Nattetide paa Høidderne omkring i et Land for at varsle, at Freden er brudt,

at Tjenden er i Landet; en Ild, som havde den Egenkab, at hvor stærkt den end luede, fortærede den dog ikke dem, i hvem den brændte.

Moses saae den brændende Tornebuss, undrede sig og traadte nærmere; da aabenbaredes Gud for ham. Israël saae igjennem Aarhundreder paa de af Herrens Nidkærhed brændende Propheter, stod en Tid uvis: da aabnedes Folkets Dine, at det saae, det var Herrens Aand, der brændte i dem; da omsider lærte Israël ret sin Gud at kjende.

Den første Gang Aanden aabenbaredes over ham, som var den nye Pagts Stiifter, viiste den sig i Duen's Skikkelse, der dalede ned over ham. Og have vi ikke svigtet og fornægtet Aanden, Gud og hans Aand fornægter ikke sig selv; vi maae da vel kunne kjendes ved Aanden i dens oprindelige Skikkelse.

Naar Ornen flyver op og stiger høiere og høiere, indtil den neppe er synlig mere for Diet, da forstaae vi, hvad vi see. Det er vor egen Aands Lignelse; thi ogsaa den har Vinger; ogsaa den kan stige op til Himmelegne, høiere end de, Ornen besøger, til Høider, fra hvilke den hele Jord, og hvad dens er, forsvinder, som et dunkelt ubemærkeligt Punkt.

Ornen kan flyve op; — men Duen kan dale ned. Der hører Vingekraft til begge Dele. Det er den menneskelige Aand, som stræber at have sig, at stige op; naar dens Kraft dertil tager af, da er det dens Nathed og dens Fald. Der er kun een Aand, som kan nedlade sig endog til det Ringeste uden at tabe sin Høihed, til hvad der er smaat, uden at opgive Noget af sin Storhed; det er Guds Aand. At Guds Aand kan dette, det saae Johannes, det

see vi Alle paa ham, over hvem Himlen aabnedes ved Jordens Bredder.

Denne Egenstaaelse ved den christelige Aand kalde vi Nedladdenhed. Det er deri, den viser sin guddommelige Natur. Nedladdenhed klæder Mennesker ikke vel. Dem anstaaer bedre, mod hinanden indbyrdes Broderlighed og Jevn-
hed, og for Guds Naasyn Idmyghed og deres Ansigtis Blus-
sel. Ingen kan stige ned fra Himlen uden den, som var i
Himlen. Han, som var i Guds Skikkelse, behøvede ikke at
tage det for et Noy, at være Gud liig, han kunde fornædre
sig selv¹⁾ uden at han, som Adam faldt og syndede;
kunde tage Tjenerstikkelse paa sig og blive lydig indtil De-
den paa Korset, og dog blive den Herre, i hvis Navn
Alles Knæe skulle bøie sig, deres som ere i Himlen og paa
Jorden og under Jorden.

Er der Nedladdenhed hos Gud; er Afstanden hævet
mellem det Guddommelige og Menneskelige, det Høieste og
Laveste, hvad have da alle Afstande at betyde, som skille
Menneskene fra hinanden! Da kan „den Broder, som er
ringe, rose sig af sin Høihed; men den Rige rose sig af
sin Ringhed.“ Men var det ikke saa, var der ikke en
Aand, som tog Bolig ligesaavel hos den Undertrykte og
Forladte, som hos den Mægtige og Lykkelige, ligesaavel i
den Gensoldiges Hjerte, som i den Bispestes Aand, var
denne Aand ikke i Alle een og den samme og lige guddom-
melig: Christne! hvorpaa skulde vi da kjende hinanden?
hvorfor skulde vi samles paa eet Sted, i Guds Huus?
hvorpaa skulde det mærkes, at vi vare Alle Eet? da maatte

¹⁾ Phillipens. 2, 6. ²⁾ Jacob 1, 9.

vi jo her, ligesaavel som andensteds udenfor, affondre os efter de Klasser, hvori Livet deler os, og sige, den Høie, naar han mødtes her med den Ringe: „det var dog ikke Dig, jeg søgte; Du kan, hvor Du hører hen, være saa god, som jeg; men Du hører ikke til mine Kredse, mit Samsfund“; — den Lærde og Dannede til den Eenfoldige og Uddannede: „Vel ere vore Kaar, udbortesfra betragtede, lidet forskjelligte, er min daglige Føde maaskee ikke bedre end din; men i Aandens Rige, naar de høiere Nydelsers Limer og Dieblikke komme, da føler jeg, mættes min Sjæl af Himmelsføde, medens din Sjæl lever af Smulerne; vi kunne boe tilsammen paa Jorden; men have vi os mod det Himmelske, da kan Du ikke følge mig, da har Du ikke Plads ved min Side“!

Christne! der er Noget i et Menneske, som bringer ham til at ville have sig, at stræbe mod det Høie. Det er det Gode og Bedste i vor Natur. Men det maatte lede os til det dybeste Fald, hvis vi ikke havde lært, at der er en Høihed, ved Siden af hvilken al menneskelig Høihed taber sig og bestjammes, den Høihed, vi blive vaer i ham, over hvem Aanden kom i Duestikkelsen. Ornen skal lære af Duen. Høiheden i en Christens Sjæl skal ikke overgaaes af Noget i Verden uden af Idmygheden.

Det var vel ogsaa Nedlæbelse, naar Ild fra Himlen faldt ned paa Tornebuskene, naar Guds Aand, i den gamle Pagts Tider, kom over Profeterne, naar de bleve brændende i Aanden; men det kom dog ikke hos dem til nogen ret inderlig Forening; i dem mødtes det Guddommelige og Menneskelige, som Kræfter, ved hvis Blanding det syder og kogter, der opstaaer Hede og Brand; det var, som maatte

det Menneffelige forgaae, fortæres af luende Iver for Guds hellige Sag. I Christus er det Guddommelige og Menneffelige forenet i en saa inderlig Fred, at Strid ikke er mulig, at vi i ham neppe formaae længer at adskille, hvad der skal regnes at høre den guddommelige, hvad den menneffelige Natur til. Aanden i Dueffikkelse er Aanden i Skikkelse af Sjæl, Guddomsvæsenet i Skikkelse af Menneffnatur. Den christelige Aand er derfor en Forsoningens Aand, Forligelsens og Fredens Aand. Striden er bilagt, Grundstriden, som kom ind i Verden fra Begyndelsen, da Synden kom ind; som trængte igjennem til Alle, fordi de syndede Alle. Den faldne Aand er ført tilbage til Enighed med den Aand, fra hvilken Løsrivelsen skeete. Naaar vi betragte ham, over hvem Aanden i Dueffikkelsen kom ned, er det, som blev det os først klart, hvad hiint Udsagn har at betyde: „Min Aand skal ikke længer trættes med Menneffet evindeligt“;¹⁾ som havde Gud stillet Sikkerhed for Opfyldelsen af sit Tilsagn: „jeg vil ikke forbande mere herefter Jorden for Menneffenes Skyld, endog Menneffets Hjertes Tanke er ond fra hans Ungdom af.“²⁾

Det Fredens Olieblad, Aandens Due har bragt den christne Verden, er ikke plukket paa Jorden, men en Gave herovenfra, der sikker Jorden varig Fred. Ligesom Regnbuen blev sat til Tegne paa, at Jorden ikke skulde ødelægges mere af Elementernes Strid, saaledes blev Aanden i Dueffikkelsen sendt til Pant paa og Sikkerhed for, at den christelige Verden ikke skulde ødelægges igjen ved Strid mellem Menneffer indbyrdes. Vel er det ikke blot blandt Hed-

¹⁾ 1 Mos. 6, 3. ²⁾ 1 Mos. 8, 21.

ninger, at Kriger=Øren har gjældt for den høieste; vel er det ikke blot, for Christi Rige blev grundfæstet, vi see et erobrende Folk tiltage sig Herredømmet over Verden, see de romerske Ørne flyve vidt ud over Landene; — ogsaa siden, ogsaa i de sidste Dage have vi seet Erobrer=Anden gjøre sig gjældende, seet Ørnen flyve ud med Krigens Torden og Lynild i sin Kloe, som var Jorden givet i dens Bold. Men Ørnen blev stækket og lænkbundet til Klippen i Havet. Det var ikke Ligemand, af hvem den blev overvundet. Ørnen er overvundet af Duen. Fred er blevet stærkere end Krig; den har ikke iført sig den Overvundnes Rustning, men bemægtiget sig det, hvoraf den næredes og blev stærk. Fra den Tid, „Løven har lært at æde Straae“¹⁾, tørster den ikke efter Blod. „Løve og Bøfler gaae nu tilhobe, ledede af en liden Dreng“²⁾ — Fredens gode Mand. Fred udbreder sig over Landene, men hviler ikke paa dem som et Tryk, et Nag, der hemmer Mandens frie Bevægelser, som var Jorden spændt i Baand af Jern; men i Mandens Skikkelse iler den paa lette Binger over Jorden med Befrielsens Budskab fra Folk til Folk.

Ogsaa de andre Himlens Fugle gjæste Mennekenes Boliger, vove sig dem nær. De stole paa deres Binger, at, om Noget truer, de hastigen igjen kunne flyve bort. Duen flyver ogsaa bort, — men, som Noah alt vidste, for at vende tilbage. Den boer og bygger, er er tilhuse hos os.

Det er det Tredie hvorpaa vi kjende den christelige Mand. „Den, paa hvem Du seer Anden komme, og blive

¹⁾ Esaias 11, 7. ²⁾ Es. 11, 6.

over ham, ham er det".¹⁾ Det er den christelige Mands Natur, at den bliver hos os, boer og bygger iblandt os, faaer hjemme i vore huuslige, borgerlige og sædelige Forhold, finder sig ikke blot i de Indskrænkninger, de medføre, men føler sig beskyttet derved som ved et Børn. Denne Egenkab berettiger den til Navn af en Sædelighedens Mand. Thi Sædelighed bestaaer deri, ikke saa meget, at man gjør, hvad godt er, som at man har den Færdighed i at gjøre det, at man ikke, hver Gang det skal gjentaages, behøver at begynde forfra, behøver nye Tilskyndelser, Indskyndelser ovenfra, men at det er blevet til Sædvane, Skik, anden Natur. Men endssjønt Sædelighed, Lovlighed, Sagttagelse af, hvad Tugt og Orden byder, er noget Tillært, Tilvant, Bundet og Ufrit, saa lærer Guds Mand i Christus os dog ikke at sætte os ud derover, bryde ned derpaa, saaledes som Mennesker ofte mene, at stærke og frie Mander maae gjøre. Tvertimod den boer og bygger i Sædeligheden, som Duen i sit Huus.

Forbindelsen mellem Mand og Qvinde i Egtekab var allerede før Christus mangesteds agtet for saa bindende, at hvo som indtraadte deri, maatte indskrænke sig til at være som een Mands Qvinde, saa een Qvindes Mand. Men det er dog Christendommens Mand, der er den rette hjertelige Genfoldigheds-Mand, som har lært, især Manden, den stærkere Mand, at det kun er i en saadan Indskrænkning, den Lykke er at finde, Hjertet søger, at det kun er ved saaledes at binde sig, det bliver frit. — Den verdslige hedenske Dyrighed, de Christne fra først af vare un-

¹⁾ Job. 1, 33.

dergivne, misbrugte sin Magt til at undertrykke og forfølge dem. Dog lærte baade Herren og hans Apostler de Troende at give Keiseren, hvad Keiserens var, Gud, hvad Guds var,¹⁾ at være den høie Dyrighed underdanig og det ikke blot for Frygtens men ogsaa for Samvittighedens Skyld.²⁾ — Det hørte til den gamle Verdens Orden, at Husets Herre havde Eiendomsret til sine Tjenere og Trælle, og kunde handle med dem efter eget Lykke. Christendommen lærte ikke de Livegne at gjøre Brud paa en Indskrænkning, som kun var Menneskebud og Misbrug, men bød dem at stifte sig deri som Christne.³⁾ Men den viiste sig tillige, her som andensteds, som en Guds Kraft; Due-Aanden lod sig ikke tage tilfange, men „tog Fængselet fangen“⁴⁾, adlede Tjenerstanden, som alle andre sædelige Forhold, hvilte den gjenstrængte, lod kun blive tilbage de fornuftige Indskrænkninger, i hvilke der er Frihed. — Ingensteds bevæger Aanden sig saa frit, som i Videnskabens Rige. Og dog have christelige Lærere og Videnskabsmænd, for at det Samfundsbaand, hvoraf alle Christne, den Genfoldigste og Biseste omslutes, ikke skulde sønderrives, brevne af Troens og Genfoldighedens Due-Aand, ikke taget i Betænkning ved kirkelige Bekjendelseskrifter at begrænde sig selv og at sætte Skranke for Lærefriheden

Saa længe Christendommens Aand lever i alle vore sædelige Forhold og Forbindelser, kunne de ikke blive til et blot udvortes, livløst Væsen, som vi see et Exempel paa i Pharisaernes strenge Overholdelse af Loven. Og saalænge

1) Mattb. 22, 21. 2) Rom. 13, 1, 5. 3) 1 Cor. 7, 20, 21. 4) Psalm. 68, 19.

Sædelighed overalt holdes i Ære, vil den christelige Aand ingensteds savne Forsvar og Tilhold. Men skulde Sædelighed forfalde, udsvævende Frihed blive anseet for Mærket paa Aandens Vingekraft; skulde Hovmoden indtage Hoihedens Plads; skulde Troen kun blive en Gjenstand for Bidets og Spottens Forsølgelse; skulde Duen flygte: — da staaer tilbage, at Gud maa tænde Ild i Tornebussene, gjøre sin Aand brændende i de Foragtede blandt Folket, vække sig Propheter, som kunne varsle Verden, at Freden er brudt, at Fjenden er i Landet, at Striden er udbrudt mellem Menneskens Aand og Guds Aand.

Hvad der tildrog sig ved Frelserens Daab, maa ansees som et Tegns, nærmest givet Johannes, at han, den nye Elias, paa hvem Folkets Dine vogtede, maatte kunne give Jesus af Nazareth Bidnesbyrden, at han var den af Gud bestemte Verdens Forløser. Men naar Herrens Disciple, Evangelisterne, i deres Beretninger gjentage Fortællingen om denne Begivenhed, da er det, fordi Gud gjennem dem vilde indbyde Alle, som troe Evangeliet, til at være Daabs-Bidner ved Sønnens Daab. Viser, forsamlende Christne, denne Indbydelse ikke tilbage! Træder til, at gjøre Eder bekjendte med, hvad der tildrog sig fordem ved Jordan, at det maa blive Eder tydeligt, hvad der er vederfaret Eder selv, da I bleve Christne, med hvilken Daab ogsaa I ere døbte.

Forste Sondag i Faste.

Evang. Matth. 4 C. 1-12 B.

Da blev Jesus ført af Aanden i Ørken, at fristes af Djævelen. Og der han havde fastet fyrgetyve Dage og fyrgetyve Nætter, hungrede han omsider. Og Fristeren gik til ham, og sagde: Er du Guds Søn, da siig, at disse Stene blive Brød. Men han svarede og sagde: Der er skrevet: Mennesket lever ikke alene af Brød, men ved hvert Ord, som udgaaer igjennem Guds Mund. Da tog Djævelen ham med sig til den hellige Stad, og satte ham paa Tindingen af Templet, og sagde til ham: Er Du Guds Søn, da kast dig selv hened, thi der er skrevet: Han skal give sine Engle Befaling om dig, og de skulde bære dig paa Hænderne, at du ikke skal støde din Fod paa nogen Steen. Da sagde Jesus til ham: Der er atter skrevet: Du skal ikke friste Herren din Gud. Atter tog Djævelen ham op med sig paa et saare høit Bjerg, og viste ham alle Verdens Riger og deres Herlighed, og sagde til ham: Alt dette vil jeg give dig, om du vil falde ned, og tilbede mig. Da sagde Jesus til ham: Biig bort, Satan! thi der er skrevet:

Du skal tilbede Herren din Gud, og tjene ham alene. Da forlod Djævelen ham, og see, Englene gif til ham, og tjente ham.

Hvad der rives ud af sin Sammenhæng, bliver vanskeliggere at forstaae. I Fristelseshistorien gjenfinde vi det Onde, hvoraf vi ogsaa fristes, men ude af den Sammenhæng, hvori det fra Livet er os bekjendt, ikke blandet paa den Maade, som der, med det Gode. Det kunde synes, som maatte, hvad vi læse, have tilbraget sig i en anden Verden, end den os bekjendte. Nævntes der ikke bekjendte Steder, kunde man troe, det var handts Frelseren, hvad Apostlen Paulus fortæller vedersfaredes ham¹⁾, at han blev henrykket, saa han ikke vidste, om han var i Legemet eller udenfor Legemet. Men om det end vilde være urigtigt at see en Henrykkelse i, hvad der tildrog sig med Frelseren i Orkenen, paa Tempeltinden og paa Bjerget, saa kunne vi dog indrømme, at der fandt en Forrykkelse Sted. Det Onde er i Frelserens Liv forrykket; ja det er ligesom med Rode oprykket deraf og bortviist derfra. Det kunde ikke rodfæste sig i hans Natur. Ikke fra hans Hjerte udgif der onde Tanker, som gjøre et Menneſte ureent. Jesus kunde som Menneſte, som den, der kom til en syndig Verden, ikke undgaae at komme i Berøring med Synden. Det Onde maatte paa ham være af samme Virkning, som paa Andre. Han maatte fristes. Men det Onde efterlod i hans Sjæl ingen Smitte. Det vedblev at være ham noget Fremmed.

¹⁾ 2 Cor. 12, 2.

Det blev forviist til Grændsen af hans Liv. Han maatte prøves deri, igjennem Prøvelsen indgaae til et høiere Kald og Virksomhed; men hans Gjennemgang var som Israels gjennem Jordans vigende Bandede, som ikke berørte dets Fod, til det forjættede Land.

Ligesom det Dnde i Frelserens Liv ved at bringes ud af den sædvanlige Sammenhæng med Livet, bliver vanskeliggere at forstaae, saaledes bliver det, ved at betragtes for sig alene, ganske i Afsondring fra det Gode, end mere uhyggeligt at lære at kjende. Vi føle os ikke fristede til endog blot i Tankerne at følge Frelseren efter paa de vildsommne Veie i Mørkets Rige. Og dog tør vor Tanke ikke drage sig tilbage. Det er skrevet og fortalt, for at Christne skulle gjøre sig bekendte dermed og tænke Noget derved. Vi ville slutte os til ham, som er os Veien, Sandheden og Livet og søge under hans Veiledning at finde Lys i Mørket, i det vi anstille nogle

Betragtninger over Fristelseshistorien.

Det Dnde her i Verden kommer fra først af ikke frem i sin rette Stikkelse. Det taler ei heller i sit eget Navn, men laaner fremmed Røst, at det ikke engang, som Jacob, da han kom at tilliste sig Broderens Velsignelse, skal blive robet ved Stemmen.

Fristeren tiltaler Frelseren: „Byd disse Stene at vorde Brød“. Røsten er os ikke ubekjendt; det er ikke Fristerens egen. Den ligger os nærmere. Det er Hungeren, der striger efter Brød. Det er Legemet's Fornødenhed, der igjennem Sulden gjør sine Fordringer gjældende paa Sjælen, forlanger af den, som af sin rette aandelige Overherre sit

Ophold. Det er Naturens stærke Røst. Det er den samme Røst, som bliver hørlig, naar „det bliver Nat, de vilde Dyr udkrybe i Skoven, de unge Løver brøle efter Rov og forlange deres Føde af Gud“¹⁾.

Det er den første Maade, hvorpaa det Onde kommer til os og frister os: gjennem vor Natur. Fristelsen slutter sig til Drifter, Tilskyndelser, som ligge i vort Væsen, og lade dem tale dens Sag. Jo stærkere de ere, jo dybere begrundede, des farligere bliver Fristelsen. Hungeren er, som den tidligste, saa den stærkeste, den dybest begrundede af alle Drifter. Den har Fordringer, som ikke lade sig afvise med Tale, eller ved Grunde. Tvivler Du, da tag Brødet fra Mængden af Menneskene, og de skulle oprøre sig imod alle baade menneskelige og guddommelige Love.

Men Hungeren er tillige en Stammoder. Alle de øvrige Drifter og Tilbøieligheder i vor Natur, som gaae ud paa vort Selvophold, ere af dens Slægt, og røbe deres Herkomst. De hungrer alle; de sfrige alle om Brød og Føde; ville alle mættes og tilfredsstilles, hver paa sin Viis og med sin Føde; ville have deres Fordringer tilfredsstillede, som de første og vigtigste.

Vi gjenkjende i Fristerens Tale til Frelseren Naturens Røst. Naar de naturlige Drifter og legemlige Fornødenheder gjøre deres Fordringer gjældende, da giver en Christen Afgt paa, om ikke derunder skulde skjule sig en Fristelse til Synd. Thi der gives ingen Lyst og Tilbøielighed saa ringe og uskyldig, at jo Mennesker, naar de uforstigtigen

¹⁾ Psalm. 14, 2°. 21.

hengave sig dertil, deraf have ladet sig forlede til det, de senere maatte fortryde.

Saalænge det Onde staaer i Forbund med Naturen i os, er det mindre vanskeligt at beherske; thi Naturen, der fra først af, som den kom fra Gud, er god og uskyldig, dæmper dets Magt. Frelseren afviser blot Fristeren. Sa han afviser ham ikke engang ganske. Han indrømmer Noget. Han nægter ikke, Menneket lever af Brød, men kun, at det lever af Brød alene.

Heri er os viist den rette Maade, hvorpaa Kampen skal føres mod det Onde, forsaavidt det kommer til os gennem vor Natur og dens Begjeringer. Yttre de sig for stærkt, ville de have Gneherredømmet, da skal det stedse hedde: ikke dem alene; ikke engang dem først. Først Guds Rige; først det ene Fornødne; først gøre hans Villie, som os sendte; dernæst alle de øvrige Fornødenheder, hver paa sit Sted, hver til sin Tid, efter sin Orden, paa sin Maade.

Naar et Menneke har vundet det Herredømme over sig selv, at de naturlige Tilboieligheder hverken hejste alene, eller tiltage sig den første Plads, da vil han snart erfare, det er ikke i sin Natur, dens Drifter og Tilboieligheder, i Sandfælgigheden, at et Menneke egentlig har sin Saligheds Fjende.

Naturen og dens Begjeringer lade sig uden Vanskelighed vise tilbage indenfor de rette Stranker, og ere da uskadelige og uskyldige. Det skeer, i det Mindre, i ethvert Mennektes Barndom ved Tugt og Opdragelse; det skeer, i det Større, med ethvert Folk, som ved Lovens Magt og Tyng bringes til at forlade Bildhedens Tilstand. Men det Onde lader sig ikke vise tilbage inden sine Stranker;

thi det har ingen; det lader sig ikke tæmme, bliver aldrig uskadeligt, uskyldigt. Er det ved Tugten og Loven viist ud af de naturlige Tilboieligheders Kredts og Selskab, da kommer det igjen, men fra en anden Side, med en større Magt, i en farligere Skikkelse. I Orkenen herster Naturen i sin vilde Kraft; i Templet, paa hvis Linde Frelseren dernæst bliver stillet hen, boer en Herre, der er større end Naturen.

„Kast Dig ned herfra; thi der staaer skrevet, han skal befale sine Engle angaaende Dig, og de skulle bære Dig paa Hænderne, at Du ikke skal støde din Fod paa nogen Steen“. Det er ikke Fristestens egne Ord. De ere laante; det er os Alle bekendte hvorfra. Det er den Herres Ord, som boer i Templet; saa staaer der skrevet i Bogen, om hvilken er sagt, at ikke en Løddel deraf skal forgaae.

Det er den anden Maade, hvorpaa det Onde kommer til os. Første Gang er det i Forbund med Naturen; anden Gang kommer det i Skikkelse af en Lysets Engel og taler ifølge høiere Steds fra given Bemyndigelse. Første Gang kommer Røsten fra neden; anden Gang kommer den herovenfra, fra Aandens Hjem, som en Befaling fra Gud, der maa gjælde meget for den, der har lært, at Mennesket ikke lever af Brød alene, men af ethvert Ord, som udgaaer af Guds Mund.

Neppe har Frelseren i Orkenen viist Fristeren fra sig ved at beraade sig paa, hvad skrevet staaer, førend han paa paa Templets Linde seer sig selv angrebet med de Vaaben, hvormed han har drevet Modstanderen tilbage.

„Hvad Fælledeffab har Retfærdighed med Uret? Hvad Samfund Lys med Mørke? Hvorledes kan Kristus stemme

overeens med Belial¹⁾? Hvorledes komme vi til at høre et Guds Ord af Fristerens Mund? Er det ikke lagt ham i Munden? Kan det være Sandhed?

Tænk Dig, Du havde med en Modstander at gjøre, som var uden Sværd, uden Spyd og Piil, blottet for Alt, hvormed han kunde ramme og skade Dig, men at han, selv usaarlig, med utrolig Behandighed forstod at opfange enhver Piil, enhver Kugle, Du sendte imod ham, og med en Sikkerhed, som aldrig feilede, slynge den tilbage imod dit Bryst, saa Du blev saaret og fældet ved dit eget Skud: da har Du et Billede af Menneskets Stilling, naar det, efter ved Tugt og Lov at være fort frem til aandelig Frihed, træder ind i den høiere Kamp med det Onde, og af de Farer, det udsætter sig for ved at bruge Aandens Vaaben, blot Grunde til at afvise det.

Det Onde har i sig selv Intet, hvormed det skulde kunne gjøre sin Magt over Mennesket aandelig gjældende; det har ingen Sandhedens Vaaben, hvormed det kan angribe; det har ingen Grunde, hvormed det kan forsvare sig selv, end siige overbevise Andre; thi der er ingen Sandhed i det. Men det rammes ikke af Grunde; hvad der siges imod det, Alt hvormed det bestrides, om det saa er Sandheden selv, Guds egne Ord og Bud, opfattes saa stærkt, forvendes og fordreies saaledes, at det bliver et Vaaben mod Menneskets Dyd, langt farligere end de blotte naturlige Drifter og Tilbøieligheder.

Det er ikke efter de blot sandselige Drifters Tilskyndelse, at et Menneske gaaer hen at styrte sig i den Afgrund,

¹⁾ 2 Cor. 6, 14.

som er skjult for det naturlige Blik, som først bliver synlig fra Aandens Tempeltinde, hvor der er Jordarveise for Sjælene; tværtimod, der gjennemfarer det naturlige Menneske en Gysen ved Aehnelsen om den Straf, der venter Synden; men naar Aandens Vinger begynde at vore, kunde der vel paa komme Sjælen en Lyst til at prøve, om den ikke var som Guds Aand ogsaa til at „svæve over Afgrundene“¹⁾; og om den end skulde synke istedetfor at stige, og dens Synken blive til et dybt Fald: det er dog en saa høi og himmelsk Lyst, at føle sig baaret, om end kun for et Dieblik, af høiere, aandelige Kræfter, af Englevinger, at et jordist Bryst maatte kunne gribes deraf og fristes til at følge den forførende Stemme, som siger: „styrt Dig kun ned herfra“!

At friste Gud er at synde dobbelt; thi det er at synde paa Guds Regning, i Tillid og Fortroening, af Fortrolighed til ham, i Medhold af hans Ord, ifølge hans udtrykkelige Befaling; det er at stjæle fra Himlen Mod for Sjælen til at styrte sig ned til den Dybde, hvor der er beredt Sted for himmelsfaldne Aander. De, som kaldte sig Guds Bønder, og ivrigt antog sig hans Sag, vare ham ofte værre, end De, som aabenbart bekjæmpede den. Det er de hellegste Navne, Sandhed, Frihed, Retfærdighed, som have været misbrugte til at besmykke de grueligste Overtrædelser.

For at værne om Troens Sandhed, som var givet dem i Bevaring, have Kirkens Foresatte forfulgt Anderledes-troende med Ild og Sværd, og det christne Folk med Behag seet til og jublet, naar de Jorden omte paa Høitidsdage bleve overantvordede til Flammerne. Det var ikke Hungers-

¹⁾ I Mosebog 1, 2.

nød og Dyr tid, som fremkaldte saadant Raserie. De, som bøde sig til ved Guldbyrdselsen af saadanne Misgjerninger, oversaae de jordiske Ting, vidste for v. l., at det kun gavnede et Menneffe lidet, om han vandt den ganske Verden, men tog Skade paa sin Sjæl og dens Salighed; de havde for længst slaaet sig fra Verden paa Himlens Partie; derfor bleve de saa farlige. — I Frihedens Navn have Borgere ikke blot vendt Sværdet, som var givet dem i Hænde mod Landets Fjender, mod sig selv indbyrdes, men forvandet Retsfærdighedens Sværd til en blot Bøddel=Dre, der uden Lovens Ledelse sættes i Bevægelse for at udgyde Menneffes blod. Hvad der fremkaldte saa voldsomme Uordener, gjorde et Partie af Borgersamfundet, en enkelt Stand paa de øvriges Beføstning saa scierrig, var ikke Partiets Talrighed og vokende Styrke; de stode for høit til at „agte Kjøb for deres Arm“. De adlode ikke Menneffebud; det var herovenfra, de modtog Befalinger; det var Frihedens hellige Navn, de paakaldte, der fyldte deres Bryst med et mere end menneffeligt Mod. — I Retsfærdighedens Navn ere ofte de største Uretfærdigheder begaaede. Har et Menneffe Ret, kan han blive farlig; da kan den ellers rolige, af Begjærlighed efter at faae den Ret, som nægtes ham, blive ubillig og ubarmhjertig, afføre sig Menneffelighedsfølelse som hiin Tjener, der greb sin Medtjener, vilde quæle ham og sagde: betal mig det, Du er mig skyldig. Hvad der gjør ham saa hensynsløs, er ikke Haveshyge og Rovbegjærlighed. Hans Løsen er: „ikke min Billie, min Ret“. Han staaer heit, paa Retsfærdighedens Tempeltinde, og overseer derfra alle Følger, af hvad han gjør, som man

fra et høit Sted overseer Afgrunden, der skjuler sig dybt nedenunder.

Ikke Alle naae saa høit, at de kunne paafalde saa hellige Navne, som Sandhed, Frihed, Retfærdighed. Men om et Menneſke blot blev henstillet paa Lykkens Tømpeltinde, ogsaa der kan han betages af Svindel, føle en uimodstaaelig Lyst til at friste Lykken, friste Gud, sætte paa et voveligt Spil, hvad der udgjør hans Lykke, bortgive det Sikke, forlade det faste Standpunkt, for at prøve for et Dieblifden Lyst, det er, at Sjælen holdes svævende mellem Frygt og Haab over Afgrunden.

Naar Menneſker leve, som gad de — jeg vil ikke sige, ikke arbejde, saae, ploie, — men ikke engang sanke i Lade; naar de heller sprede ad, hvad der blev givet: da er det ikke altid Letſindighed; da maatte der vel indtræde Dmskiftninger. De ere komne ud over Letſindigheden, have tilegnet sig et friere, høiere Blik paa Livet, tilvænnnet sig en behageligere Levemaade, som vare de, fremfor Andre, Guds Børn, hævede over andre Menneſkens-Børn, som i deres Anſigts Sved maae æde deres Brød. Der er ikke Ondskab i deres Sjæl, de benytte sig blot af det fortrolige Forhold, hvori de engang have sat sig til Guds faderlige Dmsorg, og sige til sig selv, „er Du en Guds Søn, et Guds Barn, hvorfor ikke benytte sig deraf“; de tillade sig ikkun at friste Gud.

Naar Menneſker kunne føre et Levnet, som var der hverken Død, Dom eller Gjengjældelse; naar de kunne fare fort dermed med en Frimodighed, som havde de Forraad deraf for mange Aar, for deres hele Levetid: da er det desværre ikke saa ganske iblinde de handle saa. De friste

Gud. De vide kun altfor vel, der er en Godheds Rigdom, der er uden Ende, at der er Syndernes Forladelse; det er derpaa de hemmeligt gjøre Regning, det er i Tillid dertil de lade deres Skyld vore op, at de ikke selv vide at navne Maal og Tal.

At Fristeren fandt Guds Ord brugbart til sine Dier med, til at vildlede og forføre, gjør det ikke ubrugeligt for Frelseren. Han frygter ikke for at lade Modstanderen komme til Orde som Forklarer af Guds Ord. Han vidste, „der staaer skrevet“; men han vidste ogsaa, „der staaer atter skrevet“. Han indrømmer Modsigelsen en Plads i Fortolkningen af den hellige Skrift. Han stiller Skriftsted mod Skriftsted og bringer Sandheden i en Strid med sig selv, hvoraf den maatte fremgaae scierrig.

Det rette Middel mod al Slags Sværmerie, eensidig og overdreven Begeistring, overtroist og blind Jorighed, falsk og daarlig Tillid, er den rolige og forstandige Overveielse, som lader Indvendinger gjælde, afveier for og imod, gjendriver Grunde med Grunde; den høie Besindighed, som lader Bredden fare, men giver Sandheden Rum. Ved at høre paa Modsigelser bringes man ud af Eensidigheden. Ved at give endog den Uretfærdige sit Forsvar, hindrer man sig selv fra at gjøre Uret. Ved at begrændse sin Frihed, sikker man sig den. Ved i de gode Dage at tænke paa de onde, bliver man forsigtig. Hvo der handler og tænker saa, frister ikke Gud; men sætter en fornuftig Tillid til Gud og hans Ord.

„Da tog Fristeren ham med sig op paa et høit Bjerg“. Er Fristeren vliift ud fra Aandens Rige heroventil, vender han tilbage til Jorden, han kom fra. Og er der da ikke nogen

Røst meer, forneden eller foroven, i Naturens eller Mandens Rige, han kan laane, kaster han Skjulet, træder han frem og taler i eget Navn, viser han sin Magt. Paa Bjerget først taler Fristeren i eget Navn, siger: „Jeg vil give Dig“; „mig skal Du tilbede“. Paa Bjerget, hvor Jorden høiner sig mod Himlen, opreiser han sin Throne, viser alle Verdens Herligheder og Riger, og siger: det er mit altsammen. For at kunne tilegne sig denne Verden, tillukker han ved Bantroens Hjælp først Himlen, af hvilken han er udviist, for Menneskene og siger: „Der er Intet i Himlen at vinde eller at see; der er ingen Gud; der er intet Liv efter dette; der er intet Hiinsides; der er Intet bagved og bagefter uden Tomhed og Hjernesvind. Her i denne Verden er, hvad Daarer søge hisset; Jeg, denne Verdens Mand, er Gud og ellers ingen uden mig; alle Verdens Riger og deres Herlighed tilhører mig; mit er Riget, og Magten og Gren. Falder ned og tilbeder denne Verdens Fyrste, da er denne Verden Eders, og I skulle deri finde fuld Erstatning for et Hiinsides, som ikke er til“. Dog skeer det ikke, at Bantroen tillukker Himlen, førend de himmelske Kræfter ere afbenyttede til denne Verdens Forherligelse. Jorden ligger i den tredie Fristelse ikke længer som en Orken, hvor Hungerens Røst er den høiest talende; den er forvandlet, er blevet riig og smykket, saa den er værd at byde et Menneske til Vederlag for hans uædelige Sjæl og et evigt Liv. De Herligheder, som komme tilhøve fra Bjergets Top, ere ikke de naturlige, i hvilke Guds Almagt, Wiisdom og Godhed saa tydeligt ere aabenbarede, at Ingen kan blive dem væer, uden at føle Trang til at tilbede Skaberen; det er det Skin af Mandelighed og Gud-

dommelighed, som selv den faldne Aand ved Kunstens Hjælp kan meddele de naturlige Ting, saa Guld, Perler og Edelstene straale i en Glæde, der bliver forførerisk for Sjælen; det er den Verdens Herlighed, som de første Christne saae i en Glæde, som Ingen siden, stillet sig for. Die i det store, hedenske, romerske Rige, i hvilket Alverdens Rigdomme og Bælde var samlet, Alt hvad Menneskeaanden gjennem Aarhundreders Løb, i Troen paa det Guddommelige, saaledes som det var dem aabenbart, ved Kunst og Vid havde frembragt af Ypperligt og Mesterligt, men som nu, da Troen var svundet og Himlen lukket, kun tjente denne Verdens Herrer til Smykke for syndige Lyster; — den Herlighed, imod hvilken en Apostel derfor fandt det fornødent at advare de Christne, naar han siger¹⁾: „Elsker ikke Verden, ikke heller de Ting, som ere i Verden; thi alt det, som er i Verden, Kjødets Lyst, og Dineens Lyst og Livets Hoffærdighed, er ikke af Faderen, men af Verden“.

Naar Fristeren træder frem i sin sande Skikkelse, som en Verdens-Magt; naar han sætter sig paa Guds Throne, som han selv har gjort ledig; naar han byder Frelseren: „fald ned paa Knæ og tilbed mig“, da maa denne svare: „Vig fra mig Satan“!

Er det et Uqvemsord og ikke Andet? Bedersjæens der Frelseren noget Menneskeligt, at et saadant i Stridens Hede, til Slutning undslipper ham? Hører det til den Klasse af Ord, som blive til, kun for, efter et stakket Liv, ved menneskelig Dom at kjendes for døde og magtesløse at være? Har Modstanderen, efter som Besindighed og Upartiskhed

¹⁾ 1 Job. 2, 15.

har gjort sig gjældende blandt Christne, for deres og Verdens Domstol faaet Dpreisning for liidt Tort? Eller kan der maaffee med dette Ord ikke forbindes nogensomhelst fornuftig Mening? Er der ikke Sandhed i det?

Hvorledes? skulde Frelseren, for at gjendrive Legneren, maatte gribe til Ord, hvori der ikke er Sandhed? Nei! det er Sandhed; det er den slaaende Sandhed; det er Lynet, Ilden fra Himlen, som dræber, i det det lysner, som lysner, i det det dræber, og da ikke mere. Frelseren er retfærdig endog mod den Uretfærdige. Han afviser ham halvt, hvor han kun halvt har Uret; han gjendriver ham heelt, hvor han kjæmper med Grunde; men da han viser sig i sin sande Skikkelse, byder, som den, hvem Magten er givet, da byder Frelseren igjen, da nævner han ham ved det Navn, som kun hører ham til, som indeholder hans Dom, og hvorved han skal fældes

Endskjøndt vi ogsaa paa mange Maader kunne fristes af denne Verdens Aand, dens Herlighed, af Bantroe, Mistviivl, af Kjødets Lyst og Dinenes Lyst og Livets Hoffærdighed, saa bliver dog denne Deel af Kampen mod det Onde vanskelig klar for os efter sin hele Betydning.

En god Anfører stiller sine Stridsmænd saaledes, at hvor Fjendens Anfald er stærkest, der møde ham de djærveste Kampere. Naar vi ingenstunde i Livet komme i den Stilling, hvor vi med Føie kunne sige, som Frelseren: „Viig fra mig Satan“! naar disse Ord i vor Mund lyde som forfængelig eller ugudelig Tale; da kommer det deraf: Gud kjender Sine; han stoler ikke paa os saaledes, at vi skulde betroes at stilles paa de farligste Poster paa Livets store Kampplads; han gjør Fristelsen saaledes, at vi den kunne

bære. Han lader os kjæmpe mod Kjød og Blod; og bestaae vi vel, skulle vi have Ros, som de, der have deeltaget i den gode Strid. Herrens Apostler, som stode høiere, nærmere ved Frelserens Side, kunde sige¹⁾: „Vi have ikke Kamp mod Kjød og Blod, men mod Verdens Herrer, som regjere i denne Tids Mørke, mod Dødsfæbelsens aandelige Hær under Himlen“. Der er kun Een, vi Alle see hen til, som til en Anfører, en Forkjæmper, som var sendt for at tilintetgjøre Djævelens Gjerning; han maatte da ogsaa vide, hvad det var, han var sendt at bekjæmpe; han maatte see og kjende det Onde, saaledes som det af Ingen uden ham var seet og kjendt. Jo tættere vi slutte os til ham; jo længere vi kjæmpe os frem; jo helligere, stærkere vor Villie bliver: des tydeligere gaaer det op for os, hvor stor det Ondes Magt og Fordærvelighed er. Forlade vi ham, blive vi trætte og ligegyldige, da kan det hændes os, at vi have vanskeligt ved at skjelne Ondt fra Godt.

Ingen hovmode sig i sin Svaghed, blive tryk i sin Genfoldighed og lade haant om Livets Fristelser. Alt, hvad vi falde Ondt, staaer i en hemmelig indre Forbindelse. Det er kun gjennem Sandhedens Erkjendelse, vi kunne vinde en aandelig Seier. Kun den, der har kjendt det Onde i sin rette Skikkelse, er i Stand til fuldkomment at overvinde det.

1) Ephes. 6, 12.

Anden Søndag i Faste.

Evang. Matth. 15 C. 21. 29 B.

Dg Jesus gif bort derfra, og drog til Tyri og Sidons Egne. Dg see, en cananæisk Qvinde kom fra de samme Grændser, raabte og sagde til ham: Herre, Davids Søn, forbarm dig over mig! min Datter plages ilde af Djævelen. Men han svarede hende ikke et Ord. Da traadte hans Disciple til ham, bade ham, og sagde: Skil dig af med hende, thi hun raaber efter os. Men han svarede, og sagde: Jeg er ikke udsendt uden til de fortabte Faar af Israels Huus. Men hun kom og faldt ned for ham, og sagde: Herre, hjælp mig! men han svarede, og sagde! Det er ikke smukt at tage Børnenes Brød, og kaste det for smaae Hunde. Men hun sagde: Jo, Herre! Hunde æde dog af de Smuler, som falde af deres Herrers Bord. Da svarede Jesus, og sagde til hende: O Qvinde, din Tro er stor, dig skee, som du vil. Dg hendes Datter blev karst fra den samme Time.

Det er en Dvinde, som er Hovedpersonen i den Begivenhed, vi have læst i vor Text. Hun var af fremmed Herkomst, af hedenst Tro, ene ligeoverfor Herren og hans Apostler. Men Sorg og Nød tvang hendes Hjerte til at have Frimodighed. Maaskee ogsaa Tanken om, at hun var indenfor sit Fødelands Grændser i Nærheden af Huus og Hjem forøgede hendes Driftighed. Hun vovede ikke blot at nærme sig Herren og at anraabe ham om Hjælp, men endogsaa at forfølge ham med Raaben. Det tykkedes Herrens Apostler at være en Paatrængenhed, som fortjente at vises tilbage. Hun skulde beskjæmmes. Om man end ikke, for at befrie sig for hende, kunde undgaae at seie sig efter hende: det skulde dog stee paa en saadan Maade, at hun kunde forstaae, man neppe agtede hende værdig at spille et Ord paa.

Dog Herren agtede hende et Ord værdig. Han vidste ogsaa at tillægge Ordet sit Værd. Han vidste, at det er den bedste Midler imellem dem, som Misforstand stiller fra hinanden, at de stridende Meninger usorbeholdent maae udtales, for at ved fuldstændig Udverling af Tanker den gjensidige Forstaaelse og Overenskomst kan forberedes, der skal gjøre Ende paa Striden. Han træder ikke frem som Dommer i Sagen, men som Part. For at skaffe Dvinden Ret, paatager han sig at være Sagfører for det Parti, som var hende imod, som han i alle andre Henseender hørte til, men som han selv bedst følte, han her ikke kunde forskaffe Ret. For at hans Disciple ganske kunne overvindes, lader han dem overvindes i sin egen, i Mesterens Person. Dvinden havde Ingaen til sit Forsvar uden sig selv alene, og hvad hendes Hjerte maatte indgive hende. Men dog

fører hun sin Sag saa vel, at Bessjæmmelsen, som af Apostlerne var hende tiltænkt, som de vel allerede glædede sig over ved deres Mesters træffende Svar var hende beredt, faldt tilbage paa de Hovmodige, og maatte for dem blive en saa meget større Straf, som den blev dem tildeelt af en Dvinde, de foragtede, ved Hjælp af hendes egen naturlige Forstand og Følelse alene, uden fremmed Bistand, og som de i deres Mester maatte see deres Sag uden Redning tabt.

At bessjæmme dem, som ikke synes af sig selv at kunne finde de rette Grændser for deres Fordringer, er en Straf, som ofte kan blive bragt i Anvendelse, især af dem, hos hvem, som hos Herrens Apostler, Hovmod blander sig med Fordom imod Andre. Naar man er saa lykkelig at nyde Anseelse i sin Kreds; naar et Ord, sagt til rette Tid og Sted, kan gjøre Regning paa at blive gjentaget af Mange, i en viid Kreds, og at komme til at gjælde som Regel, hvorefter Andre skulle rette sig i deres Meninger, Domme og Adfærd: da er det let at tage sig til Rette, at give dem, som synes at have fortjent Tilretteviisning til Priis for ugunstig Dmtale, nedsætte dem i andre Mennefers Dmdømme. Ved saadanne Leiligheder burde stedse Christendommens milde, forsonlige Aand træde til for at skaffe den ubillig Ringede sin Ret. Dog, som det dengang var den foragtede Dvinde, der ved sin vedholdende Bøn ligesom tvang Frelseren til at træde forsonende imellem, saaledes maa ogsaa den, der lider Uret, der ubilligen bessjæmmes af Andre, om han skal vente Dpreisning, først selv holde fast ved den Christelige Sagtmodigheds = Aand, at ingen Bitterhed fra hans Side blander sig i Striden, og

at selv de, der bedømme og behandle ham uretfærdigen, maae komme til at føle dens Magt. Formaaer han det, da vil han ikke blot ikke selv føle sig beskjæmmet, men kunne give dem Beskjæmmelsen tilbage, af hvem den var ham beredt. At han maa være i Stand dertil, derom ville vi søge at overbevise os, ved nærmere at overveie,

Hvorledes en Christen har det i sin Magt at beskjemme dem, som ubilligen ville tilføie ham
Beskjæmmelse.

Hvo der vil vente at kunne beskjemme Andre, maa vogte sig selv for at komme til at staae tilskamme. Men med Hensyn dertil er det en Christens Trost, som giver ham Frimodighed under Dmgang med Mennesker af alle Slags, af forskjellig Tænkemaade, bekjendte og ubekjendte, onde og gode, Venner og Uvenner, at han veed, han behøver ikke at lade sig beskjemme af noget Menneske.

Vi behøve alle og maae vænne os til at lade os overgaae af hverandre i mange Ting og mange Henseender. Den, som eier Lidt, overgaaes af den, som eier Meget; allevegne, hvor det kommer an paa at omgive sig med uvortes Anseelse, at træde frem med Pragt og Anstand, gjøre Andre deelagtige i hvad Godt man har, modtage Gæster, maa den, som har Lidet, i Betragtning af sin ringe Evne, indskrænke sig og lade Andre Forrangen; men han føler sig ikke beskjæmmet; thi han veed, Kjortelen hverken ærer eller skjæmmer Manden, „at Guds Rige ikke bestaaer i Mad og Drikke, men i Retfærdighed, Fred og Glæde“¹⁾. Ja om

¹⁾ Rom. 14, 17.

Nogen blev saa fattig, at han maatte tye til Menneskers Barmhertighed og noies med, hvad de af Godhed undte ham: saasandt hans Fattigdom var uforshyldt, han skulde derved ikke troe, der var sat nogen Plet paa hans Ore, eller staae beffjæmmet i sine egne eller Verdens Dine; thi hvo som foragter en Fattig, forhaaner den, som skabte ham; — saa tør da den Fattige ikke heller i sig selv foragte og forhaane den Fattige.

Den, som er eenfoldig af Forstand, kan ikke maale sig i Kundskaber og Færdighed til at tale for sig med den, som har bedre Evner og er bedre lært; — men han behøver ikke at lade sig beffjæmme. Hvor man ikke kan tale, kan man tie. Tausshed staaer en Mand bedre an end megen Talen; i den har den Eenfoldige bedre Sikkerhed for, at han ikke blotter sig, end den Bise, der skal nødes til at føre Ordet, i al sin Wiisdom.

Naar den Dygtigere bliver draget frem, og alle Andre maae vige til Side, for at der kan blive Plads, at han kan forfremmes, da ansees det ofte for en krænkende Tilfidsættelse af deres Ret, som derved bliver satte tilbage. Dog hvortfor deri see en Krænkelse? Det er jo kun den Tjener med de fem Pund, som har det største Ansvar, som først skal kaldes til Regnskab, hvem der ogsaa først skal gives Leilighed til at anvende det Meget, som blev ham betruet. Senere, naar Alle blive kaldte frem at modtage deres Løn, og det befindes, at ogsaa de, som fik det Mindre, omgiffes vel dermed, da skal deres Løn ikke være Beffjæmmelse, men de Sidste skulle være som de Første; det skal hedde: gik ogsaa Du ind, Du tro Tjener, til din Herres Glæde.

Ingen behøver at lade sig beskjæmme af noget Menneske. Thi hvad der gjør et Menneske Skam, er Daarskaber og Synder, som Ingen behøver at lade komme sig til Skyld.

Vel er Ingen sikker og tør Ingen være tryg; vel kan endog den Bedre overiles mod Villie og Vidende og lide af mangen Brost. Og naar vi ikke kunne vogte os for Feil, da nytter det ikke at lægge Skjul paa dem. Dgtaa i det Smaa gjælder, hvad skrevet staaer, „Intet er skjult, som jo skal aabenbares; Intet er lønligt, som man jo skal faae at vide“¹⁾. Skammen over at have feilet bliver saa meget større, som det er tydeligere, at det var mod vor Hensigt, Duffe og Formodning, at det blev robet. Det nytter ei heller at ville undskyldte, forsvare, hvad der fortjener Dødel, men skader meget mere; thi jo mildere vi ere i at bedømme os selv, des strengere nødes Andre til at være imod os.

Vil man ikke lade sig beskjæmme af Andre, maa man komme dem i Forkjøbet, og lære at gjøre af egen Drift, frit, hvad Andre ellers siden maae nøde os til. — Skam er en Følelse, som ikkun da beskjæmmer, naar den paatvinges, naar Frygt jager den os i Hjertet. En Christen er forud bekjendt, fortrolig med den. I Selverkjendelsens Speil, som hans Aarvaagenhed holder ham stedse for Die, opdager han enhver Feil, han begaaer i Tanke, Tale, Gjerning, førend den endnu er blevet synlig for Verden; hans Rødme viser, han har forseet sig, førend Noget endnu veed, hvori det bestod. I sin Samvittighed bedømmer han

¹⁾ Matth. 10, 26.

sig selv efter en Lov, som er ligesaa streng som, og mere useilbar end den, hvorefter Næsten dømmer. Har han grebet sig selv, straffet sig selv; bærer hans Adfærd Vidnesbyrd derom: er han fri for at straffes af Andre. Den Seier, han i Selvovervindelsen har vundet, sikrer ham mod at ydmyges af Andre. Om end senere de, som omgive ham, skulde dømme som han selv, at han feilede, da kan han dog ikke føle sig beskæmmet ved, at de stadfæste, at han har vidst at øve Retsfærdighed, endog hvor det var ham selv, der maatte bøde derfor.

Undseelse er det eneste Værn mod Beskæmmelse. Den maa derfor altid og fra først af være tilstede i Sjælen ved Alt, hvad man begynder paa. Kommer den først bagefter, naar Feilen er begaaet og opdaget, da kunde den maaskee komme for sildig. Om end den Sag, et Menneſte har at forsvare, er retsfærdig og god, han skal dog betænke, at jo bedre Sagen er, des større Fordringer gjøres der til den, som skal forsvare den; om han maaskee ikke allerede begif en Feil i at paatage sig den. Om vi end med fuldkommen Visshed vide, det er Sandhed, vi sige og paastaae, vi skulle dog ihukomme, at sidste Gang, da det ogsaa var Sandhed, hvad vi sagde, da paastode vi det maaskee med en Ivrighed, som var større, end der forlangtes og gjordes behov, hvori der btandte sig noget Overflødig og Falsk; vi skulle tale Sandhed, som de, der have en Følelse af og med Undseelse maae tilstaae, at der ikke altid er Sandhed i os.

Behøver en Christen ikke at lade sig beskæmme, skulde det da ikke synes at være end mere overflødig, at han skulde beskæmme Andre? Man skal Ingen beskæmme. Men

hvor Noget ved ubillig Foragt har søgt at tilføie den Forsykke, han paa Grund af Omstændighederne føler sig overlegen, ufortjente Krænkelser, der kan det ikke være Andet, end at denne Uret maa straffe sig selv, og at Stammen maa falde tilbage paa den, fra hvem Forargelsen kom.

Der er en Dobbeltthed og Tvetydighed i Frelserens Udsærd mod den cananitiske Qvinde; han mener det ikke saa ilde, som hans Ord skulde lade formode. Os falder det let at see det, som kjende Udgangen, Samtalen fik, og vide, at der i Frelseren slog et omt og menneskekjærligt Hjerte. Men for den cananitiske Qvinde var det ikke saa let. Hun maatte vente i Jesus at finde samme Foragt for Hedningene, som var hende bekjendt fra Omgang med hans Landsmænd, som hans Apostler ikke tøvede med at give Beviser paa; den Maade, hvorpaa Jesus først svarede hende, gav hende ikke Grund til at vente noget Bedre. Men dog lod hun sig ikke lede vild; dog kunde hun ikke give slip paa den Tro, at der under den tilsyneladende Kulde maatte skjule sig et Hjerte, som var tilgængeligt for Bønner, der kom fra Hjertet; hun havde en Visshed derfor, som ikke var givet hende udenfra, af hvad hun havde hørt og seet, som ikke heller lod sig rokke, af hvad hun nu hørte og saae; hun troede paa Frelseren, blev fast i denne Tro og feirede.

Den Tro, som var i den hedenske Qvindes Hjerte, hvorved hun beskjemmede dem, som foragtede hende, den er det, som ogsaa skal sætte os i Stand til at beskjemme dem, som tilføie os Fornærmelser; vi skulle troe, at der under det udvortes fornærmende, frastødende Væsen skjuler sig Noget, til hvilket vi dristig tør slutte os, paa hvilket

vi tør gjøre Regning i Alt, hvad godt er; vi skulle ved denne Tro ikke blot kunne stille i vore Tanker mellem det Gode og det Onde, som findes hos ethvert Menneske, men vi skulle nøde ham til, i Omgængelse med os i det Mindste, selv at fuldføre denne Adskillelse, lade det hovmodige, forhaanende Væsen fare, at Venligheden og Belviligheden maa komme for Dagen, som Solen, naar Skyerne opløse sig, der skjuler dens Afsyn.

Naar Christendommen byder: Efter Eders Fjender, da vilde dette skjønne Bud indeholde en Urimelighed og Umulighed, dersom ikke ogsaa her Troen gif jevnstides med Kjærligheden, lærte os, selv hos dem, der staae os imod, at finde Noget, hvorpaa der kan bygges, der er Kjærlighed værdigt. Naar Apostlen Paulus siger¹⁾: „lader Eder ikke overvinde af det Onde, men overvinder det Onde med det Gode“; da er det ikke hans Hensigt at indgive de Christne store Tanker om dem selv, nære deres Hovmod, indbilde dem, at Retten altid og alene var paa deres Side, lære dem at omgaaes Næsten i den Forudsætning, at alt det Gode fandtes hos dem selv, alt det Onde hos Modstanderen; — nei, hans Mening er, at vi skulle lære først at troe paa det Gode hos vore Modstandere, paa det at i denne Tro det Gode, som er hos os selv, maa finde en fast Støtte, og saaledes, naar der er kommet Holdning ind i vor Omgængelse, det Gode, som findes hos begge, ved forenet Kraft blive stærkt nok til at overvinde det Onde, som ogsaa findes hos begge.

Hvo der vil rettelig overvinde sin Modstander, han

¹⁾ Rom. 12, 21.

maa i hans eget Indre søge at skaffe sig en Medstrider og Bundsforvandt. Det gjør ham Striden dobbelt let, og Seieren dobbelt fuldstændig; thi hvad kan være mindre saarende og fornærmeligt, men tillige mere beskjæmmende end at bringe et Menneſke til at see, at han er overvunden ved sin egen Kraft, ved det Gode, som laa i ham, men som han misſkjendte og ikke agtede paa.

Hevner Eder ikke selv, siger Skriften¹⁾. Det er et strengt Bud. Har den uretsfærdigt Undertrykte da ingen Ret? ingen Hevner? Jo! „mig horer Hevnen til, jeg vil betale“²⁾; siger Herren. Den, som ved fast Tro, ædelmodig Opførsel beskjæmmer sin Modstander, som hiin cananitiske Dvinde, — han hevner ikke sig selv, han overlader det til det Godes egen Magt at seire, han lader Gud selv være Hevneren, og han kan med saa meget roligere Sind gjøre det, som han veed, at Gud ikke vil nogen Synders Død, men at han skal omvende sig og leve.

¹⁾ Rom. 12, 19. ²⁾ Rom. 12, 19.

Credie Søndag i Fasten.

Evang. Luc. 11 C. 14:29 B.

Dg han uddrev en Djævel, og den var stum; men det skete, der Djævelen var udfaren, taleden den Stumme, og Folket forundrede sig. Men Kogle af dem sagde: Han uddriver Djævle ved Beelzebul, Djævlens Overste. Men Andre fristede ham, og begjerede Tegn af ham fra Himmelen. Men der han fornåm deres Tanker, sagde han til dem: Hvert Rige, som er splidagtigt med sig selv, bliver øde, og et Huus, som er splidagtigt med sig selv, falder. Men er og Satanas bleven splidagtig med sig selv, hvorledes skal hans Rige da blive bestandigt? Thi I sige, jeg uddriver Djævle ved Beelzebul, men om jeg uddriver Djævle ved Beelzebul, ved hvem uddrive da Eders Sønner dem? Derfor skulle de være Eders Dommere. Men dersom jeg uddriver Djævle ved Guds Finger, da er jo Guds Rige kommen til Eder. Naar den Stærke bevæbnet vogter sit Pallads, bliver det, han haver, med Fred. Men naar en Stærkere end han kommer over ham, og overvinder ham, da borttager han hans fulde Rustning, som han forlod sig paa,

og uddeler hans Bytte. Hvo som ikke er med mig, er imod mig; og hvo som ikke sanker med mig, adspreder. Naar den urene Aand udfarer af Mennesket, vandrer han igjennem tørre Steder, og søger Hvile; og naar han ikke finder den, da siger han: Jeg vil vende om til mit Huus, som jeg gif ud af. Og naar han kommer, finder han det feiet og prydet. Da gaaer han bort, og tager syv andre Aander med sig, som ere værre end han selv, og naar de komme ind, boe de der; og det sidste bliver værre med dette Menneske, end det første. Men det begav sig, der han sagde disse Ting, opløstede en Qvinde af Folket Rosten og sagde til ham: Saligt er det Liv, som bar dig, og de Bryster, som du diede. Men han sagde: Ja, salige ere de, som høre Guds Ord og bevare det.

Der indeholdes i den foreløste Tert Yttringer, om hvilke en Christen, uden at glemme, hvis Ord det er, han læser, tør sige: de behage mig ikke. Thi vel skal hvert Ord, vi høre af Herrens Mund, være os, ikke blot et helligt Ord, som annammes med Ordbødighed, men et hjært Ord, til hvilke vi gjerne laane Dre, som til en Tale, der kommer fra en bekendt Røst, i hvilken vi gjentjende den Elskelighed, som har gjort den Talende til en Gjenstand for Guds og Menneskers Velbehag. Men som Elskeligheden hos Jesus var blandet med en Alvor, som satte ham i Stand til, om behov gjordes, ligesaavel at tugte, som at trøste, saa

ledes maa vor Glæde over Evangeliet kunne rumme ogsaa en Følelse af Mishag og Smerte, hvor denne er en naturlig Følge af, hvad der siges os. Der gives Sandheder, som egne sig til at trøste dem, som have et sønderknuist Hjerter og en sønderbrudt Aand; der gives ogsaa Sandheder, som egne sig til at vække den Sikre og ydmyge den Tilidsfulde og Stolte.

Harde Jesus sagt: „Hvo der ikke er imod mig, er med mig“, da havde der ikke været Grund til at gjøre sig Betænklichkeiten, da var Kredsen om hans Samfund draget saa viid, at Ingen kunde tvivle paa, der maatte, om han skulde ønske det, deri ogsaa være Plads for ham; da var Indgangen dertil saa viid og bred, at Ingen, om han end ikke gav Agt paa sin Bei, behøvede at frygte for, han skulde forfeile den; da behøvede man, for at være en Christen, ikke af Hjertet at høre sin Herre til, ikke ganske at give ham Medhold i, hvad han lærte, ikke i sin Vandel at følge ham efter, ikke „at være med ham“, naar man blot vogtede sig for at kunne regnes blandt dem, som fornægte ham og bekæmpe hans Rige. Men saaledes har Jesus ikke talt; han har sagt: „Hvo som ikke er med mig, er imod mig“. Han tillader ingen Ubestemthed i Retning, ingen Usikkerhed i Villie, ingen Vaklen i Overbeviisning, ingen Tvetydighed i Handlemaade; han forlanger, at der skal tages Partie, med eller imod. Ingen tør drage sig tilbage, forlange Udsættelse; da er Partiet alt paa hans Begne taget, da er han regnet med blandt dem, som ere imod.

Hvor vi støde paa Udsagn, som vi nødig skjenke Troe, skulle vi ikke hastig ile dem forbi. Derved borttages ikke

Anstødet. Vi skulle standse og søge at blive bekyndte med, hvad det er, hos os selv eller i Skriften, som gjør os mindre villige til at laane Dren til dens Ord. Det er i dette Niemed vi ville overveie,

Hvorfor vi nødigt indrømme, at det er en Partisag
at være en Christen.

Vi indrømme det nødigt, først for vor egen Skyld. At forlange, at der skal tages Partie er at gjøre store Forbringer, større, end at Mange ere i Stand til at opfylde dem. Thi for at tage Partie maa et Menneffe være i Stand til at bestemme sig selv, fatte en endelig og afgjørende Beslutning, maa han have en Villie. Men vi maatte lidet kjende til os selv og andre Menneffer, om vi ikke skulde vide, at, hvad det mangler paa, ikke til dagligdags, hvor Alt gaaer sin sædvanlige Gang, efter sin forud bestemte Orden, men ved særdeles Leiligheder, hvor Anliggender af mere end siebliffelig Bigtighed trænge sig frem og fordre Afgjørelse, det er, ikke saa meget Forstand til at indsee, hvad der er det Rette, som Villie til at rette sig efter og holde fast ved det, Forstanden har erkjendt for at være ret.

Vi siqe, Menneffer have vanskeligt ved at bestemme sig selv; vi siqe ikke, at de vanskeligt lade sig bestemme. Tværtimod, de ere alt for lette at bestemme, for hurtige til at tage Beslutninger. Hvo der besidder Verdenskundskab og har Dvelse i at omgaaes Menneffer, Driftighed til at behandle og bruge dem som Redskaber, vil vide, at det ikke fattes paa Midler, hvorved man kan skaffe sig Indflydelse paa dem, paa deres Domme og Handlinger. Den, som

var ubevægelig, ja tilbøielig til at byde Trods, saalænge Magt truede, faldt maaskee strax tilføie, lod sig uden Banskælighed vinde ved Godhed. Den som var utilgængelig for Bestikkelser, var maaskee ikke længer saa ubestikkelig, da der blev budt Benskab. Der gives Intet, hvoraf et Menneske berøres i sit aandelige, selskabelige og legemlige Velbefindende, at der jo ogsaa frembyder sig en Side, fra hvilken han er udsat for fremmed Paavirkning, og, hvis han ikke er aarvaagen, kan give sig blot for dem, som ere rede til at benytte sig af Næstens Svaghed, og til at tiltage sig det Herredømme over ham, han ikke selv forstaaer at føre. Men jo større Antallet er af de Ting, hvis Indflydelse et Menneske i sine Beslutninger er undergivet, jo mere Magt Forhold og Omstændigheder øve over ham, des vanskeligere vil det være ham at bestemme sig selv frit og uafhængigt. — Vi sige ikke, at Mennesker ikke kunne lade sig bestemme til Noget. Tværtimod de kunne lade sig bestemme til alt for Meget, til Mere, end de selv vide og ville vedgaae, til Alt, hvad der ligger indenfor det, efter deres Mening, Tilladeliges Grændser, og, saa omfattende denne Kreds end er, ikke sjelden ud derover til det, som er i Strid med, hvad de selv have gjort sig til Regel, med deres egne Grundsætninger, med hvad der tjener til deres Fred med Gud, med dem selv og deres Medmennesker. Men jo mere Kredsen udvider sig af det, hvortil et Menneske kan lade sig bestemme, des større maa hans Væsens indre Ubestemthed være.

Det er i Almindelighed ikke for en Svaghed hos et Menneske at regne, at han er let at lede og paavirke. Jo mere redebon, jo dristigere han er til at give Livet Magt

over sig, jo villigere han skifter sig efter, hvad Forholdene forlange, desto brugeligere vil han overalt befindes at være, desto lettere findes en Plads, hvor han kan anbringes og anvendes. Menneſter ere jo ikke som Stenene, som kun bleve til for at indmures mellem hverandre, af Naturen dannede efter samme Form; der vilde derfor, hvor de slutte sig sammen, af deres Samliv ikke fremgaae noget skjønt, sluttet Hele, dersom hver søgte at bevare sin naturlige Eiendommelighed med alle dens kantede Særheder, dersom der ikke hos ethvert Menneſte var Sider, med Hensyn til hvilke han undlod selv at tage Bestemmelse, lod sit Livs Linier være ubestemte, kun let antydede, overlod til Forholdene at give ham det særegne Præg, som maatte være ham og Andre tjenligt. Men dog skal et Menneſte i sine Medmenneſters Haand ikke være som Leret, hvoraf Pottemageren danner Kar, snart til Væ, snart til Banære¹⁾. Det tør ikke Alt overlades til uberegnelige Omſtændigheder; man skal ikke i alle Ting stikke sig lige med denne Verden. Som hvert Menneſte har det, hvorfor han skal kræves til Regnskab, saaledes maa der og være Sider og Dele af hans Liv, — og det ere netop de vigtigste, — over hvilke Ingen uden han selv tør tage Bestemmelse.

Hvor vanskeligt det har været Menneſtene, med Hensyn til Christendommen, selv at tage Bestemmelse, tage Partie, viser dens Historie. Saalange Herren levede og lærte, var der kun faa Menneſter, som vovede at gjøre fællede Sag med ham og blive hans Disciple. Nogle viiste sig fra først af som hans afgjorte Modstandere; største Delen stod lige langt borte fra at tage Partie for eller

¹⁾ 2 Tim. 2, 20.

imod. Nu er Verden kommet ud af denne Ubestemthed. Nu kunne Alle blive Christne; thi nu er Partiet allerede fra først af taget, er et Menneskes Navn, førend han veed af sig selv at sige, indskrevet blandt Jesu Disciples Tal. Hvad der dengang holdt de Fleste tilbage fra at følge Jesus, maa nu bringe dem til at bekjende sig til ham. Omstændighederne have forandret sig; men Menneskene og deres Tilboielighed til at lade sig bestemme udenfra er den samme. Deri er ingen Forandring foregaaet. Det er Forholdene, som herffe, nu som fordem. Der var Meget, som kunde afholde en forsigtig Lærer i Israël, som Nikodemus, fra at komme om Dagen til Jesus og aabenbart at bekjende sig til en Lærer, han erkjendte, var sendt af Gud. Der er ogsaa Meget, som kan afholde en forsigtig Lærer i Christendommen, som i sin Herre ikke mere seer en Lærer af Gud, fra aabent for Mennesker at vedkjende sig sin Overbeviisning, og gaae over paa deres Side, som bestride hans Guddommelighed. Det er lettere nu end fordem at blive en Christen; derfor blive Mange det. Man behøver ikke desangaaende at tage nogen Beslutning. Vi vare Christne, førend vi selv ret vidste det. Vi bleve det, uden at vide hvorledes; vi foresandt os selv, da vi vaagne og begyndte at vide af os selv at sige, i en Christelig Verden; vi modtog os selv, da vi bleve os selv overladte, opdragne til Christne. Hvorfor da stræbe efter at blive det, man allerede er? hvorfor sætte en egen Beslutning isteden for Andres, saalænge det Fremmede har vdiist sig stærkt nok til at bære vor Overbeviisning? — Og dog, maae vi, for at blive Christne, fødes paa ny, da maa det ikke gaae til os usvridende, som da vi bleve fødte til Verden. Skal Chri-

stendommen være vor egen Sag, maa den være vort eget Valg. Dertil maa det komme. „For“ og „imod“ maa komme frem. Herren selv fører det frem. Vi tør ikke lade det gaae forbi; vi maae bestemme os, vi maae selv have en Villie med Hensyn til det, som meest af Alt angaaer os selv.

At det er en Partisag at være en Christen, indrømme vi nødigt ogsaa for Christendommens egen Skyld. Det var en Partisag, saalænge Christi Kirke var stridende, og Modstanderne vare de langt overlegne baade i Magt og Mængde. Den fælleds Fare bød dem slutte sig tæt og trofast sammen. „Hvo som er frygtagtig og forstræffet, han vende tilbage“, udraabte Gideon¹⁾, da han førte sin Hær mod en overlegen Fiende. I Farens Stund seer en Anfører sig heller omgivet af en ringe Skare af Udvalgte og Tappre, end af en talrig Hob, paa hvilken han ikke tør forlade sig. I Forsølgelsen maatte Kirken opgive sine tvetydige Tilhængere. Ved deres Bankelmødighed maatte de snarere skade end gavne den Sag, de ellers gjerne horte til. Hvo der ikke var med, var imod. Men en Scierherre pleier at lade Forglemmelse komme dem tilgode, som i Farens Stund faldt fra; at modtage Alles Dvergivelse, som nedlægge de Vaaben, de førte imod ham. Skulde det da ikke somme sig, nu, Christi Kirke er blevet seirende, ja triumpherende, at optage ogsaa de Bankelmødige i Samfundet, at lade i Scierherrens Navn udraabe: „Hvo som ikke er imod mig er med mig“!

Det ligger ikke i Christendommens Væsen, at den skal indskrænkes til Enkelte. Befalingen, Herrens Apostler modtog, da de bleve udsendte, lød paa, at de skulde gaae

¹⁾ Dom. 8. 7, 3.

ud til alle Verdens Folk. Og naar Gud elskte Verden, saa han hengav sin eenbaarne Søn, da var det kun, for at hver den, som troer paa ham, om han end troede saa svagt, at han behøvede at bede: „Herre, hjælp min Bantroe“¹⁾, dog ikke skulde fortabes, men have et evigt Liv. Det er denne Alt omfattende Storhed i Plan og Anlæg, hvorved Christendommen, saasnart den bliver kjendt, griber Sjælene og binder dem til sig. Vi blive saa meget lettere fortrolige med Tanken derom, som Christendommen, fra vort Synspunkt betragtet, indtager en Stilling, at vi ikke i det Udvortes blive dens Grændse vaer. Og om der end stundom er saa lidt Christendom i os, at vi ikke formaae at opfylde Kjærlighedens simpleste Fordringer i vore engeste Omgivelser, vi tage dog i Betænkning i Christendommens Navn, paa dens Begne at bortgive nogen Deel, nogen Provinds af Riget ved at indskrænke Samsundet kun til Gufelte. Er den store, verdenomfattende Tanke i Christendommen blevet os saa fortrolig og uundværkelig, som Synet af Guds høie, hvælvede Himmel, hvor kunne vi da see den fremstillet i en Virkelighed, som ikke svarer dertil, gjenfinde den i et Partie? Derfor kunde de første Christne, som kun var et Partie, ikke vedblive at være det, drev Aanden, af hvilken de talede og handlede, dem til at udvide sig, fandt den ikke Hvile, førend dens Sendebud havde naaet Grændserne af den da bekjendte Verden, og det store Riges Overhoved havde anerkjendt Christi Høihed.

Jesu Samtidige blandt Jøderne havde vanskeligt ved at see, at det var „ved Guds Finger“, Jesus udrettede sine vidunderlige Gjerninger. De meente, han uddrev onde

¹⁾ Marc. 9, 24.

Nander ved Hjælp af de onde Nanders Fyrste. De saae i Alt kun onde Nander og deres Bærk; de saae dem ikke blot udenfor deres Folk og Land, i Hedenskabets, og alt dets fordærvelige Væsen; de saae dem endog i, hvad Gud ved Johannes og Jesus begyndte at virke til sit eget Folks og Verdens Forløsning. I Christendommen, og efter som den er blevet mere herskende, har Alt forandret sig, kan man ikke mere blive de onde Nander og deres Magt vaer. Modstanderen mægter ikke længer at øve saadanne Tegn, hvorved endog de Udvalgte skulde kunne forføres¹⁾. End ikke den Mindste af de Småae kan, i hvad Ondt der øves, blive hans Fingert vaer. Man seer kun det Gode allevegne, i sine forskjellige Vittringer. Ligger end Verden i Strid og Uenighed med sig selv; adskiller end stundom dødeligt Had Partiernes; er Lognen end utrættelig til at forvirre Tankerne og hilde Sjælene: man kan dog ikke, hos hver især, naar hans Sag betragtes fra den Side, hvorfra den kan gjøre Fordring paa at blive betragtet, blive det Onde vaer. De have, hver for sig betragtet, begge Ret. Det er paa en Maade, fra en vis Side betragtet, godt altsammen. Det er ikke Djævlens, som uddrive Djævlens, men gode Nander, som strides med gode Nander. Der er Forskjel, men ikke som mellem Godt og Ondt, men som mellem mere Godt og mindre Godt. Hvad der kaldes ondt, er kun det Gode i mindre Grad, paa et lavere Trin, som Forberedelse, som Betingelse og Forudsætning.

Hvo finder det ikke at være stjønnere i Alt at tænke sig omgivet af gode end af urene Nander? Men var det saa, at de onde Kræfter vare uddiiste af Verdenskampen, at

¹⁾ Matth. 24, 21.

Christus og hans Sag stode udenfor Striden og Partiernes, som Indbegrebet af alle Kræfter, der bevæge sig i Christenheden, hævet over dem, som Maalet, hvilket Alt arbejdede sig frem imod, da kan det ikke længer hedde: hvo som ikke er med, er imod; — end ikke: hvo som ikke er imod mig er med mig; da var det christelige Kampløsen: „ogsaa den, der er imod, er med mig“.

Christne ere, siden Kirken er klevet seirende og herskende, som Kongebørn, der ere fødte i Høihed, vante at lade Tankens Blik løbe ud over en viid Verden, opvoredede med Sindet fuldt af Tanken om det Riges Storhed, de høre til, om den uindstrænkede Magt, som er deres Arv og Gie. Det gjør os Vre, at det paa vore Tankers Storhed kan kjendes, af hvilken Herkomst vi ere. Lader os dog ikke slaae vor Lid til Tankers Storhed. Lader os bede, at Guds Rige maae komme, at alle Tjenderne maae efterhaanden underlægges hans Fodder, hvem Magten og Vren tilhører, og mindes, at, indtil det skeer, tør Ingen undslaae sig for at tage Partie, at vælge imellem „for“ og „imod“; at den Seier, Christendommen udvortes allerede har feiret i Aarhundreder, kun er en Begyndelse og Indledning til den langt større Seier, i hvilken ogsaa alle de indvortes Tjender skulle ligge under. Christne skulle ikke affondre sig fra Christne og stifte Partier og Sectar. Men i vort eget Liv maa der bestaae en Affondring. Der maa være Forskjel mellem hellige Dage og Søgnedagne, mellem hellige Steder og de Steder, som høre vor verdslige Gierning til. Thi kun hvor det lykkes os at drage os tilbage fra og udelukke det Verdslige, føle vi os som en Herrens Menighed.

Midfaste Søndag.

Evang. Joh. 6 C. 1-16 B.

Derefter foer Jesus hen over Galilæa Sø, ved Liberias. Og meget Folk fulgte ham, fordi de saae hans Tegn, som han gjorde paa de Enge. Men Jesus gik op paa et Bjerg, og satte sig der med sine Disciple. Men det var nær Paaske, Jødernes Høitid. Da Jesus nu opløstede sine Dine, og saae, at meget Folk kom til ham, sagde han til Phillippus: Hvor skulle vi kjøbe Brød, at disse kunne æde? (Men han sagde dette, for at forsøge ham; thi han vidste selv, hvad han vilde gjøre). Philippus svarede ham: Brød for to hundrede Penninge er ikke nok for dem, at hver af dem kan faae noget lidet. Een af hans Disciple, Andreas, Simonis Petri Broder, siger til ham! Her er en liden Dreng, som haver fem Bygbrød, og to smaa Fiske; men hvad er dette til saa mange? Men Jesus sagde: Kommer Folket til at sidde; og der var meget Græs paa Stedet. Da satte Mandene sig ned; ved fem Tusinde i Tallet. Men Jesus tog Brødene, gjorde Taksigelse, og uddelede dem til Disciplene, men Disciplene til dem, som havde

sat sig ned; desligeste ogsaa af de smaa Fiske, saa meget de vilde. Men der de vare mætte, sagde han til sine Disciple: Sanker tilsammen de overblevne Stykker, at Intet forkommes. Da samlede de, og fyldte tolv Kurve med Stykker, som bleve tilovers af de fem Bygbrød fra dem, som havde faaet Mad. Da nu Folket saae dette Tegn, som Jesus havde gjort, sagde de: Denne er i Sandhed den Prophet, som kommer til Verden. Der Jesus da vidste, at de vilde komme, tage ham med Magt, for at gjøre ham til Konge, veeg han atter op paa Bjerget, ganske alene.

Fortællingen om Bespisningen i Orken synes fra først af fremfor andre at have fundet velvillige Øren, og derfor ei heller at være glemt af dem, som samlede og optegnede Begivenhederne af Frelserens Liv. Andre Tildragelser, som i Bigtighed staae ved Siden af, om ikke over denne, findes undertiden kun hos een eller tvende Evangelister; denne hører til de faa, som fortælles af alle fire Evangelister.

Jesus bebrejder Mængden, da han igjen mødtes med den i Galilæa, at de søgte ham, kun fordi de aad og bleve mætte. Naar Evangelisterne og de, der hørte dem, gjerne vendte tilbage til, dvælede ved Tanken om, og Billedet af Frelseren med Brødet i Hænde, i Kredsen af de Hungrige i Orken, da var det neppe, fordi Begivenheden havde gjort samme Indtryk paa dem, som paa Mængden, der aad og blev mæt, og som af Glæde derover vilde gjøre Jesus

til Konge; ikke fordi de i den vidunderlige Meddelelse af den legemlige Føde saae et større Beviis paa, at Gud var med deres Mester, end i andre Undergjæringer. Snarere tør vi antage, at deres Forkjærlighed har sin Grund deri, at Bespiisningen i Orken tidligen blev dem Billede paa Mesteren i en Virksomhed, hvori han var dem bedst bekendt og kjærest, som deres og Menneskehedens Lærer.

Ogsaa Kirken synes at dele de første Fortælleres og Tilhøreres Forkjærlighed for Bespiisnings=Vidunderet. Vi have tvende Fortællinger, den ene om de fire Tusinde, den anden om de fem Tusinde. Skjøndt de kun i det Uvæsentlige ere forskjelligte, ere begge dog optagne i Søndags-Evangeliernes Række. De vare neppe naaede dertil, om ikke Kirken i, hvad der fortælles om de Hungriges Mattelse, havde troet at finde et Billede af sig selv, og af, hvad den er den Herre skyldig, som baade i Sacramentet og Didet, baade i Brødets Brydelse, og i Lærens Forkyndelse, vedbliver at være tilstede i og at opholde sin Menighed.

Vi troe, at det er Sandhed, naar Herren lover, at han vil være med sine Disciple alle Dage indtil Verdens Ende¹⁾, at hvorfombest To eller Tre forsamle sig i hans Navn, vil han være midt iblandt dem²⁾. Men det tjener til at levendegjøre vor Troe, at see, hvad ellers maa søges stykkeviis paa mange Steder, samlet fremstillet i eet Billede. Vi ville dertil benytte os af det Billede af Frelseren, vor forelæste Text tilbyder, i det vi søge at fremstille:

1) Matth. 28, 20. 2) Matth. 18, 20.

Christus i sin Kirke som Folkenes Lærer.

Stedet, hvor Bespiisningen foregaaer, udvider sig; Orkenen bliver til den vide Verden; Skarerne, som følge Kristus, til de Folkslag, som ledes ved hans Røst, som Hjorden af Hyrden; Brødet, han uddeler, til Læren, hvori der er Føde for Sjælen, der ikke saameget beriger Forstanden med Kundskaber, som styrker Villien til et daadrigt, frugtbart Liv.

Førend Jesus uddeler Brødet, byder han først at stifte Skarerne til Sæde omkring sig. Saaledes gif det til, da Folkene i den Verdensdeel, vi beboe, bleve kristnede; Kristus bød dem gjennem sine Sendebud først at leire sig omkring ham.

Nu boe alle christelige Folk ved Siden af hinanden, rollige, indenfor de dem anviste Grændser, uden at der paa-kommer noget Lyst-til at fraslytte sin Bolig, eller Frygt for, at det af andre skal fortrænges derfra. Men ligesom Israels Folk, førend det blev bragt til Hvile i Canaans Land, var ustadigt, omvandrende, søgende med Sværdet i Haanden et Hjem paa Jorden, saaledes har der ogsaa været en Tid, da de christelige Folkslag vare omvandrende, da de, som boede i Norden, vore Forfædre, Alle som Een, brøde op for at vinde et bedre Fædreland i det skjønne Syden, hvor Ranken omfrandses Sædemarken, og Vinen groer ved Siden af Brødet; da de Folk, som boede i det fjerne Ost, hvor Solen gaaer op, ikke standsede i deres Fremrykken, førend de, følgende dens Gang, havde naaet det vestlige Hav, hvor Solen hver Aften skjuler sig bag Bølgerne.

Hvad der bragte de Urollige til Hvile var ingen Josva,

der førte dem ind i Landet, med „Korn og Most mangesfold“¹⁾; men medens de vare paa Vandring, mødtes de med de christelige Sendebud, som gif omkring i Alverden at forkynde Evangeliet, lærte ved dem en Herre at kjende, i hvis Haand Brød og Viin bleve meer end Manna i Drunkenen, bleve himmelske Raadegaver, der stille Sjælens Uroe og Bekymring; og fra den Tid der først var kommet Fred i Folfenes Indre, kom der ogsaa udvortes Roe over dem, leirede de sig jevnstides hinanden, omkring den ene og samme Livets og Brødets Herre, for af hans Haand at modtage de himmelske Gaver.

„Gud har gjort, at al Menneskens Slægt boer paa den ganske Jordens Kreds af eet Blod, og bestemt dem visse Grændser for deres Boliger“²⁾. Men „hvilke Ting, som Faderen gjør, de samme gjør og Sønnen ligesaa“³⁾. Sønnen, Jesus Christus har gjort, at alle christelige Følkeslag boe paa den ganske Jordens Kreds, af een Aand, som eet Legeme, der regieres af samme Sjæl, saa at, hvad der foregaaer i deres indre Liv, fornemmes aandeligen i sine Virkninger fra den ene til den anden Jordens Ende; han har „bestemt dem visse Grændser for deres Boliger“ ikke ved at reise Bjerge op imellem dem, eller lade Bandedene adskillende strømme hen i Floder, Søer, Bække, Forvirring dele deres Tungemaal, men ved at lære dem at sætte Grændser for deres egen Begjerlighed efter at udvide sig ved Erobring, og sikkre ogsaa Folfene, hvad hvert falder Sit.

Idet Herren byder Disciplene at komme Folfet

1) 1 Moseb. 27, 28. 2) Ap. Gjern. 17, 26. 3) Job. 5, 19.

til at sidde, lader han dem tillige „inddele dem i Hobe“¹⁾. — Vi ere, skjøndt eet Christen = Folk, dog afføndrede i flere Kirkesamfund. Christi Kirke, skjøndt kun een og almindelig, indbefatter dog i sig mange mindre Kirker og Christen = Hobe, som ere gaaede fra hverandre, saaledes at de indtage hver sin Plads, nogle mod Nord, de evangeliske Christne, nogle mod Syd, de som kaldes de catholske; nogle mod Ost, de som nævnes græsk = catholske; nogle mod Vest, de romersk = catholske.

Man kan vel tænke sig, at det var forbundet med Ueillighed og Forstyrrelse, og voldte mangt Sammenstød, dengang de femtusende Mænd foruden Qvinder og Børn, skulde stille sig ad i flere Hobe. Da de mange Tusender, ja Millioner, som fulgte Frelserens Røst, senere, igjennem Aarhundredernes Løb, begyndte at afføndre sig i Hobe og Partier, da gik det heller ikke til uden Forstyrrelse, ja uden mangt et blodigt Sammenstød. Men det var dog kun under den almindelige Forvirring, at Sammenstødene bleve saa voldsomme, at de fremkaldte Fjendtligheder og Forfølgelser, hvorover man paa den fælleds Sags Begne maatte beklage sig.

Nu, Afføndringen er fuldbyrdet, og Partierne lade sig overstue, maae vi tilstaae, det var ikke Noget Kjød, og Blod indgav dem, at de saa gik fra hverandre, men at det skeete efter en høiere Herres Billie; og hans Hensigt var ikke at nære Fjendskab, eller opføre nye Skillemure blandt Mennesker, han ved fælleds Troe og Kjærlighed vilde forene, men at, ved det himmelske Brøds Uddeling,

¹⁾ Luc. 9, 11.

det maatte kunne gaae friere, mere uhindret til, at Hver kunde faae sin Ret, sin Deel af Sandheden. Thi kun da er et Menneſte rettelig kommet til Sandhedens Erkjendelse, naar han faaer netop den Deel deraf, og paa den Maade, ſom ham gjoeres meeſt fornøden. Som en Opdrager, ſkjøndt han agter at føre Alle, ſom betroedes ham, til ſamme Maal, dog ikke lader dem alle høre Get og det Samme, ſaaledes har Gud ogsaa ladet ſit Evangelium ſaaledes forkynde, at, ſkjøndt det forblev, hvad det var, eet og det ſamme, det dog blev aſpaſſet efter Menneſtens forſkjellige Fornødenheder.

Vi troe, at det er med Herrens egen Tilladelse, at hans Folk er gaaet fra hinanden i forſkjellige Hobe. Dog troe vi, der er Grændſer for Afſondringen, at han ikke har givet ſit Folk Tilladelse til ganſke at gaae fra hinanden. Det maa kun ſkee, forſaaavidt det er til Sandhedens Behov. Ingen kan være en Chriſten uden at slutte ſig til et Samsfund. Den, ſom i Troens Anliggender vilde vende alle Andre Ryggen, maatte enten være en Ligegyldig, ſom ikke kjendte til Mandens høiere Fornødenheder, eller en Indbildſk, ſom troede, han havde al Sandhed blivende i ſig.

Da Folket har taget Sæde, tager Jeſus de fem Brod og to Fiſke, takker, uddeler dem til Diſciplene, men Diſciplene til dem, ſom havde ſat ſig ned.

Vi ſjelne mellem en dobbelt chriſtelig Værevirksomhed; i den ene, hvorved Læren oprindeligt kom til Jøderne, tog Herren alene Deel; i den anden, hvorved hans Sandhed kom ud i Alverden, havde han Medhjælpere i ſine Apoſtler og deres Diſciple og diſſes Diſciple i mange Led. Den første er os ſildret

i Parablen om Sædemanden; paa den sidste see vi et Bilde i Jesus uddelende Brødet i Orkenen.

Jesus som Sædemand er ene om sin Gjerning, maa med egen Haand udstrøe hvert Sædeforn; thi Apostlerne, som staae ham nærmest, slutte sig, naar han taler og lærer, til Tilhørerne, og ere kun deri forfsjellige fra de Dvrige, at Ordet hos dem falder i god Jordbund, og bærer mangfoldig Frugt. I Orkenen er Herren ikke ene, men har Medhjælpere i sine Disciple; ja Medhjælperne træde i den Grad frem, at det kunde synes, som var deres Andeel i det Vidunderlige, som skeete, større end Herrens. Saalænge vi see det, hvormed de mange Tusinder skulle bepsifes, i Frelserens Haand, er det kun lidet, kun fem Brød, og to smaae Fiske. Efterat det igjennem Apostlernes Hænder er kommet ud til Mængden, er det meget, mere end nok til Alle. Saaledes gif det, da Læren og dens Forkyndelse fra Jesus gif over til Apostlerne.

Da Peder paa Bindsefesten første Gang fremstod, og forkyndte Ordet om den Opstandue, vandtes tretusende Sjæle for den nye Lære. Er da Disciplen over Mesteren? Mesteren kunde i tre paa fjerde Aar, i hvilke han drog omkring og lærte, kun vinde tolv Sjæle; og af de Tolv blev Een en Foræder, Een fornægtede ham, de Ti forlode ham og flygtede, da Afgjorelsens Time kom; Disciplen kunde ved een Tale vinde Tusender, saa de ikke blot lode sig døbe, udvortes bekjendte sig til Samfundet, men bleve troe, standhaftige, rede til, som Stephanus, at lide Forsølgelse for Christi Navns Skyld. — Nei, Christne! vi ville ikke give Disciplen, hvad der tilkommer Herren, ikke bygge Templer til Gæde for Peder, og paakalde hans Navn,

som andre Christne have for Skif. Det er Mesteren, vi efter hans Bortgang lære at kjende i det, af ham begyndte, nu af Andre fortsatte Værk; som begynder gennem Disciple, ved hvad han har givet dem i Hænde, at gjøre vidunderlige Ting. „De Ord, Du har givet mig“, saa talte han i Bonnen den Nat, han blev forraadt, „har jeg givet dem, mine Disciple“. Og Disciple beholdt ikke Ordene for sig, men gav dem til Mængden af de Christne; og den første Gang Peder gjør Forsøg paa at dele ud af, hvad ham var givet; den første Gang han ikke nøies med at være en Tilhænger af Jesus af Nazareth, og at vedgaae det for Alle, men træder frem som Forkynder af hans Lære: da skeer det Vidunderlige, som senere gjentager sig, da hans Meddisciple og de øvrige Christne begyndte at følge ham efter, at Læren beviser sin overmenneskelige Kraft i svage Menneskers Hænder, at der er en Kundskabens Rigdom, en Sandhedens Fylde i, hvad de fattige, eenfoldige Fiskere fra Galilæa have at byde Verden, som Ingen af dem kjendte, eller havde ahnet, saa de blive i stigende Grad dristige til at gaae ud i større og større Kredse og udraabe: „Kommer hid Alle, som tørste og hungre efter Sandhed og Retfærdighed, vi bringe, hvad Eders Sjæle begjere!“! So større Forundringen var over, hvad der skeete, fra den Tid Peder og de øvrige Disciple, som Herrens Efterfølgere, begyndte at forvalte Lære-Embedet i Christi-Kirke, desto villigere vare de til at erkjende, at det skeete, ikke ved nogen som helst deres Opfindsomhed eller Fortjeneste, men ved hans Hjælp, som de nu kaldte ikke blot deres Mester, men deres guddommelige Herre; til at see deri, ikke blot en Virkning af Læren, de havde modtaget, men en Virksomhed

af den Herre, som kom til Verden for at føre alle Slægter til Sandhedens Erkjendelse, som dog ikke selv satte sig i Forbindelse med Folket, men sendte sine Disciple ud, bød dem gaae hen til alle Folk; som medgav dem paa den lange Reise ikke Guld og Sølv i deres Bælter, men de Ord, han havde modtaget af Faderen; som lovede dem, skjøndt han drog sig tilbage, dog usynligen at ville være tilstede i deres Midte, saa ofte de samlede sig i hans Navn, at ville lade sig finde af dem, som søgte ham.

Christus, som Sædemand, udstroer Ordets Sæd som Frøe, i dets første, naturlige Stikkelse. Christus i Orkenen, blandt Skarerne, uddeler Brødet. Og Brødet, skjøndt taget af Sæden, er dog en Frembringelse af Menneskers Kunst.

Vi kalde os Christi Disciple; men vi have dog ikke eet Ord af hans egen Mund. Christendommen, som den i Tidens Løb kom til de forskjellige Folkslag, som den nu ved Underviisning kommer til os i vor Ungdoms Dage, var og er ikke det, den var, da den ved Herrens egen Underviisning kom til hans Disciple; den er af Kirken under Samvirken af mange Tusenders Tænkning bearbejdet; den bliver efter Tidens Leilighed, under Indflydelse af herskende Anskuelser, af Lærere paa forskjellige Maader fremstillet og fatteliggjort, for lettere at kunne forenes med, hvad der ellers udgjør Indholdet af Læringernes Forestillingskreds. Og om end for den evangeliske Christen, i en modnere Alder, Afgangen til vor Troes og Kundskabs Kilde, den hellige Skrift, staaer aaben, end ikke der finde vi Christi Lære, som den udgif af hans egen Mund, men som den af hans Disciple paa forskjellig Maade er opfatet

og gjengivet. Kunne vi da med Joie kalde os Jesu Disciple?

Sædekornet, naar det kommer under Menneskers Hænder for at bearbejdes til Føde, mister den Mirakelkraft, det i sin naturlige Skikkelse har, til af det Lidet, det er, at frembringe Meget, og bliver en død Ting. Men der er i Guds Ord en langt større Livskraft, end i Sædekornet. Det døer ikke under den menneskelige Behandling; det vedbliver at leve og bevare sin Guddomskraft. Der hører ikke mirakelgjørende, men blot troe Hænder til at uddele, hvad Herren har givet. Ordet har fra ham, af hvis Haand Verden modtog det, Kraften, som gjør Underviisningen frugtbar. Brødet under Disciplenes Hænder har endnu samme Kraft til, af det Lidet det er, at voxer og blive Meget, mere end nok til Alle, som Sæden, Herren selv udstroede, medens han vandrede om i Jodeland; — og saalænge dette er synligt, saalænge det bevarer denne Kraft, tør vi ikke forsmaa, hvad der bydes os, om det end kun er en Discipel, af hvem vi modtage det.

Underviisning i den christelige Troeslære er Overlevering. Men at Læren er af Gud, har viist sig deri, at den ikke er gaaet fra Haand til Haand, som en død Ting, saaledes som de selvopsundne Lærdomme og Forskrifter, Pharisæerne samvittighedsfuldt overantvordede fra Slægt til Slægt, hvoraf de bandt tunge Byrder at lægge paa Andres Skuldre, hvormed de besvarede Lærlingernes Hukommelse uden at virke paa deres Hjerte. Der er, næst efter Lærens helliggjørende Virkning paa deres Hjertes, som antage den, neppe noget større Beviis for dens Guddommelighed, end denne dens Deelbarhed i det Uendelige, at den

overleveret gennem Aarhundreder, fra Slægt til Slægt, udstykket og uddeelt af utallige Lærere i Kirker og Skoler, paa hellige og søgne Dage, til Børn og Gamle, Lærd og Læg, naar det kun var troe Disciple, som gave og som-toge, har bevaret, indtil de mindste Dele, den Kraft, som det Hele, da det blev overgivet af Herren til Apostlerne, var i Besiddelse af; at der overalt, i alle Kirker, Partier, af hvilken Bekjendelse de ere, stedse bliver større Overflodighed af christelig Kundskab, mere endogsaa, end fornødent gjøres til Menigmands Behov. Det er Noget, som hører til, hvad der skeer dagligdags, og for Alles Dine; men vi forstaae det først rettelig, naar vi deri see det Overordentlige, og henføre det til den Herre, som ikke blot gav til dem, som stode nærmest og først tilbøde sig, men sendte Disciplene omkring til dem, som stode fjernere, for at hans Gaver skulde komme til Alle, og Ingen vansmagte.

J, som maae dele Brødet med de Mange, Gud gav Eder at sørge for, og tidt have Leilighed til at see, det gaaer naturligt til, at Lidet bliver mindre ved at deles med Mange, prøver ogsaa paa, hvor naturligt det gaaer til, at Lidet bliver Mere, til jo Flere det deles ud; deler med Eders Børn ogsaa det evige Livs Brød, som blev givet enhver Herrens Discipel. Ingen undskyldte sig og sigte: „Dertil har jeg ikke Kundskaben“. Det er de lidetroende Disciples Tale, som bragte de fem Brød og to smaae Fiske, og sagde: „Hvad er det til saa Mange!“ Det er ikke ved at tage, man bliver riig paa Christendommen, men ved at give og meddele.

„Og der de opsamlede Levningerne, vare der tolv Kurve fulde“. — Hvor det gaaer til med

Overflod, bliver Noget tilbage, tilovers. Har Christi Lære den Egenskab, at den, efterhaanden som den brydes og deles, bliver mere indholdsrig, og, kan det ved Uddeelingen deraf bestandig gaae overflodigere til, da maa der ogsaa blive Noget tilovers, som ligger udenfor Fornødenhedens Grændser. Hvad vi kalde christelig Boglærdom, er Noget, som ikke hører til en Menigheds, til Menigmands Fornødenheder. Det er Levningerne, som bleve tilovers, „der Folket havde spiiist“. Skulde nu, efterat det store aandelige Bespiisningens Vidunder har vedvaret gennem Aarhundreder, Alt samles op, som er blevet tilovers, der vilde samles mange Kurve fulde. I Christi Kirke er det ikke Lærerne, de Skrifskloge, der sidde til Høibords, og Menigmand, der samler Smuler op. Det Bedste, Christendommen har at byde, byder den Alle uden Forskiel, kunne Alle uden Hensyn til Dannelsesgrad deelagtiggjøres i, kunne Alle fatte og beholde. Det er Menigmand, som sidder til Høibords; det er Lærerne, som byde frem, og som samle Smuler op; de ere ikke Herrer, men Tjenere.

En Christen veed, hvad han skal domme om Boglærdom. Den skal ikke agtes for heit. Om man samlede Alt, hvad de Lærde sammenskrev, der var, om end i Omfang mere, dog i aandelig Livskraft ikke saa meget, som i det Ord, hvormed hans Menighed er bespiist, Guds eget Ord. Men Lærdom skal heller ikke agtes ringe. Den Smaalighed, som kunde synes at være forbundet dermed, er ikke Andet, end den høieste Samvittighedsfuldhed i at omgaaes med endog den mindste Deel af Guds gode og fuldkomne Gaver. Om det ikke af Menigmand kan ventes, at han skulde have Forstand paa, hvortil Lærdom i

det Enfelte er nyttig, skal han dog føle sig selv, og den Troe, han bekjender sig til, æret ved, at der er dem, der have Kundskab om Mere, end hvad der gjøres Enhver fornødent at vide til Salighed.

Marix Debudelsesdag.

Evang. Luc 1 C. 26, 39 B.

Men i den sjette Maaned blev Engelen Gabriel sendt af Gud til en Stad i Galilæa, som hedder Nazareth, til en Jomfru, som var trolovet en Mand, ved Navn Joseph, af Davids Huus; og Jomfruen hedde Maria. Og Engelen kom ind til hende, og sagde: Hil være dig, du Benaadede! Herren er med dig, du Belsignede iblandt Qvinderne! Men der hun saae ham, forfærdedes hun over hans Tale, og hun tænkte, hvad denne skulde være for en Hilsen. Og Englen sagde til hende: Frygt ikke, Maria; thi du haver fundet Naade hos Gud. Og see, du skal undfange og føde en Søn; og du skal kalde hans Navn Jesus. Han skal blive stor og kaldes den Høiestes Søn; og Gud Herren skal give ham Davids, hans Faders Throne. Og han skal være Konge over Jacobs Huus evindelig, og der skal ikke være Ende paa hans Kongerige. Men Marie sagde til Engelen: Hvorledes skal dette gaae til, efterdi jeg veed af ingen Mand? Og Engelen svarede og sagde til hende: Den Hellig Aand skal komme over dig, og den Høie-

stes Kraft skal overstygge dig; derfor skal ogsaa det Hellige, som skal fødes af dig, kaldes Guds Søn. Og see, Elisabeth, din Frænke, hun haver og undfanget en Søn i hendes Alderdom; og denne Maaned er den sjette for hende, som kaldes ufrugtbar. Thi Intet kan være umuligt for Gud. Men Maria sagde: See, jeg er Herrens Tjenerinde, mig see efter dit Ord! Og Engelen skiltes fra hende.

—

—

Hvad der blev Marie bebudet, var Noget, som kun ved Guds Magt blev muligt. Det er kun hans Foranstaltning og Bærk, at der blev født Verden en Frelser. Som Ingen var hans Raadgiver, saa deler han ei heller med Noget Vren for Udførelsen. Da Gud var blevet forladt af Menneskene; da Alle droges hen til de stumme Afguder¹⁾; da Guds Sandhed var forventet til Løgn²⁾; da alt Kjød havde fordærvet sin Veie³⁾, og de naturlige gode Kræfter i Mennesket ikke strakte til, for at Guds Diemed skulde naaes: var Gud viist tilbage til sin Kraft, ifølge hvilken han alene kan gjøre vidunderlige Ting. Christi Komme til Verden er det største og, paa en vis Maade, det eneste Mirakel, hvorom Historien beretter. Thi naar Gud lader saadanne Ting see, da er det ikke for at bringe Forstyrrelse ind i Verden, men for at en høiere og bedre Tingenes Orden kan tage sin Begyndelse. Kristus, som Guds Søn, fødtes paa overnaturlig Maade. Men naar alle de,

1) 1 Cor. 12, 2. 2) Rom. 1, 25. 3) 1 Moseb. 6, 12.

som troe paa ham, ogsaa faae Børneret og Børnenavn, da skeer det ikke ved overnaturlig Fødsel, som Christi, ikke heller ifølge den blotte naturlige Fødsel, hvorved de blive Mennesker; det skeer, fordi det Overnaturlige er blevet naturligt, i Kraft af den høiere Tingenes Orden, som tog Udspring fra Christus, i hvilken vi blive Guds og Christi Rige vaer her i Verden, i hvilken Gud ikke længer staaer alene ligeoverfor en Menneskehed, som fornægter sin Staaber, men virker i Pagt med Alle, som Anden kalder, samler og forener. Og naar det derfor nu om Alle, som fødes af Qvinder, kan gjentages, at de skulde kaldes Guds Børn, da lyder dette „skal“, ikke saameget som Forjættelse; det tyder ikke hen paa Mirakler; det lyder snarere som en Forpligtelse, som Noget, der, ifølge den Aand, som lever i Herrens Menighed, maa kunne ventes og forlanges, forlanges især af hende, som fødte Barnet til Verden, af den christelige Moder.

Naar Forjættelsens Ord til Herrens Moder i hans Menighed have faaet en anden, en laant Betydning, da er det intet blot Ordspil, hvormed man, i Mangel af Tanker, kan finde Behag at lege; det er endnu mindre en Tve-tydighed, man benytter sig af for at forvanske Skriften og underlægge dens Ord anden Mening, end de fra først af havde. I Maanens natlige Skin mødes vi endnu med Solens Straaler. Den forpligtende Kraft, Forjættelsens Ord have faaet i Christi Menighed, er kun en naturlig Følge af, at de, som Forjættelse, have havt deres fulde Betydning og Opfyldelse. Forjættelse og Pligt pege hen til hinanden, og række hinanden Haanden. I Forjættelsen er Gud kommet Menneskene til Hjælp, i det han ikke blot

paatog sig, hvad for Menneſker ikke var muligt, men forud oplyſte dem om, hvad af ham var forberedt, at de, i Forventningen om, hvad i Tidens Fylde ſkulde komme, maatte faae Kraft til at bære, taale, bie. I Forpligtelſen kommer, om vi ſaa maatte ſige, Menneſkene Gud til Hjælp; det viſer ſig, at Gud gjør Fordring paa deres Medvirken, i det han ved dem ſelv, ved Brugten af deres frie Billie vil have det Gode fremmet, ſom ſkal tjene dem ſelv og Andre til Frelſe.

Chriſtendommens Fordring til Qvinden, naar hun bliver Moder, kan udtrykkes i Forjættelſens Ord:

Hvad der fødes af Dig, ſkal kaldes et Guds Barn.

Det er en Fordring ſaa høi og betydningsfuld, at den fortjener, at vi nærmere betragte den.

Skulde det ikke være, at tale i for høie Ord, og forlange for Meget, at ſige, at hvad der fødes af Qvinder, ſkal kaldes et Guds Barn? — Spørger ikke Skriften derom. Guds Tanker ere over vore Tanker; og hvor Tankerne ere høie, faae Ordene Binger. Spørger hende, til hvem vi rette Fordringen, Qvinden, hvis Lod det blev, at føde Børn med Smerte¹⁾, ſom ikkun gjennem Følelſen af menneſkelig Nød og Dvide deelaagtiggjøres i ſit Livs Lykke, — spørger hende, om Ordene ere for høie. Derſom Qvinden, naar hun har født et Menneſke til Verden, troede, at det Barn, man lagde hende i Armene, ikke var Andet og ſkulde blive Andet, end et „Menneſkes-Barn, ſom Iyver“²⁾, en tvetydig Skabning, om hvilken Ingen kunde vide, hvad

1) 1 Moſeb. 2, 16. 2) 4 Moſeb. 23, 19.

den skulde blive til, over hvilken man, for ikke paa en sørgelig Maade at blive stuffet af Livet, ikke maatte glæde sig for tidlig, men give Tid, til det havde viist sig, hvad Enden blev: mon hun da strax med sin hele Kjærligheds Fylde kunde elske det? mon hun da kunde glæde sig derover med en Glæde, som Ingen kan tage fra hende? Er den Kjærlighed, Naturen lagde hende i Hjertet, i Sandhed af Gud, kan hun da sjenke den bort til et Bæsen, hvori der ikke er Spor af Guddommeligt at opdage?

Da Slægtens første Moder havde født sin førstefødte Søn, udbød hun: „Jeg har født en Mand af Gud“¹⁾! Hun meente, det maatte være en „Guds Søn“, hun havde bragt til Verden. Hun bedrog sig. Det var Kain. — Christelige Dvinder og Modre! Skulde I intet Bidrag kunne yde til Skriftens Fortolkning? Skulde I ikke kunne forstaae Stammoderens Tale ved den førstefødte Søns Fødsel? Skulde I ikke fatte baade det Sande deri og Bedraget? — Den christelige, af Guds Ord ophyste, Dvinde lader sig ikke bedrage, som Eva, der havde laant Dre til Fristeren. Det er ikke blot sit eget Kjød og Blod, hun elsker, glæder sig ved at see i Livets fornyede Glands; det er sit guddommelige Kald, som christelig Moder, hun sætter og savner, i det hun tager sit Barn i Favn; det er de helligste Forpligtelser, hun med aabne Arme iler imøde; det er Guds Ord og Bud, som ere blevne Kjød, som tale med levende Røst til hende ud af den Spædes Mund. Det er intet Guds Barn; det er den hjælpeøseste af alle Skabninger paa Jorden. Men det skal blive det. Og

¹⁾ 1 Moseb. 4, 1.

dette „skal“ er ikke grundet i en udvortes Lyng og Nødvendighed, men i den „Guds Kraft til Saliggjorelse“¹⁾, som Christi Evangelium er hende selv. Hvad det skal blive til, er for hende ikke noget Fjernt og Tilkommende, det er nærværende, saa hun i Aanden kan skue det. Det er Sandheden i hendes Følelse. Det er hendes ubestridelige Ret til af ganske Sjæl og Hjerte at elske, hvad der endnu ikke er iført Menneſkeværdighed. Kun hvad der er guddommeligt, skal hilſes og mødes med en guddommelig Kjærlighed.

At det, som er født menneſkeligt, ikke er et Guds Barn, derom ſkal Dagene, ſom komme, om hun glemte det, belære hende, naar Tugten ſaa lidet frugter, og Banarten hos de Smaa er større og ſtærkere end Fornuſten hos de Borne. Den Moder, ſom vilde lukke ſit Dre for Guds Ords Paamindelse i Kirkens Mund, at hvad hun bærer frem for Gud i Daaben, „er født i Synd“²⁾; ſom vilde mene, ſom Eva, at, efterſom det var hendes eget Kjød og Blod, maatte det være et Guds Barn, bortkaſte Tugten, og agte Aandens Veiledning overflødig, ſkulde vel, hvis Andre ikke vare bedre, end hun, og føiede til, hvad hun lod ſavne, ſom Stammeren, blive revet ud af ſin Bildfarelſe, høſte Sorg iſtedet for Glæde, eller, om hun ikke vilde gjøre ſig fortrolig med Sorgen, nødes til at bortkaſte ſom Drømmerier af den moderlige Omhed det Bedſte, hendes Sjæl havde havt i Cie, og blive ligegyldig mod de Børn, ſom hun havde glemt ittide at elske med en ſand chriſtelig Kjærlighed.

1) Rom. 1, 16. 2) Pſalm. 51, 7.

Men det maa dog ske, at saadanne Tviwl reise sig. Thi skulle vi lære at troe og forlade os paa, at for Gud er Altting mulig, maae vi først lære, at for Menneſker er mange Ting umulige, Meget af det, som ligger nærmest, som synes lettest, som vi troe maa lykkes, til hvilket vort Hjertes dyrebareſte Forventninger ere knyttede. Skal Dvinden kunne tilegne sig ſin Deel af Forjættelſen: „den hellige Aand ſkal komme over Dig, den Hoiſteſtes Kraft ſkal overſkygge Dig“, da maa hun først lære, ſom Marie, i Tølelſen af ſin egen Ringhed, at ſige tviwlende: hvorledes ſkal det være muligt, at hvad der fødes af mig, ſkal blive et Guds Barn?

Hvorledes det ſkal blive muligt? — Hvorledes det kan blive umuligt, kunne vi vel forſtaa. Naar hun gjør ſit Hjerte til et Samlingſted for daarlige Tanker, forfængeligeønſker, tager Vre af Menneſker og glemmer den Vre, ſom gjælder for Gud, heller vil herſke og tilbedes, end lyde og tjene Gud, da bereder hun ikke Guds hellige Aand Bolig i ſin Sjæl; naar hun ſiger til ſig ſelv: „ſtjaa= lent Vand er ſødt, og ſkjult Brød er velsmagende“¹⁾, la= der Morket ſkjule ſine Veie; eller naar hun endogsaa kaſter Morkets Skjul, og uden Frygt for Gud og Sky for Men= neſker vandrer ad Veie, paa hvilke Gud har lagt For= bandelſe: da maae vi vel Alle tviwlende ſpørge: hvorle= des ſkal det være muligt, at hvad der fødtes af ſaadanne Dvinder, ſkulde blive Guds Børn?

Men er det deri Umuligheden ligger, da behøve vi jo blot at tænke os Forargelſerne borte, da bliver tilbage,

¹⁾ Dredſpr. 9, 17.

at vi maae troe paa Muligheden af, at Guds Aand kan komme ogsaa over det svagere Kjon, over Qvinden.

Eller skulde det maaskee være det stærkere Kjons sær-
egne Bærdighed, at det kan træde i Aandens Tjeneste?

Naar Aanden kom over Mænd i det gamle Testaments Tider, begyndte de at propheterer. Naar Aanden kom over de Christne ved den nye Pagts Tider, begyndte de, som Apostlerne paa Pindsefesten, at tale med nye Tunger, med høi Røst at prise Guds store Vidundere. Nu vide vi, at en Herrens Apostel¹⁾ har givet den udtrykkelige Forfkrift: „Jeg tilsteder ikke Qvinden at lære“, det vil sige, at tale høit i de Christnes offentlige Forsamlinger, som Prophet, Evangelist, Fortolker af Skriften; og det kunde synes, som han, ved at fratage hende Ordet, havde fratjendt hende Aandens Kald i Christi Tjeneste. „Men“, feier han²⁾ strax, fuldstændiggjørende, til: „hun skal frelses ved Børnesødsel, dersom de (Børnene) blive i Troen og Kjarligheden og Helligheden med Tugt“.

Mærker, først, at Apostlen ikke anseer Børnene for ret fødte, førend det viser sig, at de blive ved Tugtens Hjælp i Troen, Kjarligheden og Helligheden, førend de ere fødte af Aanden; og dernæst, hvor høit et Kald han tillægger Qvinden, hvor meget han tør forlange af hende.

Hvad aandeligt Godt Gud vil gjøre Børnene deelagtige i fra deres tidligste Alder, sjenker han Moderen; vil han, førend de endnu have ret Forstand, i deres Levnet see Frugter af Troens, Kjarlighedens, Hellighedens Aand, da sender han sin Aand over hende, som fødte dem; for-

1) 1 Timoth. 2, 12. 2) 1 Timoth. 2, 15.

staaer hun at meddele, hvad hende blev givet herovenfra, da har hun frest de Smaae, og har hun frelst dem, da har hun frelst sig selv; thi Gud vil ikke adskille, hvad han selv har forbundet.

Nu begribe vi, hvorledes Apostlen kan formene Dwinden Ordet i de Christnes offentlige Forsamlinger. Naturen gav hende ikke Raaberens Røst i Orken. Hun er ikke kaldet til at føre den Tale, der, som Evangelisternes, „skal gaae ud over Jorderig til Jorderigs Ender“¹⁾. Men dog er ogsaa hun kaldet til at føre Ordet, men saaledes, som han førte det, om hvem der staaer skrevet²⁾: „See, min Tjener, i hvilken min Sjæl har Velbehag; han skal ikke raabe; ikke opløste Stemmen; ikke lade sin Røst høre paa Gaden“. Hun har ogsaa sin Forsamling, hvor hun har et Ord at sige i Guds Sted og paa hans Begne; thi det skal gjøre en Frelseres Gjerning. Det er ved hendes Tale fornemmelig, Børnene skulle bringes til at blive i Troen, Kjærligheden og Helligheden med Tugt. Hun har ogsaa Aandens Bemyndigelse til at tale paa Tid og Sted.

Er der noget Sted, hvor det bliver synligt, at Aanden kommer ned i Duenes Skikkelse, da er det i den christelige Huusstand, i den christelige Familie. Men i denne Kreds er det fornemmelig Dwindens Sjæl, som er Aandens Bærer, i hvilken den daler ned, tager Sæde paa Jorden, finder Hvile og Hjem i en fremmed Verden; i hvilken den nedlader sig til, hvad der er smaat, til de

¹⁾ Rom. 10, 18. ²⁾ Ef. 42, 1.

umyndige Sjæle, for at drage dem op, at de maae blive deelagtige i den høiere Verdens Kræfter.

Hvad Christi Apostler gif ud at forkynde for Lyset, var ikke Andet, end hvad Mesteren havde sagt dem i Kamrene; hvad de prædikede fra Tagene ikke Andet, end hvad han havde hviffet dem i Dørene. Alt hvad Stort og Godt der skal udføres i Verden, maa forberedes i Genrum, i Taushed. Derfor har den christelige Aand, saavidt den har været herskende, beredet sig i Huusstanden, i Familierne utallige, skjulte, hemmelige Bærksteder, hvor der hersker, ikke Larm og Støi, men en Stilhed, som paa et helligt Sted. Det Bærk, som her skal fuldføres, er den christelige Opdragelse, ved hvis Hjælp, hvad kun er født menneskeligt, fødes guddommeligt. Opdragelsen er ikke et Bærk af nogen enkelt Person, enten Mand eller Qvinde, men af den Aand, som er herskende over den Samling af Mennesker, til hvem dette store Hverv er betroet. Men skal en christelig Aand komme ind i Huset og blive over det, saa de, der fødes i, og udgaae fra Huset, blive i Troen, Kjærligheden og Helligheden, da maa det fornemmelig ssee ved hendes Hjælp, som blev sat til at vogte Reden, tage vare paa og blive en Frelser for de smaae Sjæle.

Forstaaer Qvinden at røgte dette guddommelige Kald rettelig, da vil hun ogsaa føle, at hun, ved at faae Huus og Hjem har faaet Mere, end Tag over Hovedet, mere end et Sted, hvor hun er sikret mod Livets ublide Omverlinger, hvor hun kan lægge sin Sands for Orden, Skjønhed, Huuslighed for Dagen; hun vil føle, at hun er stillet under Almagtens Baretægt, overstykket i sin Gjærning af den Høiestes Kraft, og i Troen derpaa vinde en Frimodighed,

bedre end den, der hentes fra Bevidstheden om egne Fortrin og Fuldkommenheder, eller fra den blotte Fortrolighed til den stærkere Ægtefælle, Gud gav hende til Ledfager gennem Livet, for at betrygge hendes Bei, og afvende derfra Nød og Fare.

